Uchwała nr 216/26
Sejmiku Województwa Mazowieckiego
z dnia 17 listopada 2026 r.

w sprawie „Rocznego programu współpracy Województwa Mazowieckiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2027 rok”

Na podstawie art. 18 pkt 20 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. 2026 r. poz. 720) oraz art. 5a ust. 1 i 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2025 r. poz. 1338 oraz z 2026 r. poz. 1040) – uchwala się, co następuje:

§ 1.

Uchwala się „Roczny program współpracy Województwa Mazowieckiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2027 rok”, w brzmieniu stanowiącym załącznik do uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Województwa Mazowieckiego.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Sejmiku
Województwa Mazowieckiego

Ludwik Rakowski

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 5a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego zobowiązany jest do uchwalenia rocznego programu współpracy po obowiązkowych konsultacjach przeprowadzanych w trybie przewidzianym dla konsultowania z radami działalności pożytku publicznego lub organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji.

Prace nad Programem współpracy na 2027 rok

Prace nad projektem Programu rozpoczęły się 29 czerwca 2026 r. od zaproszenia zainteresowanych podmiotów do zgłaszania propozycji. W odpowiedzi na zaproszenie Mazowiecka Rada Działalności Pożytku Publicznego i 14 organizacje pozarządowe zgłosiło 55 propozycje do Programu. Ich treść oraz informacja o ich uwzględnieniu lub nie, jest częścią niniejszego Uzasadnienia – tabela nr 1.

Projekt Programu został opracowany w Departamencie Organizacji na podstawie propozycji przedstawionych przez właściwe merytorycznie departamenty i kancelarię Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie oraz Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej po analizie uwag zgłoszonych przez organizacje.

W drugim etapie Zarząd skierował projekt Programu do konsultacji. Uwagi można było przekazywać w terminie od 8 do 25 października 2026 r. 4 organizacje pozarządowe zgłosiły 15 propozycji. Ich treść oraz informacja o ich uwzględnieniu lub nie jest częścią niniejszego Uzasadnienia – tabela nr 2.

Projekt Programu został pozytywnie zaopiniowany przez Mazowiecką Radę Działalności Pożytku Publicznego. W 2027 roku Samorząd Województwa Mazowieckiego planuje zlecać organizacjom pozarządowym realizację priorytetowych zadań publicznych aż w 18 obszarach współpracy. Zaproponowane w Programie rozwiązania z całą pewnością sprzyjać będą powstawaniu inicjatyw lokalnych, wsparciu aktywności obywatelskiej mieszkańców Mazowsza, umacnianiu w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za siebie, swoje otoczenie, wspólnotę regionalną i lokalną oraz jej tradycję.

Zakres planowanej współpracy finansowej Województwa Mazowieckiego z organizacjami pozarządowymi został określony przez Zarząd Województwa Mazowieckiego na posiedzeniach: 21 lipca 2026 r. oraz 18 i 20 sierpnia 2026 r. Zgodnie z decyzją Zarządu w 2027 roku łącznie środki na dotacje[1)] na umowy roczne na 2027 rok wraz ze środkami na transze umów wieloletnich zawartych w 2024, 2025 i 2026 roku oraz proponowane transze umów wieloletnich, które zostaną zawarte w 2027 roku utrzymane zostaną na poziomie 2026 roku i **wynoszą 122 377 404 zł.**

[1)] Środki z dochodów własnych województwa, środki pochodzące z opłat pobieranych za wydawanie zezwoleń na obrót hurtowy w kraju napojami alkoholowymi o zawartości do 18%, z dotacji celowych z budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego oraz z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Dodatkowo w Programie ujętych zostało 49 zadań wybranych do realizacji **w ramach budżetu obywatelskiego Województwa Mazowieckiego na kwotę 9 929 100 zł.**

Po uchwaleniu Programu przez Sejmik Województwa Mazowieckiego zostanie on opublikowany na stronie dialog.mazovia.pl oraz na bip.mazovia.pl, wraz z zestawieniem uwag, propozycji do projektu Programu zgłoszonych w toku konsultacji.

Tabela nr 1

Zestawienie propozycji zgłoszonych na etapie zaproszenia do współtworzenia projektu „Rocznego programu współpracy Województwa Mazowieckiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2027 rok”

L.p.	Zapis w Programie współpracy na 2026 rok, do którego zgłaszane są sugestie zmiany wraz z nr paragrafu, ustępu, punktu	Sugerowana zmiana (konkretna propozycja nowego brzmienia paragrafu, ustępu, punktu) ewentualnie propozycja nowego zapisu w projekcie Programu współpracy na 2027 rok nieistniejącego w Programie współpracy na 2026 rok	Uzasadnienie	Sposób rozpatrzenia propozycji
I	II	III	IV	V
Mazowiecka Rada Działalności Pożytku Publicznego				
1.	Par. 5 pkt: 15) działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży; 23) ratownictwa i ochrony ludności; Par. 10 pkt 16: 16) ratownictwa i ochrony ludności;	Par. 5 pkt: 15) działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym pracy z młodzieżą oraz wypoczynku dzieci i młodzieży; 23) ratownictwa, ochrony ludności i obrony cywilnej; Par. 10 pkt 16: 16) ratownictwa, ochrony ludności i obrony cywilnej;	W przypadku wejścia w życie nowelizacji ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie powinna być zgodność z nowym brzmieniem tych dwóch sfer pożytku publicznego.	**Stanowisko Departamentu Organizacji:** Propozycja uwzględniona.
2.	Brak zapisu	Dodać w par. 9 ust. 3 pkt 3: 3) z wnioskiem	Dodanie przesłanki umożliwiającej przeprowadzenie konsultacji na wniosek Rady lub określonej liczby organizacji	**Stanowisko Departamentu Organizacji:** Propozycja uwzględniona.

		o przeprowadzenie konsultacji wystąpi Rada albo co najmniej 50 organizacji pozarządowych prowadzących działalność na terenie województwa;	pozarządowych wzmacnia udział sektora obywatelskiego w procesie stanowienia prawa lokalnego. Rozwiązanie to zapewnia, że konsultacje mogą zostać zainicjowane nie tylko z inicjatywy Zarządu, ale również przez przedstawicieli środowiska organizacji pozarządowych, jeżeli uznają oni, że projekt aktu normatywnego może mieć istotny wpływ na ich działalność.	
3.	Zapytanie do par. 9 ust. 6 i 7 oraz par. 25 ust. 1 pkt 7 – co to jest „dokument”?	Zmiana nazwa na określone w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, gdzie jest mowa o uchwałach, aktach normatywnych i aktach prawa miejscowego	Zmiana nazwa na określone w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, gdzie jest mowa o uchwałach, aktach normatywnych i aktach prawa miejscowego.	**Stanowisko Departamentu Organizacji:** Propozycja nie została uwzględniona. Zapis pozostawiono w niezmienionej formie. Nie wszystkie dokumenty przekazywane do konsultacji są sformalizowane w formie aktów normatywnych (w zakresie tym mieszczą się również uchwały oraz akty prawa miejscowego), stąd też zasadnym jest pozostawienie odesłania do „innych dokumentów” (niebędących aktami normatywny).
4.	Brak zapisu Rozdział 5	Zaplanować więcej zadań wieloletnich w różnych priorytetowych zadaniach publicznych	Wprowadzenie możliwości ogłaszania wieloletnich otwartych konkursów ofert dla zadań o charakterze powtarzalnym i realizowanych cyklicznie przyniesie korzyści zarówno administracji samorządowej, jak i organizacjom pozarządowym. Przede wszystkim rozwiązanie to pozwoli ograniczyć liczbę procedur konkursowych prowadzonych każdego roku w odniesieniu do tych samych lub bardzo podobnych zadań publicznych. W przypadku zadań realizowanych w sposób ciągły lub cykliczny coroczne przygotowywanie dokumentacji konkursowej, przeprowadzanie oceny ofert, zawieranie nowych umów oraz rozliczanie kolejnych postępowań generuje znaczne	**Stanowisko:** Propozycja nie została uwzględniona. Nie kwestionuje się możliwości organizowania wieloletnich konkursów ofert w przypadku zadań, których charakter uzasadnia takie rozwiązanie. Nie ma jednak podstaw do przyjęcia, że powinny stanowić one zasadę dla wszystkich zadań powtarzalnych czy cyklicznych. Coroczne przeprowadzanie konkursów umożliwia bieżącą ocenę zasadności realizacji zadania, jego

			obciążenie organizacyjne i administracyjne zarówno po stronie samorządu województwa, jak i organizacji pozarządowych. Konkursy wieloletnie pozwalają ograniczyć te czynności do niezbędnego minimum, zwiększając efektywność wykorzystania zasobów administracyjnych. Równocześnie wieloletnie finansowanie zapewnia organizacjom pozarządowym większą stabilność funkcjonowania i umożliwia długofalowe planowanie działalności. Pewność finansowania w kolejnych latach pozwala organizacjom zatrzymywać wykwalifikowaną kadrę, zawierać umowy długoterminowe, planować rozwój świadczonych usług oraz inwestować w podnoszenie jakości realizowanych zadań publicznych. Ogranicza również ryzyko przerw w realizacji działań wynikających z konieczności corocznego oczekiwania na rozstrzygnięcie kolejnego konkursu. Wieloletnie konkursy sprzyjają także budowaniu trwałego partnerstwa pomiędzy samorządem a organizacjami pozarządowymi. Pozwalają skoncentrować się na osiąganiu zakładanych rezultatów społecznych i jakości realizowanych zadań, zamiast na corocznym powtarzaniu procedur formalnych.	zakresu, wysokości finansowania oraz osiąganych rezultatów. Pozwala również reagować na zmieniające się potrzeby mieszkańców i sytuację finansową samorządu, a także zachować możliwość ubiegania się o realizację zadania przez inne organizacje. Wieloletnie konkursy mogą ograniczać konkurencyjność i możliwość corocznej weryfikacji sposobu realizacji zadania. Nie eliminują również wszystkich obowiązków administracyjnych związanych z kontrolą, monitorowaniem i rozliczaniem dotacji. W związku z powyższym zasadne jest pozostawienie możliwości stosowania zarówno rocznych, jak i wieloletnich form zlecania zadań, w zależności od ich charakteru, bez przyjmowania wieloletnich konkursów jako rozwiązania obligatoryjnego.
5.	Par. 21 Brak zapisu	Par. 21 Suma zaplanowanych środków na realizację programu współpracy	Wskazanie sumy wszystkich środków zwiększy przejrzystość i czytelność Programu, umożliwiając jego odbiorcom szybkie ustalenie całkowitej wartości planowanego wsparcia dla organizacji pozarządowych, bez konieczności samodzielnego sumowania poszczególnych pozycji. Jest to szczególnie istotne w przypadku programu obejmującego kilkadziesiąt zadań realizowanych przez różne departamenty i jednostki organizacyjne. Łączna kwota pozwoli również na łatwiejsze porównywanie poziomu finansowania Programu pomiędzy kolejnymi latami,	**Stanowisko Departamentu Organizacji:** Propozycja uwzględniona.

			ocenę skali zaangażowania Samorządu Województwa we współpracę z organizacjami pozarządowymi oraz analizę zmian w wysokości środków przeznaczanych na realizację zadań publicznych. Dodanie łącznej kwoty nie powoduje żadnych skutków prawnych ani finansowych, stanowi natomiast rozwiązanie porządkujące, zwiększające transparentność dokumentu i zgodne z zasadą przejrzystości wydatkowania środków publicznych.	
6.	Par. 22 pkt 4 lit. b wyrażania opinii o projektach uchwał i aktów prawa miejscowego dotyczących sfery zadań publicznych, o której mowa w art. 4 ustawy,	wyrażania opinii o projektach uchwał i aktów prawa miejscowego dotyczących sfery zadań publicznych, o której mowa w art. 4 w związku z art. 41a ust. 2a ustawy	Proponowana zmiana ma na celu doprecyzowanie zakresu kompetencji Rady Działalności Pożytku Publicznego oraz dostosowanie postanowień Programu do treści art. 41a ust. 2a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Obecne brzmienie przepisu, odnoszące się do wszystkich projektów uchwał i aktów prawa miejscowego dotyczących sfery zadań publicznych określonych w art. 4 ustawy, może prowadzić do jego zbyt szerokiej interpretacji. Należy zauważyć, że katalog zadań publicznych wskazanych w art. 4 ustawy obejmuje 41 sfer działalności pożytku publicznego, a znaczna część projektów uchwał Sejmiku Województwa oraz Zarządu Województwa dotyczy właśnie tych obszarów. Literalne odczytanie przepisu prowadziłoby do wniosku, że Radzie należałoby przekazywać do zaopiniowania praktycznie wszystkie projekty uchwał związane z tymi sferami. W praktyce oznaczałoby to konieczność opiniowania nawet kilkuset projektów rocznie, co uniemożliwiłoby Radzie wykonywanie jej ustawowych zadań w sposób efektywny i merytoryczny. Dlatego przepis powinien być interpretowany i redagowany z uwzględnieniem art. 41a ust. 2a ustawy, który stanowi, że organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego określa, w drodze uchwały, organizację i tryb działania rady	**Stanowisko Departamentu Organizacji:** Propozycja nie została uwzględniona. Par. 22 pkt 4 Programu określa zadania Rady, a art. 41a ust. 2a ustawy odnosi się do sposobu realizacji zadań przypisanych Radzie. Dodatkowo wskazać należy, że sposób realizacji powinien odnosić się do wszystkich zadań przypisanych Radzie, a nie jednego z zadań. Ponadto tryb i organizację pracy Rady reguluje ustawa i regulamin wewnętrzny Rady, które są uzupełnieniem zapisów Programu.

			działalności pożytku publicznego, w tym sposób realizacji jej zadań. Oznacza to, że sama ustawa przewiduje możliwość doprecyzowania zakresu spraw kierowanych do Rady oraz sposobu wykonywania przez nią kompetencji opiniodawczych. Kompetencje Rady nie mogą być zatem odczytywane w oderwaniu od uchwały regulującej jej organizację i tryb działania. W konsekwencji zasadne jest wskazanie w Programie odesłania do art. 41a ust. 2a ustawy, co podkreśli konieczność łącznego stosowania obu przepisów oraz wyeliminuje ryzyko nadmiernie rozszerzającej interpretacji obowiązku opiniowania. Jednocześnie proponowane doprecyzowanie pozostaje spójne z dotychczasową praktyką funkcjonowania Mazowieckiej Rady Działalności Pożytku Publicznego. W pierwszej kadencji Rady została sporządzona opinia prawna, zgodnie z którą obowiązkowemu opiniowaniu przez Radę podlegają projekty aktów prawa miejscowego dotyczące działalności pożytku publicznego, natomiast pozostałe projekty uchwał mogą być przekazywane Radzie do zaopiniowania w zakresie wynikającym z jej zainteresowania lub decyzji właściwego organu. Rozwiązanie to pozwala zachować równowagę pomiędzy zapewnieniem Radzie realnego wpływu na proces stanowienia prawa a możliwością wykonywania jej ustawowych zadań w sposób sprawny, efektywny i merytoryczny.	
7.	Par. 22 pkt 5 organizacje pozarządowe prowadzące działalność pożytku publicznego w zakresie odpowiadającym działaniom Województwa	organizacje pozarządowe prowadzące działalność statutową w zakresie odpowiadającym działaniom Województwa	Proponowana zmiana ma na celu dostosowanie treści Programu do rzeczywistego zakresu współpracy Samorządu Województwa Mazowieckiego z organizacjami pozarządowymi. Określenie „organizacje pozarządowe prowadzące działalność pożytku publicznego” zawęża krąg podmiotów objętych Programem wyłącznie do organizacji prowadzących działalność w sferze zadań publicznych, o której mowa w art. 4	**Stanowisko Departamentu Organizacji:** Propozycja uwzględniona.

			ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Tymczasem Samorząd Województwa współpracuje również z organizacjami pozarządowymi realizującymi cele statutowe w innych obszarach należących do kompetencji województwa, które nie zawsze mieszczą się w katalogu działalności pożytku publicznego. Zastąpienie tego sformułowania określeniem „organizacje pozarządowe prowadzące działalność statutową w zakresie odpowiadającym działaniom Województwa" lepiej odzwierciedla rzeczywisty zakres współpracy oraz eliminuje ryzyko wyłączenia z Programu organizacji będących ważnymi partnerami Samorządu. Przykładem mogą być organizacje współpracujące z Województwem w obszarach takich jak geodezja, planowanie przestrzenne czy inne zadania wynikające z kompetencji samorządu województwa, których działalność nie zawsze stanowi działalność pożytku publicznego w rozumieniu ustawy. Proponowane brzmienie ma charakter bardziej uniwersalny i obejmuje wszystkie organizacje pozarządowe, których cele statutowe pozostają w związku z zadaniami realizowanymi przez Samorząd Województwa Mazowieckiego. Dzięki temu Program będzie odpowiadał rzeczywistym relacjom współpracy oraz realizował zasadę równego traktowania podmiotów współpracujących z Województwem.	
8.	Brak zapisu	W § 10 proponuję dodać pkt w brzmieniu „Działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa i ochrony praw dziecka". W § 11 w Priorytetowe zadania MCPS dodać pkt. W obszarze działania na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa	Polska notuje jeden z najniższych wskaźników przyrostu naturalnego na świecie, wskaźnik dzietności wynosi 1,1, a na Mazowszu 1,4. Aby osiągnięć zastępowalność pokoleń wskaźnik powinien wynosić 2,1. Z danych Urzędu Statystycznego wynika, że jedynie w dwóch powiatach, piaseczyńskim i wołomińskim przyrost naturalny jest dodatni. Dzieje się tak z powodu dużej ilości osiedleń ludzi młodych. Przyrost naturalny na Mazowszu per saldo jest ujemny w skali roku 2025 wyniósł minus 15 tyś. Skutki niskiej demografii	**Stanowisko Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej:** Propozycja nie została uwzględniona. Wprowadzenie nowego obszaru współpracy określonego w art. 4 ust. 1 pkt 31 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie tzn. „Działalność na rzecz rodziny,

		i ochrony praw dziecka dodać podpunkty: 1/działania kształtujące i promujące pozytywny wizerunek małżeństwa, rodziny i rodzicielstwa. 2/warsztaty edukacyjne przygotowujące do pełnienia ról w małżeńskich i rodzicielskich, 3/ warsztaty edukacyjne podnoszące kompetencje wychowawcze, 4/poradnictwa kryzysowe, 5/ terapia rodzinna	dla rozwoju gospodarczego, systemu zabezpieczenia społecznego i kondycji społeczeństwa jest zdecydowanie negatywny i wymaga podjęcia działań przez władze publiczne. Obok działań na szczeblu rządowym wspierania rodzin wychowujących dzieci istnieje potrzeba tworzenia w społecznościach lokalnych dobrego klimatu wokół rodzin wychowujących dzieci, promocji ról rodzicielskich oraz edukacji w powyższym zakresie. Zaangażowanie w tym zakresie organizacji pozarządowych jest niewątpliwie zasadne.	macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka" do programu współpracy jest kompetencją Zarządu Województwa Mazowieckiego. MCPS realizuje zadania w obszarze wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej – zgodnie ze statutem oraz regulaminem organizacyjnym, co wynika z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w zakresie zadań samorządu województwa oraz wojewódzkiego ośrodka adopcyjnego. Nie istnieje obecnie podstawa prawna, która umożliwiałby rozszerzenie kompetencji MCPS o zadania dotyczące rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka. Samorząd województwa oraz jednostki organizacyjne samorządu województwa mogą zlecać organizacjom pozarządowym realizację jedynie tych zadań publicznych, które pozostają w ich kompetencji.
9.	Priorytetowe zadania publiczne realizowane przez Departament Edukacji Publicznej i Sportu w obszarze „Nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie"	Dodać zadanie „Wspieranie inicjatyw z obszaru edukacji pracowniczej"	Proponujemy dodanie nowego zadania, które będzie uzupełniać inne obszary edukacyjne, w tym edukację obywatelską, edukację o przedsiębiorczości czy edukację konsumencką. Na terenie województwa mazowieckiego działają organizacje pozarządowe zajmujące się m.in. edukacją pracowniczą, i nie jest to tylko domena działania związków zawodowych. We współczesnym społeczeństwie obok edukacji z zakresu przedsiębiorczości, ważna jest edukacja w zakresie praw pracowniczych młodych ludzi, w szczególności tych, którzy	**Stanowisko Departamentu Edukacji Publicznej i Sportu:** Propozycja nie została uwzględniona. Propozycja dodania nowego zadania pn. „Wspieranie inicjatyw z obszaru edukacji pracowniczej" wpisuje się w zakres zadania konkursowego: „1.Organizacja różnorodnych inicjatyw edukacyjnych: warsztatów, konferencji,

			uczestniczą w edukacji w szkołach branżowych i zawodowych. Związki zawodowe są jednym z najważniejszych podmiotów życia społeczno-gospodarczego. Jednak w Polsce poziom uzwiązkowienia wynosi jedynie 5.5%, a średni poziom uzwiązkowienia w Unii Europejskiej wynosi 23%, a w krajach skandynawskich wynosi około 70%. Powinniśmy podjąć działania, które będą zwiększać wiedzę i zainteresowanie młodych dołączaniem do związków zawodowych, a także budowaniem pozytywnego wizerunku związków zawodowych na Mazowszu, co nie tylko poprawi sytuację pracowników (oraz młodych na rynku pracy), którzy będą znać przysługujące im prawa, ale także pozwoli dorównać średniej europejskiej. Proponowana kwota: 50 000 PLN.	seminariów, szkoleń o charakterze edukacyjnym" realizowanego przez Departament w obszarze „Nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie". W opinii Departamentu niezasadne jest dodanie nowego zadania. Szeroki zakres zadania konkursowego nr 1 pozwala na złożenie ofert dotyczących realizacji różnorodnych inicjatyw edukacyjnych, w tym również związanych z edukacją pracowniczą.
10.	§ 16. Priorytetowe zadania publiczne realizowane przez Departament Polityki Ekologicznej, Geologii i Łowiectwa: Łowiectwo jako sposób racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody,	Zmiana tytułu na „Racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody" lub „Zasoby przyrody - znam i chronię - warsztaty edukacyjne"	W społeczeństwach ponowoczesnych, nie ma potrzeby polowania na zwierzęta, w tym nie ma konieczności redukcji pogłowia jakichkolwiek zwierząt- można zamiast zabijać, zadbać o to, żeby się nie rozmnażały (np. podając środki antykoncepcyjne). Jeśli więc łowiectwo nie jest potrzebne nie ma potrzeby jego promocja poprzez konkursy na realizację zadań publicznych. Prowadzenie działań edukacyjnych w tym obszarze można uznać za soft power wzmacniający przekonanie o braku szkodliwości łowiectwa, a w szczególności braku szkodliwości udziału dzieci w polowaniach, co nie jest prawdą. Poseł Paweł Suski wspominał: „Dobijałem zwierzęta, patroszyłem, zbierałem wnyki. A potem znienawidziłem ojca za to, co mi zrobił. Za ten horror, za strach. Za to, że zamienił nasz ogród w rzeźnię. Ja musiałem z tym żyć… Wiem, jaką traumę przeżywa dziecko, widząc dożynanie sarny, która płacze". Jako członkini Mazowieckiej Rady nie mogę się zgodzić	**Stanowisko Departamentu Polityki Ekologicznej, Geologii i Łowiectwa:** Propozycja częściowo uwzględniona. Nazwa zadania „Łowiectwo jako sposób racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody" zostanie zamieniona na „Dzika przyroda Mazowsza - racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody".

			na promowanie takich działań pod szyldem "edukacji przyrodniczej".	
11.	Priorytetowe zadania publiczne realizowane przez Kancelarię Marszałka w obszarze „Działalność na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3, w zakresie określonym w art. 4 ust. 1 pkt 1-32a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”	Proponujemy dodanie zadania „Wzmacnianie potencjału urzędników współpracujących z organizacjami pozarządowymi w Województwie Mazowieckim” z kwotą 100 000, ogłoszone w okresie IV kwartał 2026/ I kwartał 2027	Proponuję, aby na wzór zadania „Wzmacnianie potencjału opiekunów młodzieżowych rad w województwie mazowieckim”, którego celem jest „wzmocnienie kompetencji i zaplecza organizacyjnego opiekunów młodzieżowych rad z terenu województwa mazowieckiego, w tym 1) podniesienie kompetencji merytorycznych i mentorskich opiekunów młodzieżowych rad, 2) rozwój i utrwalenie regionalnej sieci współpracy opiekunów młodzieżowych rad, 3) poprawa jakości funkcjonowania młodzieżowych rad JST poprzez wsparcie ich opiekunów, rozszerzyć katalog i zadań publicznych i wśród zadań zlecanych organizacjom pozarządowym w 2027 roku przez Samorząd Województwa Mazowieckiego znalazło się zadanie „Wzmacnianie potencjału urzędników współpracujących z organizacjami pozarządowymi" (sfera pożytku publicznego: Działalność na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3, w zakresie określonym w art. 4 ust. 1 pkt 1–32a ustawy), które pozwoli osobom współpracującym z organizacjami pozarządowymi na wszystkich szczeblach samorządu zwiększać swoje kompetencje, wiedzę, sieciować się, wymieniać doświadczeniami, a wszystko po to, by poprzez rozwijanie współpracy finansowej i niefinansowej poprawiać warunki działania i potencjał ngo na terenie województwa mazowieckiego. Chcę podkreślić, że urzędników współpracujących z NGO jest w województwie mazowieckim wielokrotnie więcej niż opiekunów młodzieżowych rad i jest to grupa do której nie są kierowane żadne systemowe działania wspierające ze strony Samorządu Województwa.	**Stanowisko Departamentu Organizacji:** Propozycja nie została uwzględniona. Wskazane działania mogą i są realizowane w ramach zadania pn. „Realizacja działań z zakresu wzmacniania potencjału mazowieckich organizacji pozarządowych oraz budowania postaw aktywności obywatelskiej”. Proponowane zadanie koncentruje się na podnoszeniu kompetencji urzędników współpracujących z organizacjami pozarządowymi. Tego rodzaju działania mają charakter szkoleniowy i pozostają elementem polityki kadrowej pracodawcy. Zapewnienie odpowiedniego przygotowania zawodowego pracowników, w tym organizowanie szkoleń oraz podnoszenie kwalifikacji osób zatrudnionych w jednostkach samorządu terytorialnego, należy do obowiązków poszczególnych pracodawców. Ponadto realizowane wydarzenia jak OFIP, MFIP, Krajowy Kongres Współpracy Lokalnej są przestrzenią, w której uczestniczą pracownicy administracji publicznej. Pozwala to na wymianę informacji, wypracowanie dobrych praktyk i zasady współpracy. Zachęca

			Pragnę też zaznaczyć, że w zorganizowanej w czerwcu 2026 roku przez Federację Mazowia z własnej inicjatywy „Mazowieckiej Konferencji Edukacyjnej dla urzędników i urzędniczek współpracujących z ngo" wzięło udział 100 osób, a 115 deklarowało chęć udziału. To pokazuje jaka jest potrzeba prowadzenia takich działań, i jak duże jest zainteresowanie. Wiemy, że jest też potrzeba dedykowanych szkoleń i konsultacji dla pracowników samorządów różnego szczebla, potrzeba tematycznych spotkań przy okazji zmian prawnych, wymiany dobrych praktyk. Oczywiście organizacje pozarządowe mogą w różny sposób wspierać urzędników i urzędniczki, ale szeroki i kompleksowy program, na wzór zadania „Wzmacnianie potencjału opiekunów młodzieżowych rad w województwie mazowieckim" (który jest w 2026 roku realizowany po raz trzeci, każdego roku z kwotą 100 000 PLN), wsparcia na pewno pomoże rozwijać potencjał i skalę działań mazowieckich ngo.	do dialogu, umożliwia wymianę perspektyw między urzędnikami a organizacjami pozarządowymi w perfektywnie ogólnopolskiej.
12.	Priorytetowe zadania publiczne realizowane przez Kancelarię Marszałka w obszarze: „Zwiększenie międzyregionalnych, europejskich procesów integracyjnych poprzez udział w innowacyjnych projektach organizacji pozarządowych z terenu województwa mazowieckiego i zagranicznych regionów partnerskich Mazowsza"	140 000 zł – zwiększenie kwoty do 200 000 zł oraz maksymalnej wartości projektu do 50 000 PLN	Widząc dużą potrzebę rozwijania współpracy międzynarodowej proponuję zwiększenie kwoty łącznej w tym obszarze oraz zwiększenie wartości jednego projektu do 50 000 PLN. Maksymalna wartość jednego projektu w wysokości 35 000 PLN jest niezmienna od 2021 roku. W tym czasie inflacja skumulowana wyniosła ponad 37%, co oznacza, że za kwotę: 35 000 zł kupimy dziś tyle co w 2021-2022 za kwotę 25 758 zł. Aby kupić tyle samo towarów, należałoby wydać 47 559 zł. Nie jest więc możliwe realizowanie wysokiej jakości projektów pozwalających zachowywać porównywalne rezultaty jakościowe i ilościowe przy zachowaniu tej samej wartości dotacji.	**Stanowisko Kancelarii Marszałka:** Propozycja nie została uwzględniona. Mając na uwadze brak zgody Departamentu Budżetu i Finansów na zwiększenie finansowania zadania w 2026 r. o kwotę do 200 tys. zł, a także niewykorzystanie pełnej puli środków zaplanowanych na jego realizację w 2026 roku, Kancelaria nie przewiduje zwiększenia środków przeznaczonych na realizację zadania w 2027 roku.

Koło Gospodyń Wiejskich Umajone w Kołakowie				
13.	Brak zapisu	Wprowadzenie zadania publicznego dla samorządów szkolnych	Samorządy uczniowskie stanowią bardzo ważny element życia społecznego Szkół podstawowych i Średnich. Mając do dyspozycji znikome środki np. z prowadzenia sklepików szkolnych tudzież zbiórek celowych nie mają systemowego wsparcia. Prosto skonstruowane małe granty pomogłyby w realizacji działań. Samorządy uczniowskie traktujemy jako grupy nieformalne, mają osoby dorosłe jako swoich opiekunów - warunki przystąpienia do programu współpracy są zatem spełnione. Spróbujmy czegoś nowego. Niewielkim kosztem przyniesiemy nową jakość do przestrzeni organizacji pozarządowych.	**Stanowisko Departamentu Edukacji Publicznej i Sportu:** Propozycja nie została uwzględniona. Samorządy uczniowskie nie posiadają osobowości prawnej. Samorząd uczniowski jest społecznym, wewnętrznym organem szkoły i nie jest uprawniony do udziału w otwartych konkursach ofert.
Stowarzyszenie Pomoc Jest Blisko				
14.	Propozycja dodania nowego zadania publicznego w obszarze aktywności obywatelskiej, integracji społecznej oraz rozwoju wolontariatu: „Mazowiecka Szkoła Dobrego Sąsiada”	Dodanie nowego zadania publicznego pn. „Mazowiecka Szkoła Dobrego Sąsiada”, którego celem będzie rozwijanie postaw obywatelskich, wzajemnej pomocy, wolontariatu oraz budowanie lokalnych sieci wsparcia sąsiedzkiego. W ramach zadania możliwe będzie finansowanie: - tworzenia i prowadzenia Centrów Pomocy Sąsiedzkiej; - organizacji lokalnych grup i klubów sąsiedzkich;	Współczesne społeczności lokalne stoją przed wyzwaniami związanymi z osłabieniem więzi międzyludzkich, wzrostem liczby osób samotnych oraz ograniczaniem naturalnej pomocy sąsiedzkiej. Szczególnie na terenach wiejskich i w małych miejscowościach istotne jest tworzenie mechanizmów wzajemnego wsparcia, które pozwolą mieszkańcom skuteczniej odpowiadać na codzienne potrzeby osób wymagających pomocy. „Mazowiecka Szkoła Dobrego Sąsiada” byłaby programem wzmacniającym kapitał społeczny oraz rozwijającym kulturę bezinteresownej pomocy. Program zakładałby edukację mieszkańców, rozwój wolontariatu oraz tworzenie lokalnych sieci współpracy opartych na wzajemnym zaufaniu i odpowiedzialności za wspólne dobro. Szczególnym elementem programu mogłoby być tworzenie Centrów Pomocy Sąsiedzkiej i Centrów Usług Sąsiedzkich, koordynowanych	**Stanowisko Departamentu Organizacji:** Propozycja nie została uwzględniona. Zadanie publiczne pn. „Realizacja działań z zakresu wzmacniania potencjału mazowieckich organizacji pozarządowych oraz budowania postaw aktywności obywatelskiej” w obszarze „Działalność na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3, w zakresie określonym w art. 4 ust. 1 pkt 1-32a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie” umożliwia realizację zaproponowanych działań.

		- szkoleń dla liderów społecznych, wolontariuszy i animatorów lokalnych; - działań integracyjnych dla mieszkańców różnych pokoleń; - inicjatyw wspierających osoby starsze, samotne, z niepełnosprawnościami i rodziny w trudnej sytuacji życiowej; - organizacji wydarzeń promujących ideę dobrego sąsiedztwa i wolontariatu; - prowadzenia punktów informacji i wsparcia sąsiedzkiego; - tworzenia banków czasu i systemów wymiany usług sąsiedzkich; - kampanii społecznych promujących bezinteresowną pomoc oraz odpowiedzialność za wspólnotę lokalną; - działań edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży w zakresie aktywności obywatelskiej i wolontariatu	przez organizacje pozarządowe. Miejsca te służyłyby kojarzeniu osób potrzebujących wsparcia z mieszkańcami gotowymi poświęcić swój czas na pomoc w codziennych czynnościach, takich jak zakupy, drobna pomoc domowa, dotarcie do lekarza, załatwienie spraw urzędowych, opieka sąsiedzka czy organizacja czasu wolnego dla seniorów. Program pozwoli również angażować dzieci i młodzież w działania społeczne, ucząc odpowiedzialności, empatii oraz aktywności obywatelskiej. Dzięki temu możliwe będzie budowanie pokolenia mieszkańców gotowych do działania na rzecz swoich miejscowości i lokalnych społeczności. Realizacja zadania przyczyni się do przeciwdziałania samotności, wykluczeniu społecznemu oraz bierności obywatelskiej. Wzmocni współpracę pomiędzy mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi, samorządami, szkołami, parafiami, kołami gospodyń wiejskich, jednostkami OSP i innymi lokalnymi podmiotami. Planowane rezultaty: • utworzenie i rozwój Centrów Pomocy Sąsiedzkiej; • rozwój lokalnych Centrów Usług Sąsiedzkich; • zwiększenie liczby wolontariuszy działających na rzecz społeczności lokalnych; • wzrost liczby mieszkańców objętych pomocą sąsiedzką; • przeciwdziałanie samotności i wykluczeniu społecznemu seniorów; • zwiększenie aktywności obywatelskiej mieszkańców; • integracja międzypokoleniowa; • wzrost liczby lokalnych inicjatyw społecznych; • rozwój współpracy organizacji pozarządowych z samorządami i mieszkańcami; • promocja idei bezinteresownej pomocy oraz odpowiedzialności za najbliższe otoczenie. Proponowana wysokość dotacji dla jednej oferty: od 30 000 zł do 100 000 zł, w zależności od skali projektu, liczby uczestników oraz liczby tworzonych i prowadzonych Centrów Pomocy Sąsiedzkiej.	
15.	Propozycja dodania nowego zadania	Dodanie nowego zadania publicznego pn. „Bezpieczne	Obszary wiejskie Województwa Mazowieckiego wymagają szczególnego wsparcia w zakresie edukacji dotyczącej	**Stanowisko Departamentu Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich:**

	publicznego w obszarze bezpieczeństwa mieszkańców, edukacji obywatelskiej oraz aktywizacji społeczności lokalnych. „Bezpieczne Żniwa – Bezpieczna Wieś"	Żniwa – Bezpieczna Wieś”, obejmującego działania edukacyjne, profilaktyczne i praktyczne z zakresu bezpieczeństwa mieszkańców terenów wiejskich. W ramach zadania możliwe będzie finansowanie: - szkoleń z zakresu pierwszej pomocy przedmedycznej; - warsztatów dotyczących bezpieczeństwa podczas prac rolniczych, żniw i prac gospodarskich; - pikników i wydarzeń edukacyjnych poświęconych bezpieczeństwu; - pokazów ratownictwa prowadzonych przez służby ratunkowe i organizacje społeczne; - ćwiczeń praktycznych z obsługi gaśnic i reagowania w sytuacjach kryzysowych; - działań edukacyjnych skierowanych do dzieci, młodzieży, rolników i seniorów; - kampanii informacyjnych promujących bezpieczne zachowania na terenach wiejskich; - współpracy organizacji pozarządowych z jednostkami OSP, szkołami i samorządami lokalnymi	bezpieczeństwa i pierwszej pomocy. Okres żniw oraz intensywnych prac rolniczych wiąże się ze zwiększoną liczbą zagrożeń, takich jak wypadki przy obsłudze maszyn rolniczych, pożary, udary cieplne czy zdarzenia wymagające natychmiastowego udzielenia pierwszej pomocy. W wielu miejscowościach wiejskich mieszkańcy są pierwszymi osobami na miejscu zdarzenia i to od ich wiedzy oraz umiejętności często zależy zdrowie lub życie poszkodowanych przed przyjazdem służb ratunkowych. Dlatego niezwykle ważne jest systematyczne zwiększanie kompetencji mieszkańców w zakresie pierwszej pomocy, reagowania kryzysowego oraz zapobiegania zagrożeniom. Proponowane zadanie pozwoli na prowadzenie praktycznych szkoleń, warsztatów i wydarzeń edukacyjnych angażujących całe lokalne społeczności. Działania te będą sprzyjać budowaniu odpowiedzialności obywatelskiej, wzmacnianiu współpracy mieszkańców, organizacji pozarządowych, jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych oraz samorządów lokalnych. Realizacja zadania przyczyni się również do aktywizacji wolontariuszy, którzy będą mogli uczestniczyć w organizacji wydarzeń edukacyjnych i profilaktycznych, a tym samym budować kulturę wzajemnej pomocy oraz odpowiedzialności za bezpieczeństwo lokalnej społeczności. Planowane rezultaty: - wzrost liczby mieszkańców posiadających umiejętność udzielania pierwszej pomocy; - zwiększenie świadomości zagrożeń związanych z pracami rolniczymi i okresem żniw; - podniesienie poziomu bezpieczeństwa na terenach wiejskich; - organizacja lokalnych wydarzeń edukacyjnych i profilaktycznych; - rozwój współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi, OSP, szkołami i samorządami; - aktywizacja wolontariuszy i liderów lokalnych; - kształtowanie odpowiedzialnych postaw wśród dzieci i młodzieży. Proponowana wysokość dotacji dla jednej oferty: od 20 000 zł do 80 000 zł, w zależności od liczby uczestników,	Propozycja nie została uwzględniona. Zaproponowane zadanie nie wpisuje się w zakres działań realizowanych przez Departament. Podobne działania dotyczące bezpieczeństwa prowadzone są w Wydziale Bezpieczeństwa Publicznego w obszarze „Porządek i bezpieczeństwo publiczne”.

			zasięgu projektu oraz zakresu prowadzonych działań edukacyjnych i profilaktycznych.	
16.	Propozycja dodania nowego zadania publicznego w obszarze działalności wspomagającej rozwój społeczności lokalnych i organizacji pozarządowych: „Rozwój, promocja wolontariatu obywatelskiego na Mazowszu oraz utworzenie Centrum Pomocy Sąsiedzkiej/usług pomocy”	Dodanie nowego zadania publicznego o treści: „Rozwój wolontariatu obywatelskiego oraz sąsiedzkich form wsparcia na terenie Województwa Mazowieckiego, w tym tworzenie i rozwój lokalnych centrów wolontariatu, centrów pomocy sąsiedzkiej oraz punktów usług sąsiedzkich”. Zadanie obejmuje działania promujące bezinteresowną aktywność społeczną mieszkańców, organizację szkoleń, warsztatów, kampanii społecznych, wydarzeń integracyjnych i międzypokoleniowych, a także rozwój systemów wsparcia osób starszych, samotnych, z niepełnosprawnościami i osób wymagających pomocy w codziennym funkcjonowaniu. W ramach zadania możliwe jest finansowanie działań polegających na organizowaniu	Województwo Mazowieckie potrzebuje programów wzmacniających aktywność obywatelską, integrację mieszkańców oraz rozwój bezinteresownej pomocy świadczonej przez mieszkańców na rzecz swoich lokalnych społeczności. W ostatnich latach obserwuje się postępujące osłabienie więzi społecznych, a równocześnie wzrasta liczba osób starszych, samotnych i wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Coraz większego znaczenia nabierają lokalne formy pomocy, oparte na zaangażowaniu mieszkańców, wolontariuszy i organizacji pozarządowych. Proponowane zadanie publiczne umożliwi tworzenie lokalnych Centrów Pomocy Sąsiedzkiej oraz Centrów Usług Sąsiedzkich, które będą integrować mieszkańców wokół idei wzajemnego wsparcia. Centra takie mogłyby koordynować pomoc w drobnych codziennych sprawach, takich jak zakupy dla seniorów, pomoc w dotarciu do lekarza, pomoc osobom z niepełnosprawnościami, wsparcie rodzin w kryzysie, organizowanie czasu wolnego dzieciom i seniorom czy działania integrujące społeczność lokalną. Program przyczyni się również do rozwoju wolontariatu opartego przede wszystkim na bezinteresownym działaniu i poczuciu odpowiedzialności za wspólnotę lokalną. Pozwoli na tworzenie grup wolontariuszy, klubów wolontariatu i lokalnych liderów społecznych, którzy będą animować aktywność mieszkańców. Stowarzyszenie Pomoc Jest Blisko od początku swojej działalności realizuje działania oparte głównie na pracy społecznej i zaangażowaniu wolontariuszy. Organizowane wydarzenia charytatywne, kulturalne, sportowe i integracyjne pokazują, że mieszkańcy Mazowsza są gotowi angażować swój czas i kompetencje dla dobra innych, jeśli stworzy się im odpowiednie warunki do działania. Planowane rezultaty:	**Stanowisko Departamentu Organizacji:** Propozycja nie została uwzględniona. Zadanie publiczne pn. „Realizacja działań z zakresu wzmacniania potencjału mazowieckich organizacji pozarządowych oraz budowania postaw aktywności obywatelskiej” w obszarze „Działalność na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3, w zakresie określonym w art. 4 ust. 1 pkt 1-32a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie” umożliwia realizację zaproponowanych działań.

		wolontariatu, koordynacji pomocy sąsiedzkiej, tworzeniu lokalnych sieci wsparcia, prowadzeniu centrów usług sąsiedzkich oraz promocji dobrych praktyk obywatelskich i wolontariackich	• powstawanie lokalnych Centrów Pomocy Sąsiedzkiej; • rozwój Centrów Usług Sąsiedzkich; • zwiększenie liczby aktywnych wolontariuszy; • wzrost zaangażowania mieszkańców w działania społeczne; • rozwój wolontariatu międzypokoleniowego; • zwiększenie liczby osób objętych pomocą sąsiedzką; • przeciwdziałanie samotności i wykluczeniu społecznemu seniorów; • budowanie trwałych partnerstw pomiędzy organizacjami pozarządowymi, samorządami i mieszkańcami; • promocja idei bezinteresownej pomocy i odpowiedzialności za lokalną wspólnotę. Proponowana wysokość dotacji dla jednej oferty: od 20 000 do 80 000 zł, w zależności od zasięgu projektu, liczby odbiorców oraz liczby tworzonych i prowadzonych lokalnych centrów pomocy sąsiedzkiej.	
Stowarzyszenie Wybieram Hokej				
17.	Propozycja nowego zadania publicznego w obszarze kultury fizycznej i sportu - zadanie nieobecne w programie na 2026 rok	Dodanie nowego zadania publicznego: „Upowszechnianie kultury fizycznej wśród dzieci i młodzieży poprzez programy jazdy na łyżwach i rolkach realizowane przez licencjonowane kluby sportowe w szkołach podstawowych Województwa Mazowieckiego"	Mazowsze dysponuje obiektami lodowymi (m.in. ARMS Siedlce) niewykorzystanymi przez szkoły podstawowe z powodu braku zorganizowanej oferty szkolnej. Stowarzyszenie Wybieram Hokej opracowało i wdraża Program Szkolenia na Łyżwach i Rolkach (PSL-GS) dla klas 1–4, oparty na metodyce Polskiego Związku Hokeja na Lodzie i wytycznych MEiN 2022. Od sierpnia 2026 r. SWH jest uczestnikiem ogólnopolskiego programu SZHL „Rozwijaj się z hokejem". Program obejmuje 7 szkół, ok. 175 dzieci, realizowany w systemie: rolki w sali szkolnej (bez transportu) + łyżwy na lodowisku. Założenia: min. 7 szkół, min. 175 dzieci regularnie uczestniczących, identyfikacja talentów sportowych. Propozycja kwoty dotacji dla jednej oferty: 60 000 zł.	**Stanowisko Departamentu Edukacji Publicznej i Sportu:** Propozycja nie została uwzględniona. Szkolenie sportowe dzieci i młodzieży w różnych dyscyplinach sportowych od wielu lat jest realizowane i dotowane przez Samorząd Województwa Mazowieckiego w sposób systemowy. Zadania w tym zakresie są realizowane przez interdyscyplinarne organizacje sportowe, które skupiają wiele środowisk sportowych i dotyczą wielu dyscyplin. Ponadto semantyczne rozdrobnienie może spełniać przesłanki faworyzowania niektórych dyscyplin sportowych.

18.	Propozycja nowego zadania publicznego w obszarze kultury fizycznej i promocji Województwa Mazowieckiego - zadanie nieobecne w programie na 2026 rok	Dodanie nowego zadania publicznego: „Organizacja ogólnopolskich zawodów sportowych w hokeju dla dzieci i młodzieży promujących Województwo Mazowieckie"	Hybrydowa Liga Hokeja (HLH), prowadzona przez SWH, jest jedyną w Polsce ligą łączącą hokej na lodzie i hokej na rolkach. W sezonie 2026/27 skupia 246 zawodników z 7 drużyn z całej Polski. Turnieje ogólnopolskie organizowane na Mazowszu (lodowisko ARMS Siedlce) przyciągają uczestników i kibiców z min. 5 województw, generując ruch turystyczny i promując region. Udział bezpłatny dla wszystkich zawodników. Założenia: min. 2 turnieje rocznie, min. 200 zawodników, relacje medialne, promocja Mazowsza jako centrum hokeja w Polsce centralnej. Propozycja kwoty dotacji dla jednej oferty - 40 000 zł.	**Stanowisko Departamentu Edukacji Publicznej i Sportu:** Propozycja nie została uwzględniona. Aktualny zakres przedmiotowy i specyfika dotowanych zadań obejmuje także realizację wszelkich zawodów i przedsięwzięć sportowych w różnych dyscyplinach i kategoriach wiekowych. Współpraca w tym zakresie, a tym samym przyznawanie wsparcia finansowego jest prowadzona od wielu lat. Wyodrębnienie nowego zadania oraz literalna zmiana nie wpłynie na sposób i zakres wieloletniego wsparcia finansowego udzielanego w tym trybie. Tym samym, uwzględnienie artykułowanej uwagi nie znajduje uzasadnienia.
Stowarzyszenie Aktywnej Innowacji Społecznej				
19.	Dodanie w § 19 ust. 5 litery c) z nowym zadaniem	Dodanie w § 19 ust. 5 litery c) Mazowsze Climate Care – bezpieczeństwo w czasie upałów	Zmiany klimatyczne powodują coraz częstsze i bardziej intensywne fale upałów, które stanowią istotne zagrożenie dla zdrowia i życia mieszkańców, w szczególności osób starszych, dzieci, osób z chorobami przewlekłymi oraz osób w trudnej sytuacji życiowej. Wysokie temperatury przyczyniają się do wzrostu liczby hospitalizacji, odwodnień, udarów cieplnych oraz pogorszenia ogólnego stanu zdrowia populacji. Na terenie województwa mazowieckiego występuje zróżnicowany dostęp do miejsc schronienia przed upałem oraz do działań edukacyjnych dotyczących profilaktyki zdrowotnej w okresach wysokich temperatur. Szczególnie w mniejszych miejscowościach i na obszarach wiejskich brakuje systemowych, zorganizowanych form wsparcia w tym zakresie.	**Stanowisko Departamentu Organizacji (Wydział Bezpieczeństwa Publicznego):** Propozycja nie została uwzględniona. Proponowane działania wpisują się w zakres tematyczny zadań publicznych w obszarze „Porządek i bezpieczeństwo publiczne” (§ 19 ust. 5 lit. a). Zagadnienia związane z szeroko pojętą edukacją mieszkańców, ukierunkowaną na poprawę ich bezpieczeństwa, dają szerokie spektrum tematyczne co nie ogranicza kreatywności organizacji

			Realizacja zadania ma na celu wdrożenie spójnego, wojewódzkiego działania obejmującego wszystkie rejony Mazowsza, które zwiększy bezpieczeństwo mieszkańców w okresach upałów oraz ograniczy negatywne skutki zdrowotne wysokich temperatur. ZAŁOŻENIA ZADANIA realizacja zadania na terenie wszystkich regionów województwa mazowieckiego, tworzenie i prowadzenie lokalnych punktów „ochłody” w okresach upałów (np. w instytucjach kultury, świetlicach, bibliotekach), organizacja mobilnych punktów wsparcia w miejscowościach szczególnie narażonych na skutki wysokich temperatur, działania edukacyjne dotyczące profilaktyki zdrowotnej w czasie upałów (nawodnienie, ochrona przed słońcem, rozpoznawanie objawów przegrzania), dystrybucja materiałów informacyjnych i ostrzegawczych, wsparcie szczególnie narażonych grup mieszkańców (seniorzy, dzieci, osoby chore przewlekle), współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi oraz służbami publicznymi. GRUPA DOCELOWA wszyscy mieszkańcy województwa mazowieckiego, w szczególności: osoby starsze, dzieci i młodzież, osoby z chorobami przewlekłymi, osoby samotne i wykluczone społecznie. PLANOWANE REZULTATY zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców w okresach upałów, zmniejszenie liczby interwencji medycznych związanych z przegrzaniem organizmu, zwiększenie świadomości społecznej w zakresie profilaktyki zdrowotnej podczas wysokich temperatur, zapewnienie dostępu do miejsc schronienia przed upałem w każdym regionie Mazowsza, wzmocnienie lokalnych systemów reagowania na zjawiska ekstremalne. WSKAŹNIKI REALIZACJI ZADANIA liczba utworzonych punktów „ochłody”: min. 80–150 w skali województwa, liczba działań mobilnych w terenie: min. 100–300 rocznie, liczba odbiorców działań edukacyjnych: min. 10 000–30 000 osób, liczba regionów Mazowsza objętych programem: 100%, liczba kampanii informacyjnych: min. 2–4 rocznie (sezon letni). BUDŻET	w proponowanych do realizacji działaniach.

			ZADANIA Proponowana wysokość dotacji: 2 000 000 – 3 000 000 zł rocznie (dla jednej oferty obejmującej całe województwo mazowieckie) lub 400 000 zł - 500 000 zł rocznie (dla jednej oferty obejmującej jeden region województwa mazowieckiego) STRUKTURA KOSZTÓW (szacunkowa dla zadania) organizacja i prowadzenie punktów „ochłody”: 40-50% działania mobilne i logistyczne: 20–25% kampanie informacyjne i materiały edukacyjne: 10–15% wynagrodzenia koordynatorów i animatorów: 10–15% monitoring i zarządzanie programem: 5–10% CHARAKTER ZADANIA zadanie z zakresu ochrony zdrowia publicznego i bezpieczeństwa mieszkańców, realizacja w modelu wojewódzkim obejmującym wszystkie regiony Mazowsza, działania sezonowe (okres letni) oraz edukacja całoroczna, współpraca międzysektorowa (NGO, JST, służby publiczne). ZNACZENIE SPOŁECZNE Zadanie „Mazowsze Climate Care – bezpieczeństwo w czasie upałów” zwiększy odporność mieszkańców województwa na skutki zmian klimatycznych, ograniczy negatywne konsekwencje zdrowotne fal upałów oraz zapewni równy dostęp do działań ochronnych we wszystkich regionach województwa.	
Społeczny Komitet Ochrony Falent				
20.	Propozycja wprowadzenia nowego zadania publicznego w rozdziale dotyczącym zadań priorytetowych w obszarze: „Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego” (nieistniejącego w Programie na rok 2026)	„Ochrona, ratowanie oraz popularyzacja materialnego i niematerialnego dziedzictwa związanego z wybitnymi polskimi twórcami kultury i sztuki o znaczeniu międzynarodowym na Mazowszu, ze szczególnym uwzględnieniem miejsc ich narodzin, życia i wczesnej twórczości”	Województwo Mazowieckie jest miejscem narodzin i kształtowania się talentów twórców, których dorobek stanowi filar kultury światowej – czego modelowym przykładem jest postać Magdaleny Abakanowicz i dom jej urodzin „Abakanówka” w Falentach. Wiele z tych obiektów historycznych usytuowanych jest poza głównymi metropoliami miejskimi, przez co są bezpośrednio narażone na zaawansowaną degradację techniczną. Istnieje pilna potrzeba systemowego, dotacyjnego wsparcia dla organizacji pozarządowych, które podejmują próby ratowania tych obiektów, zabezpieczenia ich substancji zabytkowej przed	**Stanowisko Departamentu Kultury, Promocji i Turystyki:** Propozycja częściowo uwzględniona. Wskazany zakres działań o charakterze kulturalnym, edukacyjnym i popularyzatorskim, w tym tworzenie plenerowych wystaw biograficznych, ścieżek edukacyjnych oraz organizacja wydarzeń przybliżających sylwetki twórców i znaczenie miejsc związanych

			bezpowrotnym zniszczeniem oraz przekształcania ich w lokalne ośrodki pamięci i turystyki kulturowej. Założenia zadania: Zadanie polega na realizacji prac przygotowawczych, specjalistycznych ekspertyz techniczno-konserwatorskich oraz pilnych interwencji budowlanych zabezpieczających zabytkowe obiekty powiązane z biografią wielkich twórców (np. naprawy poszycia dachowego, izolacje przeciwwilgociowe). Komponentem uzupełniającym zadania jest tworzenie plenerowych wystaw biograficznych, ścieżek edukacyjnych oraz organizacja wydarzeń przybliżających tożsamość kulturową danego miejsca mieszkańcom i turystom. Planowane rezultaty: - Liczba zabezpieczonych lub poddanych specjalistycznym ekspertyzom technicznym obiektów zabytkowych o szczególnym znaczeniu dla kultury (min. 1 obiekt na dotację). - Liczba opracowanych szlaków pamięci lub zorganizowanych wystaw plenerowych (min. 1 wystawa na dotację). - Wzrost świadomości kulturowej oraz aktywizacja społeczności lokalnych wokół ochrony dziedzictwa narodowego. - Rozwój zrównoważonej turystyki kulturowej na terenie województwa mazowieckiego. Propozycja kwoty dotacji dla jednej oferty: 50 000 zł.	z ich życiem i działalnością, wpisuje się już w zakres realizowanych zadań publicznych ujętych w Programie współpracy. Ww. działania mogą być realizowane w szczególności w ramach: zadania nr 2 „Promowanie twórców i tworzenie szlaków tematycznych w oparciu o zasoby dziedzictwa kulturowego”, zadania nr 8 „Kultura edukuje” oraz zadania nr 11 „Kultura w sercu regionu”. Natomiast postulowane roboty budowlano-konserwatorskie mają charakter ochrony materialnej substancji zabytkowej i wykraczają poza zasadniczy zakres konkursu ofert w obszarze Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego.
21.	Propozycja wprowadzenia nowego zadania publicznego w rozdziale dotyczącym zadań priorytetowych w obszarze: „Ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego” (nieistniejącego w Programie na rok 2026)	„Interdyscyplinarne programy aktywnej edukacji ekologicznej łączące ochronę bioróżnorodności (w szczególności rezerwatów przyrody) z promocją lokalnego dziedzictwa kulturowo-historycznego Mazowsza”	Dotychczasowe szablony edukacji ekologicznej rzadko wchodzą w bezpośrednią synergię z kontekstem historycznym regionu. Najwyższą efektywność społeczną wykazują projekty o charakterze interdyscyplinarnym. Na terenie Mazowsza unikalne ekosystemy (takie jak rezerwaty przyrody, np. „Stawy Raszyńskie”) bezpośrednio graniczą z zabytkowymi zespołami pałacowo-parkowymi. Wprowadzenie tego zadania do Programu na rok 2027 pozwoli organizacjom pozarządowym na realizację cyklicznych wydarzeń plenerowych (typu eko-piknik, eko-festiwal, wydarzenie typu bieg na orientację, zlot ornitologiczny, biennale artystyczne itp.), które w nowoczesny i atrakcyjny sposób łączą warsztaty	**Stanowisko Departamentu Polityki Ekologicznej, Geologii i Łowiectwa:** Propozycja nie została uwzględniona. Brak możliwości organizacji zadania o charakterze interdyscyplinarnym z uwagi na odmienne kompetencje departamentów i działanie prowadzone na innych przepisach prawa. W latach 2025 - 2026 w ramach realizowanych działań były przeprowadzone warsztaty ornitologiczne

			proekologiczne, ornitologiczne i retencyjne z edukacją historyczną, angażując przy tym lokalne społeczeństwo oraz sektor odpowiedzialnego biznesu (CSR). Założenia zadania: Organizacja ogólnodostępnych, rodzinnych wydarzeń plenerowych na terenach o wysokich walorach przyrodniczych i architektonicznych. W ramach zadania realizowane będą m.in. autorskie warsztaty ekologiczne dla rodzin (segregacja odpadów, ochrona zasobów wodnych), specjalistyczne spacery przyrodnicze z przewodnikami i naukowcami (np. ornitologami) oraz panele prezentujące symbiozę człowieka, zabytkowej architektury i natury. Planowane rezultaty: - Liczba zorganizowanych regionalnych wydarzeń plenerowych (min. 1 festiwal/piknik ekologiczny na dotację). - Liczba uczestników objętych bezpośrednią edukacją ekologiczną (szacowana na minimum 1000 osób na jedno wydarzenie). - Liczba przeprowadzonych terenowych lekcji przyrodniczych oraz specjalistycznych spacerów z ekspertami (min. 2 tury w trakcie wydarzenia). - Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie ochrony rezerwatów przyrody, znaczenia wody i bioróżnorodności na Mazowszu. Propozycja kwoty dotacji dla jednej oferty: 40 000 zł.	i przyrodnicze dla dzieci i młodzieży poruszające tematykę bioróżnorodności, roślin zielarskich i gatunków inwazyjnych. Departament planuje kontynuację ww. tematyki. Jednocześnie, zgodnie z art. 13. ustawy o ochronie przyrody, rezerwaty podlegają Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. Nie mieszczą się w zakresie kompetencji samorządu województwa.
Drużyna Dosina Stowarzyszenie TAG				
22.	Dotyczy propozycji nowego zadania publicznego	Wprowadzenie nowego zadania w obszarze rozwoju instytucjonalnego NGO i dialogu obywatelskiego: „Wspieranie rozwoju kompetencji i sieciowania lokalnych organizacji pozarządowych poprzez organizację – we współpracy	Aby skutecznie przeciwdziałać problemom niskiej aktywności obywatelskiej w mniejszych sołectwach, konieczne jest wzmocnienie pozycji i kompetencji organizacji działających najbliżej mieszkańców. Lokalne stowarzyszenia często posiadają doskonałe rozeznanie potrzeb, jednak napotykają bariery komunikacyjne z dość biernymi mieszkańcami sołectw lub proceduralne w relacjach z administracją samorządową. Organizacja warsztatów i spotkań przy bezpośrednim zaangażowaniu urzędów gmin pozwoli przełamać te bariery,	**Stanowisko Departamentu Organizacji:** Propozycja nie została uwzględniona. Zadanie publiczne pn. „Realizacja działań z zakresu wzmacniania potencjału mazowieckich organizacji pozarządowych oraz budowania postaw aktywności obywatelskiej” w obszarze „Działalność na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3,

		z urzędami gmin – cyklicznych spotkań, paneli dyskusyjnych oraz warsztatów, mających na celu budowanie synergii, wymianę dobrych praktyk, optymalizację wykorzystania lokalnych zasobów oraz impuls budowania wspólnych projektów	stworzy przestrzeń do partnerskiego dialogu i da silny impuls do wspólnego działania. Efekt synergii pozwoli na lepsze dopasowanie oferty publicznej do realiów dynamicznie rozwijających się miejscowości oraz na wypracowanie zintegrowanych metod aktywizacji społeczności lokalnych. Planowane rezultaty to przeprowadzenie minimum 3 warsztatów/spotkań sieciujących dla organizacji pozarządowych i urzędników gminy; wypracowanie ramowych rekomendacji dla wspólnych projektów; możliwe zawiązanie kilku partnerstw przy realizacji zadań publicznych. Proponowana kwota dotacji dla jednej oferty 12 000 PLN.	w zakresie określonym w art. 4 ust. 1 pkt 1-32a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie" umożliwia realizację zaproponowanych działań.
23.	Dotyczy propozycji nowego zadania publicznego „Międzypokoleniowa Edukacja Ekologiczna i Aktywność Sportowa"	Wprowadzenie nowego zadania publicznego: „Organizacja lokalnych wydarzeń prozdrowotnych, sportowych oraz edukacji ekologicznej (m.in. warsztaty zielarskie, florystyczne, zajęcia nordic walking, joga, tai chi, turnieje sportowe i międzypokoleniowe gry terenowe), realizowanych z maksymalnym wykorzystaniem naturalnych terenów zielonych oraz boisk szkolnych w sołectwach	Gwałtowna i dość nieuporządkowana zabudowa terenów podmiejskich odbywa się kosztem ogólnodostępnych parków, zieleńców i enklaw zieleni, których wyraźnie brakuje w mniejszych sołectwach. Np. w Dosinie jest mały, kilkuhektarowy lasek, który jest zupełnie „opuszczony" przez Lasy Państwowe do których należy, sprzątają go mieszkańcy, ale i tak jest trudny do wykorzystania bo nie ma wydzielonych stref na rekreację. Mieszkańcy zgłaszają potrzebę aktywności fizycznej i bliskości z naturą (joga, turnieje sportowe, warsztaty zielarskie). Brak bezpiecznej przestrzeni do rekreacji generuje konflikty, dlatego konieczne jest tworzenie zorganizowanych zajęć sportowych i terenowych (jak np. podchody), które zbierają i porządkują tę potrzebę ruchu, wykorzystując np. infrastrukturę placówek oświatowych (np. Szkoły Podstawowej w Woli Kiełpińskiej). Planowane rezultaty to przeprowadzenie cyklu minimum 5 warsztatów plenerowych (np. tai chi, zielarstwo, joga) oraz zorganizowanie 2 turniejów sportowych dzieci - dorośli na lokalnej infrastrukturze szkolnej, z uwzględnieniem edukacji o bezpiecznym korzystaniu z przestrzeni publicznej np. przez opiekunów psów. Proponowana kwota dotacji dla jednej oferty 12 000 PLN.	**Stanowisko Departamentu Edukacji Publicznej i Sportu oraz Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej:** Propozycja nie została uwzględniona. Proponowane działania w ramach nowego zadania w części dotyczącej edukacji ekologicznej wpisują się w zakres zadania pn. „1.Organizacja różnorodnych inicjatyw edukacyjnych: warsztatów, konferencji, seminariów, szkoleń o charakterze edukacyjnym" realizowanego przez Departament w obszarze „Nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie". Szeroki zakres zadania konkursowego nr 1 pozwala na złożenie ofert dotyczących realizacji różnorodnych inicjatyw edukacyjnych, w tym również związanych z edukacją ekologiczną. Ponadto zadania o charakterze sportowym mogą uzyskać

				dofinansowanie bez konieczności wyodrębniania dodatkowych przedsięwzięć o skumulowanym rodzajowo charakterze. Uzyskanie wsparcia finansowego na realizację turnieju sportowego jest możliwe poprzez złożenie odrębnej oferty zarówno w trybie otwartego konkursu ofert, jak również w trybie pozakonkursowym tzw. małych grantów. Ponadto proponowane działania wpisują się w realizowane zadania także przez MCPS. Np. w poprzednich latach imprezy sportowe dla osób niepełnosprawnych realizowane były w ramach zadania pn. „Organizowanie regionalnych imprez kulturalnych, sportowych, turystycznych i rekreacyjnych dla osób niepełnosprawnych”.
24.	Dotyczy propozycji nowego zadania publicznego	Wprowadzenie nowego zadania w obszarze wspierania społeczności lokalnych: „Wspieranie cyklicznych działań aktywizujących i integrujących mieszkańców terenów wiejskich i podmiejskich, w tym wspieranie organizacji przez lokalne NGO stałych klubów zainteresowań (np. kluby gier planszowych i karcianych, kluby książki), cyklicznych warsztatów	Z diagnozy społecznej (do strategii rozwoju gminy Serock) wynika, że aż 1/6 mieszkańców wskazuje niską aktywność społeczną jako główny problem. W sołectwach o dużym napływie nowych mieszkańców autentyczna integracja nie nastąpi poprzez odgórne, rzadkie eventy w centrach gmin, lecz poprzez stałe zasilanie lokalnych stowarzyszeń narzędziami do animacji. Zgłoszenia samych mieszkańców potwierdzają, że to cykliczne spotkania (raz w miesiącu lub częściej) najlepiej budują więzi. Ze względu na brak zabezpieczonej infrastruktury (działek sołeckich, świetlic wiejskich) w rozwijających się sołectwach, działania będą opierać się na innowacyjnym wykorzystaniu przestrzeni plenerowych oraz popołudniowym wykorzystaniu istniejącej infrastruktury oświatowej (np. szkół podstawowych	**Stanowisko Departamentu Edukacji Publicznej i Sportu:** Propozycja nie została uwzględniona. Proponowane działania w ramach nowego zadania, poza aktywnościami sportowymi, wpisują się w zakres zadania pn. „1.Organizacja różnorodnych inicjatyw edukacyjnych: warsztatów, konferencji, seminariów, szkoleń o charakterze edukacyjnym” w obszarze „Nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie”. Szeroki zakres zadania konkursowego nr 1 pozwala

		(rękodzielnicze, kulinarne, sportowe jak tai chi, joga) oraz plenerowych wydarzeń kulturalnych (kina plenerowe, potańcówki)	w sąsiednich sołectwach, "wypożyczonych" do wspólnej zabawy boisk i świetlic). Planowane rezultaty to stworzenie minimum 3 cyklicznych grup zainteresowań (np. klub brydżowy/karciany, warsztaty majsterkowania, spotkania kulturalne, tai chi) integrujących różne grupy wiekowe; zorganizowanie minimum 2 większych plenerowych imprez integracyjnych (potańcówka, kino plenerowe). Proponowana kwota dotacji dla jednej oferty 15 000 PLN.	na złożenie ofert dotyczących realizacji różnorodnych inicjatyw edukacyjnych, w tym również działań aktywizujących i integrujących mieszkańców terenów wiejskich i podmiejskich. Ponadto ze względów formalno-prawnych nie można połączyć w całość zadania, którego zakres rzeczowy jest tak różnorodny. **Stanowisko Departamentu Kultury, Promocji i Turystyki:** Propozycja częściowo uwzględniona. Proponowane działania mogą być realizowane w ramach istniejących zadań publicznych ujętych w Programie współpracy, w szczególności: zadanie nr 5 „Kultura buduje spójność” – oddolne inicjatywy aktywizujące i integrujące lokalną społeczność, zadanie nr 7 „Kultura włączająca” – działania aktywizujące mieszkańców z udziałem lokalnych NGO i grup nieformalnych, zadanie nr 8” Kultura edukuje” – warsztaty, kluby zainteresowań i działania edukacyjno-animacyjne, zadanie nr 4 „Kultura łączy pokolenia”- działania integrujące różne grupy wiekowe oraz zadnie nr 3 „Otwarci na kulturę”- wydarzenia kulturalne, w tym wydarzenia plenerowe.
Fundacja Fokida				

25.	w § 16 pkt 1 dodanie pkt e)	Dodanie pkt: e) Prowadzenie działań związanych z edukacją przyrodniczą w zakresie ochrony i promowania gatunków rodzimych roślin i zwierząt oraz zapobiegania rozprzestrzenianiu i zwalczaniu IGO (inwazyjnych gatunków obcych)	Zachowywanie naturalnych siedlisk oraz promowanie nasadzeń z roślin rodzimych a także zwalczanie IGO jest jednym z ważniejszych wyzwań ochrony przyrody w województwie, zgodnym z Nature Restoration Law. Jest to obszar, w którym szczególnie ważne są oddolne inicjatywy prowadzone przez NGO.	**Stanowisko Departamentu Polityki Ekologicznej, Geologii i Łowiectwa:** Propozycja częściowo uwzględniona. Edukacja w zakresie IGO była jednym z tematów warsztatów realizowanych w ramach zadania pn. „Łowiectwo jako sposób racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody". Departament rozważy propozycję edukacji dot. zwalczania inwazyjnych gatunków obcych (IGO) jako jeden z elementów zadań planowanych do realizacji w 2027 roku.
26.	w § 16 pkt 1 dodanie pkt f)	Dodanie pkt: f) działania w zakresie ochrony krajobrazów -poprzez akcje edukacyjne, udział i aktywizację mieszkańców województwa w procesach planowania przestrzennego	Ochrona i kształtowanie krajobrazów jest jednym z ważniejszych wyzwań ochrony przyrody w województwie. Jest to obszar, w którym szczególnie ważne są oddolne inicjatywy prowadzone przez NGO.	**Stanowisko Departamentu Polityki Ekologicznej, Geologii i Łowiectwa:** Propozycja częściowo uwzględniona. Departament rozważy propozycję edukacji dot. ochrony krajobrazu jako jeden z elementów zadań planowanych do realizacji w 2027 roku.
Fundacja Edukacji, Kultury i Przyrody „Wilżański Uniwersytet Ludowy"				
27.	Rozdział 5 „Priorytetowe zadania publiczne zlecane do realizacji organizacjom pozarządowym", § 19 ust. 3 - priorytetowe zadania publiczne realizowane przez Departament Organizacji	Proponuje się dodanie w § 19 ust. 3 nowego zadania publicznego w brzmieniu: Wspieranie tworzenia i rozwoju lokalnych centrów aktywności, edukacji i integracji mieszkańców, prowadzonych przez	Aktywność społeczna mieszkańców potrzebuje nie tylko finansowania pojedynczych wydarzeń, ale również dostępnych i trwałych miejsc, w których ludzie mogą się regularnie spotykać, uczyć, rozwijać zainteresowania, organizować pomoc i wspólnie podejmować działania na rzecz swojego otoczenia. Na obszarach wiejskich i w małych miejscowościach funkcję taką mogą pełnić świetlice, biblioteki, remizy, domy sąsiedzkie i siedziby organizacji. Wiele	**Stanowisko Departamentu Organizacji:** Propozycja nie została uwzględniona. Zadanie publiczne pn. „Realizacja działań z zakresu wzmacniania potencjału mazowieckich organizacji pozarządowych oraz budowania postaw aktywności obywatelskiej" w obszarze „Działalność na rzecz organizacji pozarządowych oraz

	w obszarze „Działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych”. Program na 2026 rok przewiduje w tym obszarze przede wszystkim wzmacnianie potencjału opiekunów młodzieżowych rad, Mazowieckie Forum Młodzieżowego Wolontariatu oraz funkcjonowanie Młodzieżowego Sejmiku Województwa Mazowieckiego. Brakuje natomiast zadania adresowanego szerzej do lokalnych wspólnot i miejsc aktywności mieszkańców w różnym wieku. Program obejmuje również zadanie dotyczące wspierania aktywnych społeczności lokalnych poprzez wyłonienie operatora, realizowane na podstawie umowy wieloletniej na lata 2025–2026. Propozycja dotyczy kontynuacji i rozwinięcia tego kierunku po 2026 roku	organizacje pozarządowe lub w partnerstwie organizacji z jednostkami samorządu terytorialnego i lokalnymi instytucjami. Zakres zadania powinien obejmować w szczególności: - prowadzenie regularnych działań społecznych, edukacyjnych, kulturalnych, obywatelskich i międzypokoleniowych; - rozwój miejsc aktywności działających w świetlicach wiejskich, bibliotekach, domach sąsiedzkich, lokalnych ośrodkach kultury, remizach, siedzibach organizacji oraz innych ogólnodostępnych przestrzeniach; - przygotowanie i wspieranie lokalnych animatorów, liderów, edukatorów i koordynatorów wolontariatu; - tworzenie programów wynikających z diagnozy potrzeb mieszkańców; - rozwój działań dla dzieci, młodzieży, dorosłych, seniorów, rodzin oraz osób zagrożonych samotnością i wykluczeniem; - organizowanie warsztatów,	z tych miejsc jest jednak wykorzystywanych okazjonalnie albo ogranicza działalność do pojedynczych wydarzeń. Często brakuje osoby koordynującej, stałego programu, wyposażenia, środków na prowadzenie działań oraz mechanizmu włączającego mieszkańców we współtworzenie oferty. Lokalne centrum aktywności nie powinno być rozumiane wyłącznie jako budynek. Jest to przede wszystkim sposób organizowania życia wspólnoty, oparty na: - stałej obecności lokalnego animatora; - regularnym i różnorodnym programie; - otwartości na potrzeby mieszkańców; - współpracy różnych pokoleń; -rozwijaniu wolontariatu; -udostępnianiu przestrzeni dla inicjatyw oddolnych; -współdziałaniu organizacji, samorządu i lokalnych instytucji. Obecny Program wskazuje jako cel tworzenie warunków dla inicjatyw lokalnych, wspieranie aktywności obywatelskiej, rozwijanie odpowiedzialności za wspólnotę i promowanie wolontariatu. Deklaruje także zwiększanie dostępności usług społecznych w obszarze edukacji, kultury, sportu i rekreacji oraz stymulowanie rozwoju osobistego mieszkańców. Cele te trudno jednak realizować bez miejsc działających systematycznie i blisko mieszkańców. Szczególnie istotna jest sytuacja małych miejscowości, w których dostęp do oferty edukacyjnej, społecznej i kulturalnej jest ograniczony. Mieszkańcy muszą dojeżdżać do większych ośrodków, co wyklucza osoby starsze, młodzież bez własnego transportu, osoby z niepełnosprawnościami, rodziny opiekujące się dziećmi oraz osoby w trudniejszej sytuacji ekonomicznej. Lokalne centrum aktywności może łączyć funkcje, które w dużym mieście są realizowane przez kilka różnych instytucji. Może jednocześnie być: - miejscem edukacji dorosłych; - klubem seniora; - centrum wolontariatu; - pracownią rękodzielniczą i naprawczą; - miejscem spotkań młodzieży; - przestrzenią działań kulturalnych; - punktem informacji i wsparcia; - miejscem organizowania pomocy sąsiedzkiej; - zapleczem dla lokalnych organizacji i grup nieformalnych.	podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3, w zakresie określonym w art. 4 ust. 1 pkt 1-32a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie” umożliwia realizację zaproponowanych działań.

		klubów, grup samopomocowych, inicjatyw sąsiedzkich, spotkań edukacyjnych i projektów mieszkańców; - rozwój pracowni lokalnych, w tym pracowni rękodzielniczych, naprawczych, ceramicznych, stolarskich, cyfrowych i typu maker space; - wspieranie wolontariatu, samopomocy sąsiedzkiej i inicjatyw oddolnych; - tworzenie partnerstw pomiędzy organizacjami pozarządowymi, sołectwami, samorządami, szkołami, bibliotekami, instytucjami kultury, pomocą społeczną i lokalnymi przedsiębiorcami; -zapewnienie dostępności działań dla osób ze szczególnymi potrzebami; - rozwój mechanizmów umożliwiających mieszkańcom współdecydowanie o programie i sposobie funkcjonowania lokalnego centrum; - wspieranie wymiany doświadczeń oraz sieciowania lokalnych centrów aktywności na poziomie subregionalnym	Taki model pozwala lepiej wykorzystywać istniejącą infrastrukturę publiczną. Zamiast finansować kolejne pojedyncze wydarzenia w różnych miejscach, można rozwijać stabilny program skupiony wokół jednego lokalnego centrum i odpowiadający na potrzeby kilku grup mieszkańców. Proponowane zadanie powinno wspierać zarówno tworzenie nowych centrów, jak i rozwój miejsc już istniejących, które wymagają programu, wyposażenia, animatora albo poszerzenia działalności. Nie chodzi przy tym o finansowanie remontów budowlanych jako głównego celu projektu. Możliwe powinno być jednak pokrycie niewielkich kosztów dostosowania i doposażenia przestrzeni, jeżeli są one bezpośrednio związane z realizacją programu społecznego. Założenia proponowanego zadania Projekty powinny: -wynikać z lokalnej diagnozy potrzeb; - zakładać regularne, całoroczne działania; - angażować mieszkańców w planowanie i realizację programu; - tworzyć ofertę dla kilku grup wiekowych; - rozwijać współpracę międzypokoleniową; - umożliwiać mieszkańcom zgłaszanie i realizację własnych inicjatyw; - łączyć zasoby organizacji, samorządu i lokalnych instytucji; - zakładać obecność osoby odpowiedzialnej za animację i koordynację; - przewidywać działania służące trwałości centrum po zakończeniu dotacji; - zapewniać dostępność miejsca i programu; - uwzględniać ewaluację i dokumentowanie wypracowanego modelu. Finansowanie powinno umożliwiać pokrycie kosztów: - wynagrodzenia koordynatora lub animatora; -prowadzenia zajęć, warsztatów i spotkań; - pracy edukatorów, trenerów i specjalistów; - przygotowania lokalnej diagnozy; - materiałów i pomocy edukacyjnych; - drobnego wyposażenia pracowni i przestrzeni wspólnej; - niewielkich prac dostosowawczych, niezbędnych do prowadzenia działań; -mediów i kosztów eksploatacyjnych w części przypadającej na realizację zadania; -zapewnienia dostępności; - komunikacji i promocji; - organizacji wolontariatu; - wsparcia inicjatyw	

		i wojewódzkim. Rekomendowana maksymalna wysokość dotacji dla jednej oferty wynosi 150.000 zł. Zadanie powinno umożliwiać realizację projektów wieloletnich, w szczególności przez okres dwóch lub trzech lat	zgłaszanych przez samych mieszkańców; - wymiany doświadczeń z innymi centrami aktywności. Planowane rezultaty Realizacja zadania powinna doprowadzić do: - powstania nowych lub rozwoju istniejących lokalnych centrów aktywności; -zwiększenia liczby regularnych działań społecznych i edukacyjnych w małych miejscowościach; - zwiększenia dostępności oferty dla mieszkańców terenów wiejskich; - zwiększenia liczby osób uczestniczących w życiu społecznym i kulturalnym; - przygotowania lokalnych animatorów i liderów; - rozwoju wolontariatu oraz pomocy sąsiedzkiej; - zwiększenia liczby inicjatyw tworzonych przez samych mieszkańców; - poprawy wykorzystania istniejących świetlic, bibliotek i innych przestrzeni publicznych; - rozwoju współpracy międzypokoleniowej; - przeciwdziałania samotności i izolacji społecznej; - zwiększenia współpracy organizacji pozarządowych z samorządami i instytucjami lokalnymi; -powstania trwałych modeli lokalnych centrów aktywności możliwych do zastosowania w innych miejscowościach Mazowsza. Proponowana wysokość dotacji dla jednej oferty: do 150.000 zł na jedną ofertę roczną. Dla mniejszych miejsc i programów lokalnych proponuje się dotacje od 40.000 do 80.000 zł. W przypadku projektów wieloletnich, obejmujących stworzenie i rozwój stałego centrum aktywności, proponuje się możliwość przyznania dotacji: - do 280.000 zł na okres dwóch lat; do 400.000 zł na okres trzech lat. W ramach zadania warto również przewidzieć mały fundusz inicjatyw mieszkańców, np. do 20.000 zł w budżecie jednego centrum, przeznaczony na działania zaproponowane i współrealizowane przez lokalną społeczność.	
28.	Rozdział 5 „Priorytetowe zadania publiczne zlecane do realizacji organizacjom	Proponuje się dodanie nowego zadania publicznego w brzmieniu: Wspieranie	Starzenie się mieszkańców Mazowsza jest jednym z najważniejszych wyzwań społecznych regionu. Wraz ze wzrostem liczby osób starszych rośnie potrzeba	**Stanowisko Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej:**

	pozarządowym", § 11- priorytetowe zadania publiczne realizowane przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej, w obszarze działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Program na 2026 rok obejmuje działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym jako jeden z obszarów współpracy, nie zawiera jednak wyraźnego, szeroko dostępnego zadania dotyczącego lokalnej edukacji seniorów, profilaktyki utraty samodzielności, sprawności poznawczej, samotności i wsparcia rodzin opiekujących się osobami starszymi	lokalnych i środowiskowych programów edukacyjnych, integracyjnych i profilaktycznych na rzecz osób starszych, służących zachowaniu samodzielności, aktywności społecznej, sprawności poznawczej, dobrostanu psychicznego oraz przeciwdziałaniu samotności i izolacji. Zakres zadania powinien obejmować w szczególności: - regularne zajęcia edukacyjne i rozwojowe dla osób starszych; - programy wspierające pamięć, koncentrację, sprawność poznawczą i orientację w codziennym funkcjonowaniu; - edukację zdrowotną dotyczącą profilaktyki chorób wieku starszego, aktywności fizycznej, odżywiania, snu i bezpiecznego korzystania z leków; - działania przeciwdziałające samotności, wycofaniu społecznemu i utracie więzi; - rozwój lokalnych klubów, grup samopomocowych, kręgów sąsiedzkich i miejsc regularnych spotkań;	rozwijania działań, które nie ograniczają się do świadczenia pomocy dopiero wtedy, gdy senior utraci samodzielność. Potrzebne są programy działające wcześniej: podtrzymujące aktywność, sprawność poznawczą, relacje społeczne, poczucie wpływu oraz zdolność samodzielnego radzenia sobie w codziennym życiu. Szczególnie trudna jest sytuacja osób starszych mieszkających na obszarach wiejskich i w małych miejscowościach. Często mają one ograniczony dostęp do transportu, zajęć edukacyjnych, kultury, poradnictwa, specjalistów i miejsc regularnych spotkań. W takich warunkach nawet osoba stosunkowo sprawna może stopniowo wycofywać się z życia społecznego. Samotność i izolacja nie są wyłącznie problemem emocjonalnym. Mogą prowadzić do pogorszenia zdrowia, mniejszej aktywności, utraty motywacji, trudności poznawczych oraz późniejszego rozpoznawania problemów zdrowotnych i opiekuńczych. Obecne działania senioralne są często oparte na jednorazowych wydarzeniach, wyjazdach, spotkaniach integracyjnych albo aktywności wybranych środowisk. Są one wartościowe, ale nie zastępują regularnych, środowiskowych programów prowadzonych blisko miejsca zamieszkania seniorów. Program współpracy powinien wspierać rozwiązania dostępne dla osób, które: - nie należą do formalnych organizacji senioralnych; - nie korzystają z uniwersytetów trzeciego wieku; - mają trudności z dojazdem; - mieszkają samotnie; - zaczynają doświadczać pogorszenia pamięci lub sprawności; - opiekują się współmałżonkiem albo inną osobą zależną; - nie wiedzą, gdzie szukać pomocy i informacji. Proponowane zadanie nie powinno mieć charakteru medycznego ani zastępować świadczeń zdrowotnych. Jego istotą byłaby profilaktyka społeczna i edukacyjna, wspieranie samodzielności oraz wczesne reagowanie na pogorszenie funkcjonowania. Szczególnie ważnym elementem może być wspieranie sprawności poznawczej. Zajęcia rozwijające pamięć, uwagę, język,	Propozycja nie została uwzględniona. Proponowany zakres działań mieści się w zadaniu publicznym ujętym już w Programie współpracy, tzn. „Działania na rzecz seniorów w zakresie zwiększania samodzielności i przeciwdziałania zagrożeniu marginalizacją społeczną". Obowiązujące zapisy umożliwiają realizację wskazanych działań w ramach istniejącego zadania publicznego. Ponadto, realizacja zadania w formule wieloletniej mogłaby ograniczyć możliwość bieżącego uwzględniania aktualnych potrzeb mazowieckich seniorów oraz zmniejszyć dostęp do środków publicznych dla nowych organizacji, a dla starszych mieszkańców regionu do działań w ramach zleconych zadań. Realizacja zadania w formule jednorocznej zapewnia możliwość ubiegania się o dotacje przez nowe organizacje, umożliwia bieżące dostosowywanie zakresu realizowanych działań do zmieniających się potrzeb osób starszych, sprzyja realizacji różnorodnych inicjatyw oraz pozwala obejmować wsparciem kolejne (nowe) grupy seniorów.

		- edukację cyfrową, obywatelską i konsumencką osób starszych; - wsparcie seniorów w korzystaniu z usług publicznych, ochrony zdrowia, transportu, bankowości i nowych technologii; - rozwój wolontariatu senioralnego i międzypokoleniowego; - działania twórcze, kulturalne, rękodzielnicze i związane z dziedzictwem lokalnym; - edukację rodzin, opiekunów nieformalnych i osób wspierających seniorów; - programy przygotowujące lokalnych animatorów, wolontariuszy i liderów działań senioralnych; - tworzenie lokalnych modeli wczesnego rozpoznawania samotności, pogorszenia funkcjonowania i potrzeby wsparcia. Rekomendowana maksymalna wysokość dotacji dla jednej oferty wynosi 150.000 zł. Zadanie powinno umożliwiać realizację projektów wieloletnich, w szczególności na okres dwóch lat	orientację i zdolność uczenia się mogą być łączone z aktywnością społeczną, kulturą, rękodziełem, ruchem i pracą nad lokalną pamięcią. Takie podejście pozwala unikać stygmatyzowania osób starszych. Senior nie uczestniczy w „terapii", lecz w atrakcyjnym programie edukacyjnym, społecznym lub twórczym, który przy okazji wzmacnia jego funkcjonowanie. Istotne jest również wsparcie rodzin i opiekunów nieformalnych. Wiele osób opiekujących się starszym rodzicem lub współmałżonkiem nie posiada podstawowej wiedzy o zmianach związanych z wiekiem, zaburzeniach pamięci, komunikacji, organizacji bezpiecznego otoczenia czy dostępnych usługach. Lokalne organizacje mogą prowadzić: - spotkania edukacyjne dla rodzin; -grupy wymiany doświadczeń; -poradnictwo informacyjne; - warsztaty komunikacji z osobą starszą; - działania wytchnieniowe o charakterze społecznym; - sieci sąsiedzkiego wsparcia. Program wpisuje się w cele obecnego Programu współpracy dotyczące zwiększania dostępności usług społecznych, promocji zdrowego stylu życia, działań na rzecz osób starszych i poprawy jakości życia mieszkańców. Założenia proponowanego zadania Projekty powinny: - być poprzedzone rozpoznaniem lokalnych potrzeb osób starszych; -obejmować działania regularne, a nie wyłącznie jednorazowe wydarzenia; - być prowadzone możliwie blisko miejsca zamieszkania uczestników; - uwzględniać osoby o ograniczonej mobilności; - łączyć edukację, relacje społeczne, aktywność i profilaktykę; - umożliwiać udział osobom dotąd nieaktywnym; - angażować rodziny, sąsiadów i wolontariuszy; - tworzyć partnerstwa z instytucjami pomocy społecznej, bibliotekami, placówkami ochrony zdrowia, samorządami i organizacjami lokalnymi; - rozwijać trwałe miejsca i grupy wsparcia; -zachowywać wyraźną granicę między działaniami edukacyjnymi i społecznymi a świadczeniami medycznymi i terapeutycznymi. Finansowanie powinno umożliwiać pokrycie kosztów: - pracy	

			edukatorów, psychologów, animatorów, trenerów i specjalistów; - koordynacji programu; - organizacji regularnych zajęć; - materiałów edukacyjnych i ćwiczeniowych; - dojazdu uczestników lub transportu lokalnego; - wizyt i działań prowadzonych w mniejszych miejscowościach; - przygotowania wolontariuszy; - szkoleń dla rodzin i opiekunów; - dostosowania programu do osób ze szczególnymi potrzebami; - zakupu drobnego wyposażenia niezbędnego do prowadzenia zajęć; - ewaluacji i dokumentowania wypracowanego modelu. Planowane rezultaty Realizacja zadania powinna doprowadzić do: - zwiększenia liczby osób starszych uczestniczących w regularnych działaniach społecznych i edukacyjnych; - poprawy dostępności oferty senioralnej na obszarach wiejskich i w małych miejscowościach; - ograniczenia samotności i izolacji osób starszych; -podtrzymania sprawności poznawczej i społecznej uczestników; - zwiększenia kompetencji cyfrowych, zdrowotnych i obywatelskich seniorów; - zwiększenia samodzielności osób starszych w codziennym funkcjonowaniu; - powstania lokalnych klubów, grup samopomocowych i sieci sąsiedzkich; - rozwoju wolontariatu senioralnego i międzypokoleniowego; - zwiększenia wiedzy rodzin i opiekunów nieformalnych; - przygotowania lokalnych animatorów i wolontariuszy do pracy z osobami starszymi; - wcześniejszego rozpoznawania sytuacji wymagających pomocy społecznej, zdrowotnej lub opiekuńczej; - wypracowania modeli możliwych do wdrożenia w innych społecznościach Mazowsza. Proponowana wysokość dotacji dla jednej oferty: do 150.000 zł na jedną ofertę. Dla mniejszych programów lokalnych proponuje się dotacje w wysokości od 40.000 do 80.000 zł. W przypadku projektów wieloletnich, obejmujących prowadzenie stałego lokalnego	

			miejsca aktywności i edukacji seniorów, zasadne byłoby dopuszczenie dotacji do 250.000 zł na okres dwóch lat.	
29.	Rozdział 5 „Priorytetowe zadania publiczne zlecane do realizacji organizacjom pozarządowym”, § 12 ust. 2 tj. priorytetowe zadania publiczne realizowane przez Departament Edukacji Publicznej i Sportu w obszarze „Nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie”. Program na 2026 rok przewiduje m.in. organizację warsztatów, konferencji, seminariów i szkoleń, promocję szkolnictwa zawodowego, rozwijanie talentów dzieci i młodzieży z terenów wiejskich oraz edukację konsumencką i medialną. Nie wyodrębnia jednak zadania poświęconego edukacji osób dorosłych i uczeniu się przez całe życie	Proponuje się dodanie w § 12 ust. 2 nowego zadania publicznego w brzmieniu: Wspieranie edukacji dorosłych i uczenia się przez całe życie, w szczególności na obszarach wiejskich, w małych miastach i miejscowościach o ograniczonym dostępie do stałej oferty edukacyjnej. Zakres zadania powinien obejmować w szczególności: - prowadzenie lokalnych programów edukacji dorosłych; - tworzenie i rozwój uniwersytetów ludowych, lokalnych akademii, klubów wiedzy i innych dostępnych form edukacji pozaformalnej; - rozwijanie kompetencji obywatelskich, społecznych, cyfrowych, kulturowych, ekologicznych i ekonomicznych; - wspieranie rozwoju osobistego, samoświadomości, komunikacji i współpracy; - edukację dotyczącą zdrowia, dobrostanu, bezpieczeństwa, praw obywatelskich	Edukacja nie kończy się wraz z ukończeniem szkoły lub studiów. Zmiany technologiczne, społeczne, demograficzne i gospodarcze powodują, że osoby dorosłe przez całe życie muszą zdobywać nowe kompetencje, aktualizować wiedzę i uczyć się funkcjonowania w zmieniającej się rzeczywistości. Program współpracy na 2026 rok wskazuje edukację jako jeden z ważnych obszarów poprawy jakości życia mieszkańców. Wśród celów Programu znajdują się również zwiększanie dostępności usług edukacyjnych, stymulowanie rozwoju osobistego mieszkańców oraz wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań w realizacji zadań publicznych. Mimo to katalog priorytetowych zadań edukacyjnych koncentruje się przede wszystkim na dzieciach, młodzieży, szkolnictwie zawodowym oraz pojedynczych inicjatywach szkoleniowych. Brakuje czytelnego zadania, którego głównymi odbiorcami byliby dorośli mieszkańcy Mazowsza. Ogólne sformułowanie dotyczące organizacji warsztatów, konferencji, seminariów i szkoleń nie gwarantuje rzeczywistego wsparcia systematycznej edukacji dorosłych. Może obejmować pojedyncze wydarzenia, nie tworzy jednak wyraźnej podstawy do prowadzenia dłuższych, lokalnych programów edukacyjnych i budowania trwałych miejsc uczenia się. Problem jest szczególnie widoczny na obszarach wiejskich i w małych miejscowościach. Mieszkańcy dużych miast mają dostęp do uczelni, instytucji kultury, bibliotek, centrów nauki, uniwersytetów trzeciego wieku, szkoleń i szerokiej oferty komercyjnej. W małych społecznościach oferta edukacyjna dla osób dorosłych jest często sporadyczna, projektowa albo w ogóle nie istnieje. Ograniczony dostęp dotyczy nie tylko tradycyjnie rozumianych szkoleń zawodowych. Brakuje również dostępnych lokalnie programów rozwijających: - kompetencje	**Stanowisko Departamentu Edukacji Publicznej i Sportu:** Propozycja nie została uwzględniona. Propozycja dodania nowego zadania pn. „Wspieranie edukacji dorosłych i uczenia się przez całe życie, w szczególności na obszarach wiejskich, w małych miastach i miejscowościach o ograniczonym dostępie do stałej oferty edukacyjnej” wpisują się w zakres zadania pn. „1.Organizacja różnorodnych inicjatyw edukacyjnych: warsztatów, konferencji, seminariów, szkoleń o charakterze edukacyjnym” w obszarze „Nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie”. Szeroki zakres zadania konkursowego nr 1 oraz brak ograniczenia wiekowego odbiorców zadania nr 1 pozwala na złożenie ofert dotyczących realizacji różnorodnych inicjatyw edukacyjnych, w tym również edukacji dorosłych i uczenia się przez całe życie.

		i korzystania z usług publicznych; - rozwijanie praktycznych umiejętności związanych z rękodziełem, rzemiosłem, lokalnym dziedzictwem, gospodarowaniem zasobami i codziennym funkcjonowaniem; - organizowanie działań międzypokoleniowych, w których osoby w różnym wieku uczą się od siebie i wspólnie tworzą lokalną wiedzę; - rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia, rozpoznawania dezinformacji oraz odpowiedzialnego korzystania z nowych technologii i sztucznej inteligencji; - przygotowanie lokalnych edukatorów, animatorów i liderów uczenia się; - tworzenie partnerstw pomiędzy organizacjami pozarządowymi, bibliotekami, świetlicami, instytucjami kultury, szkołami, uczelniami i samorządami. Rekomendowana maksymalna wysokość dotacji dla jednej oferty wynosi 150.000 zł. Zadanie	cyfrowe; - zdolność korzystania z usług publicznych; - wiedzę obywatelską i prawną; - odporność na dezinformację; - umiejętność dbania o zdrowie i dobrostan; - komunikację i współpracę; - świadomość ekologiczną; - umiejętności praktyczne; -uczestnictwo w kulturze; - zdolność angażowania się w życie wspólnoty. Edukacja dorosłych ma znaczenie nie tylko indywidualne. Osoba, która rozwija kompetencje, częściej uczestniczy w życiu społecznym, lepiej radzi sobie ze zmianami, jest bardziej samodzielna i może dzielić się wiedzą z innymi. Lokalne programy edukacyjne mogą więc jednocześnie przeciwdziałać izolacji, wzmacniać więzi społeczne, rozwijać wolontariat i pobudzać aktywność obywatelską. Szczególnie wartościowym modelem są uniwersytety ludowe i inne środowiskowe miejsca edukacji dorosłych. Łączą one zdobywanie wiedzy z budowaniem relacji, kulturą, praktycznym działaniem oraz odpowiedzialnością za najbliższe otoczenie. Mogą działać przy organizacjach pozarządowych, świetlicach, bibliotekach, domach kultury i innych miejscach dostępnych dla mieszkańców. Proponowane zadanie nie powinno ograniczać się do organizacji pojedynczych wykładów. Powinno umożliwiać prowadzenie regularnych programów obejmujących cykle zajęć, warsztaty, działania praktyczne, tutoring, mentoring, wizyty edukacyjne, kluby dyskusyjne i projekty realizowane przez samych uczestników. Założenia proponowanego zadania Projekty powinny: - odpowiadać na rozpoznane potrzeby osób dorosłych; -być dostępne także dla osób z niższym poziomem wykształcenia, osób starszych i mieszkańców oddalonych od dużych ośrodków; - wykorzystywać aktywne i praktyczne metody uczenia się; - łączyć zdobywanie wiedzy z działaniem na rzecz lokalnej wspólnoty; - umożliwiać regularny udział, a nie wyłącznie uczestnictwo w jednorazowych wydarzeniach; - wspierać wymianę wiedzy pomiędzy pokoleniami; - rozwijać lokalne kadry edukatorów i animatorów; - pozostawiać trwałe	

		powinno dopuszczać realizację w formule wieloletniej	efekty w postaci grup, programów, materiałów i partnerstw. Finansowanie powinno umożliwiać pokrycie kosztów: - pracy edukatorów, trenerów, mentorów i animatorów; - przygotowania programu edukacyjnego; -organizacji regularnych zajęć; - materiałów i pomocy dydaktycznych; - udostępnienia i dostosowania przestrzeni; - dojazdu uczestników z mniejszych miejscowości; - opieki nad osobami zależnymi, gdy jest ona warunkiem udziału w zajęciach; - zapewnienia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami; - zakupu drobnego wyposażenia niezbędnego do prowadzenia działań; - ewaluacji, dokumentowania i upowszechniania wypracowanych modeli. Planowane rezultaty Realizacja zadania powinna doprowadzić do: - powstania nowych lokalnych programów edukacji dorosłych; - zwiększenia dostępności uczenia się przez całe życie poza dużymi miastami; - utworzenia lub rozwoju uniwersytetów ludowych, klubów wiedzy i lokalnych akademii; - zwiększenia kompetencji cyfrowych, społecznych, obywatelskich i praktycznych uczestników; - zwiększenia samodzielności mieszkańców w korzystaniu z usług publicznych i nowych technologii; - zwiększenia odporności mieszkańców na dezinformację i manipulację; - przygotowania nowych lokalnych edukatorów i animatorów; - rozwoju działań międzypokoleniowych; - zwiększenia uczestnictwa dorosłych mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym; - powstania trwałych partnerstw pomiędzy organizacjami, instytucjami i samorządami; - wypracowania modeli edukacji dorosłych możliwych do zastosowania w innych częściach Mazowsza; - zmniejszenia różnic w dostępie do edukacji pomiędzy dużymi miastami a mniejszymi miejscowościami. Proponowana wysokość dotacji dla jednej oferty: do 150.000 zł na jedną ofertę. Dla mniejszych, lokalnych programów edukacyjnych zasadne byłoby przewidzenie dotacji od 30.000 do 70.000 zł. W przypadku projektów wieloletnich, obejmujących stworzenie	

			i prowadzenie trwałego lokalnego ośrodka edukacji dorosłych, proponuje się możliwość przyznania dotacji do 250.000 zł na okres dwóch lat.	
30.	Rozdział 6 „Okres obowiązywania Programu oraz wysokość środków planowanych na jego realizację”, § 21 ust. 8 oraz Rozdział 4 „Formy współpracy”, § 7 ust. 1 dotyczący współpracy finansowej. Program na 2026 rok przewiduje publikowanie harmonogramu otwartych konkursów ofert w IV kwartale roku poprzedzającego realizację zadań oraz jego bieżącą aktualizację	Proponuje się uzupełnienie Programu o następujące zapisy: 1. Harmonogram otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych w 2027 roku publikuje się nie później niż do 30 listopada 2026 roku. 2. Konkursy dotyczące zadań całorocznych lub rozpoczynających się w pierwszym półroczu powinny być ogłaszane w IV kwartale roku poprzedzającego realizację zadania albo niezwłocznie po uchwaleniu budżetu Województwa i Programu współpracy. 3. Województwo dąży do rozstrzygania konkursów dotyczących zadań całorocznych nie później niż do 31 marca roku realizacji. 4. W ogłoszeniach konkursowych wskazuje się przewidywany termin rozstrzygnięcia konkursu, podpisania umów oraz przekazania środków.	Termin ogłoszenia i rozstrzygnięcia konkursu ma bezpośredni wpływ na jakość realizacji zadania publicznego. Organizacje potrzebują czasu na rekrutację uczestników, zawarcie umów z personelem, rezerwację miejsc, zakup materiałów, promocję, współpracę z partnerami oraz przygotowanie działań zgodnie z harmonogramem. Późne ogłaszanie i rozstrzyganie konkursów prowadzi do skracania okresu realizacji projektów. Zadania planowane jako całoroczne są w praktyce realizowane przez kilka miesięcy, a wydarzenia i działania kumulują się w drugiej połowie roku. W poprzednich konsultacjach organizacje wskazywały, że rozstrzygnięcia przypadające na koniec czerwca powodują możliwość rozpoczęcia realizacji dopiero od lipca, utrudniają rozłożenie działań w czasie i zmuszają do ich nadmiernego zagęszczania. Uwaga dotycząca potrzeby wcześniejszego ogłaszania konkursów została uwzględniona przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej. Publikowanie samego harmonogramu konkursów jest rozwiązaniem potrzebnym, ale niewystarczającym. Organizacje powinny znać również przewidywane terminy rozstrzygnięcia, podpisania umów i przekazania środków. Bez tych informacji trudno odpowiedzialnie planować działania, zobowiązania finansowe i współpracę z personelem. Drugim istotnym problemem jest konieczność wcześniejszego finansowania zadania przez organizację. Małe podmioty nie dysponują zwykle rezerwami finansowymi pozwalającymi na pokrywanie przez wiele tygodni lub miesięcy wynagrodzeń, materiałów, transportu i innych kosztów oczekując na refundację. W praktyce oznacza to, że organizacja musi kredytować realizację zadania publicznego albo zrezygnować z udziału w konkursie. Taki mechanizm szczególnie silnie dotyka:	**Stanowisko Departamentu Organizacji:** Propozycja nie została uwzględniona. Program współpracy jest tworzony jako dokument planistyczny, jednakże z zastosowaniem zapisów aktu prawa miejscowego. Tym samym katalog proponowanych zapisów nie zostanie ujęty. Zasady przyznawania dotacji jako dokument regulujący współpracę z organizacjami pozarządowymi systematyzuje informacje, w tym proponowane zapisy.

		W przypadku zmiany tych terminów organizacje są niezwłocznie informowane. 5. Dotacje na realizację zadań publicznych są co do zasady przekazywane w formie zaliczkowej, przed rozpoczęciem albo na początku realizacji zadania, chyba że charakter zadania uzasadnia zastosowanie innego sposobu finansowania. 6. W konkursach skierowanych do małych i młodych organizacji oraz w konkursach dotyczących lokalnych inicjatyw społecznych nie wymaga się obowiązkowego finansowego wkładu własnego. 7. W pozostałych konkursach obowiązkowy finansowy wkład własny powinien być wymagany wyłącznie wtedy, gdy jest to uzasadnione skalą i charakterem zadania. Organizacja powinna mieć możliwość wniesienia wkładu własnego w formie finansowej, osobowej albo rzeczowej. 8. Województwo powinno ograniczać wymagania powodujące	- nowych i małych organizacji; - organizacji wiejskich; - podmiotów niedysponujących działalnością gospodarczą; - organizacji opierających działalność na wolontariacie; - organizacji realizujących zadania na rzecz małych społeczności; - podmiotów, które nie mają możliwości zaciągania kredytów lub pożyczek. Dotacja powinna umożliwiać realizację zadania publicznego, a nie wymagać od organizacji wcześniejszego jego finansowania. Przekazywanie środków w formie zaliczkowej zwiększa bezpieczeństwo realizacji, poprawia płynność finansową i pozwala organizacji koncentrować się na jakości działań. Kolejną barierą jest obowiązkowy finansowy wkład własny. Dla dużych organizacji może on być możliwy do zapewnienia, lecz dla małych podmiotów lokalnych nawet kilka procent wartości projektu stanowi poważne obciążenie. Obowiązkowy wkład finansowy nie zawsze podnosi jakość zadania, natomiast może ograniczać dostęp do konkursu organizacjom posiadającym kompetencje, wolontariuszy, lokalne partnerstwa i zaplecze rzeczowe, ale niemającym wolnych środków pieniężnych. Wkład własny organizacji może mieć dużą wartość w formie: - pracy wolontariuszy; - społecznej pracy członków organizacji; - użyczenia pomieszczeń; - udostępnienia sprzętu; - nieodpłatnej pracy ekspertów i partnerów; - wkładu rzeczowego; - wsparcia lokalnych instytucji; - pracy mieszkańców. Dlatego w konkursach dotyczących lokalnych inicjatyw oraz małych i młodych organizacji finansowy wkład własny nie powinien być obowiązkowy. W innych konkursach powinien być wymagany wyłącznie wtedy, gdy charakter i skala zadania rzeczywiście to uzasadniają. Proponowane rozwiązania pozostają zgodne z zasadą pomocniczości, partnerstwa, efektywności oraz równych szans organizacji. Program wskazuje, że województwo powinno wspierać organizacje oraz zapewniać im odpowiednie środki na realizację zadań publicznych. Założenia	

		konieczność wcześniejszego finansowania zadania ze środków własnych organizacji. 9. W przypadku zadań wieloletnich harmonogram przekazywania transz powinien zapewniać organizacji ciągłość realizacji zadania oraz możliwość terminowego pokrywania kosztów	proponowanego rozwiązania Wprowadzenie zmiany powinno obejmować: - publikację realnego harmonogramu konkursów; - podawanie przewidywanych terminów rozstrzygnięcia i podpisania umów; - możliwie wczesne ogłaszanie konkursów całorocznych; - zaliczkowe przekazywanie dotacji; - ograniczenie obowiązkowego wkładu finansowego; - uznawanie wkładu osobowego i rzeczowego; - zapewnienie ciągłości finansowania zadań wieloletnich; - informowanie organizacji o przesunięciach terminów; - proporcjonalność wymagań finansowych do wartości projektu. Planowane rezultaty Wprowadzenie proponowanych zasad powinno doprowadzić do: -wydłużenia rzeczywistego czasu realizacji zadań publicznych; -poprawy jakości i racjonalnego rozłożenia działań w ciągu roku; -zwiększenia przewidywalności współpracy organizacji z województwem; - zmniejszenia liczby projektów realizowanych w nadmiernie skróconych terminach; -poprawy płynności finansowej organizacji; - zmniejszenia ryzyka przerywania lub ograniczania działań z przyczyn finansowych; - zwiększenia udziału małych i młodych organizacji w konkursach; - zwiększenia dostępu do środków organizacji z obszarów wiejskich i małych miejscowości; - ograniczenia konieczności kredytowania zadań publicznych przez organizacje; - zwiększenia trwałości i stabilności współpracy Samorządu Województwa z sektorem pozarządowym. Proponowana wysokość dotacji dla jednej oferty. Propozycja ma charakter systemowy i nie dotyczy wprowadzenia jednego nowego zadania publicznego, dlatego nie wskazuje się odrębnej kwoty dotacji dla jednej oferty. Rekomenduje się natomiast: - przekazywanie co najmniej 80% dotacji w formie pierwszej transzy zaliczkowej; - możliwość przekazania 100% dotacji zaliczkowo w projektach o wartości do 100.000 zł; - brak obowiązkowego finansowego wkładu	

			własnego w projektach do 50.000 zł oraz w ścieżce dla małych i młodych organizacji.	
31.	Rozdział 5 „Priorytetowe zadania publiczne zlecane do realizacji organizacjom pozarządowym”, § 14 ust. 1 –priorytetowe zadania publiczne realizowane przez Departament Kultury, Promocji i Turystyki w obszarze „Turystyka i krajoznawstwo”. Program na 2026 rok obejmuje m.in. zadania: „Zintegrowany system szlaków turystycznych Mazowsza”, „Produkty turystyczne województwa mazowieckiego”, „Wrota historii”, „Mazowieckie na weekend”, „Wisła i mazowieckie rzeki”, „Szlaki turystyczne” oraz „Szlak Frontu Wschodniego I Wojny Światowej”	Proponuje się dodanie w § 14 ust. 1 nowego zadania publicznego w brzmieniu: Rozwój lokalnej turystyki edukacyjnej i społecznej opartej na zasobach małych miejscowości, obszarów wiejskich oraz lokalnych wspólnot. Zakres zadania powinien obejmować w szczególności: - tworzenie i rozwój lokalnych szlaków pieszych, rowerowych, przyrodniczych, historycznych, kulturowych i tematycznych; - społeczne dokumentowanie historii miejscowości, krajobrazu, tradycji, wspomnień mieszkańców i lokalnego dziedzictwa; - przygotowanie lokalnych przewodników, animatorów turystyki i społecznych opiekunów szlaków; - tworzenie materiałów edukacyjnych, map, nagrań, audioprzewodników, podcastów, stron internetowych oraz treści dostępnych poprzez kody QR;	Obecny Program zawiera rozbudowany katalog zadań dotyczących turystyki i krajoznawstwa. Obejmuje on zarówno rozwój szlaków, produktów turystycznych i oferty weekendowej, jak również przedsięwzięcia związane z rzekami, historią i turystyką tematyczną. W katalogu tym brakuje jednak wyraźnego zadania wspierającego oddolną turystykę lokalną, tworzoną przez mieszkańców i organizacje działające w małych miejscowościach. Duże regionalne produkty turystyczne są potrzebne, ale nie zawsze pozwalają wydobyć potencjał niewielkich miejscowości, których atrakcyjność opiera się na lokalnych opowieściach, krajobrazie, pamięci mieszkańców, przyrodzie, rzemiośle i codziennym dziedzictwie. W wielu częściach Mazowsza istnieją miejsca wartościowe przyrodniczo, historycznie i kulturowo, które nie są jeszcze rozpoznawalnymi atrakcjami turystycznymi. Często brakuje im profesjonalnej promocji, oznakowania, materiałów informacyjnych i osób przygotowanych do opowiadania o lokalnych zasobach. Jednocześnie mieszkańcy posiadają wiedzę, wspomnienia, fotografie, dokumenty i umiejętności, które mogą stać się podstawą wartościowej oferty edukacyjnej i turystycznej. Proponowane zadanie nie powinno sprowadzać się do reklamy miejscowości ani organizacji jednorazowych imprez. Jego celem powinno być tworzenie trwałej oferty, opartej na współpracy mieszkańców, organizacji pozarządowych, samorządów, szkół, bibliotek, instytucji kultury, lokalnych przedsiębiorców i gospodarstw prowadzących działalność turystyczną. Turystyka edukacyjna i społeczna może jednocześnie: wspierać rozwój lokalny; wzmacniać więź mieszkańców z miejscem zamieszkania; chronić pamięć i dziedzictwo; rozwijać aktywność społeczną; tworzyć przestrzeń dla wolontariatu; promować lokalne	**Stanowisko Departamentu Kultury, Promocji i Turystyki:** Propozycja nie została uwzględniona. Rozwój lokalnej turystyki edukacyjnej i społecznej opartej na zasobach małych miejscowości ma przede wszystkim charakter lokalny i wpisuje się w zadania gmin związane z rozwojem i promocją własnego potencjału turystycznego. W świetle Strategii rozwoju turystki w województwie mazowieckim na lata 2023-2027 interwencja Samorządu Województwa powinna natomiast koncentrować się na tworzeniu wyrazistych produktów turystycznych, integrowaniu oferty i współpracy w skali regionu. Dlatego zasadnym jest, aby ewentualne wsparcie wojewódzkie dotyczyło nie pojedynczych lokalnych inicjatyw, lecz projektów wykorzystujących zasoby małych miejscowości do tworzenia ponadlokalnych produktów, sieci i szlaków turystycznych, generujących wartość dodaną dla całego Mazowsza.

		- rozwój niewielkich punktów informacji i edukacji turystycznej; - organizowanie spacerów, wycieczek, rajdów, gier terenowych, warsztatów i wydarzeń służących poznawaniu lokalnych zasobów; - łączenie turystyki z edukacją regionalną, kulturą, rękodziełem, kuchnią lokalną, historią mówioną i ochroną przyrody; - tworzenie produktów turystycznych opartych na współpracy kilku sąsiednich miejscowości, organizacji lub samorządów; - rozwój oferty turystycznej dostępnej dla seniorów, rodzin z dziećmi i osób ze szczególnymi potrzebami; - angażowanie mieszkańców w planowanie, tworzenie i utrzymywanie lokalnej oferty turystycznej. Rekomendowana maksymalna wysokość dotacji dla jednej oferty wynosi 120.000 zł	produkty i usługi; zachęcać do odpowiedzialnego korzystania z przyrody; budować współpracę pomiędzy sąsiednimi miejscowościami. Szczególną wartością proponowanego zadania byłoby zaangażowanie mieszkańców jako współtwórców oferty, a nie jedynie jej odbiorców. Seniorzy mogą przekazywać pamięć o miejscu, młodzież może tworzyć dokumentację cyfrową i materiały multimedialne, lokalni twórcy i rzemieślnicy mogą prowadzić warsztaty, a organizacje mogą koordynować cały proces. Zadanie wpisuje się w cele Programu dotyczące rozwoju infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, ochrony dziedzictwa kulturowego, zwiększania aktywności mieszkańców oraz budowania odpowiedzialności za wspólnotę lokalną. Program zakłada także poprawę jakości życia mieszkańców poprzez rozwój turystyki, kultury, edukacji i aktywności obywatelskiej. Założenia proponowanego zadania Projekty powinny: - opierać się na rozpoznaniu rzeczywistych zasobów lokalnych; - być przygotowywane z udziałem mieszkańców; - łączyć turystykę z edukacją regionalną, przyrodniczą lub historyczną; - prowadzić do powstania trwałych i ogólnodostępnych rezultatów; - respektować ochronę przyrody, własność terenów i potrzeby mieszkańców; - uwzględniać dostępność dla różnych grup odbiorców; - promować odpowiedzialną, spokojną i nieuciążliwą turystykę; - w miarę możliwości tworzyć współpracę kilku miejscowości lub podmiotów. Finansowanie powinno umożliwiać pokrycie kosztów: - diagnozy i dokumentowania lokalnych zasobów; - pracy historyków, regionalistów, przyrodników, przewodników i animatorów; - nagrywania historii mówionej; - przygotowania map, publikacji, nagrań i materiałów cyfrowych; - oznakowania szlaków i punktów edukacyjnych; - szkoleń dla lokalnych przewodników i animatorów; - organizacji wydarzeń inaugurujących i promujących szlaki; - zakupu drobnego wyposażenia niezbędnego do prowadzenia działań; - zapewnienia dostępności przygotowywanych materiałów	

			i wydarzeń. Planowane rezultaty Realizacja zadania powinna doprowadzić do: - powstania nowych lokalnych szlaków i produktów turystycznych; - udokumentowania historii, tradycji i zasobów przyrodniczych małych miejscowości; - przygotowania lokalnych przewodników, animatorów i społecznych opiekunów szlaków; - zwiększenia liczby mieszkańców zaangażowanych w rozwój lokalnej turystyki; - powstania nowych materiałów edukacyjnych, map, nagrań i audioprzewodników; - zwiększenia dostępności oferty turystycznej poza największymi ośrodkami województwa; - rozwoju współpracy pomiędzy organizacjami, samorządami, instytucjami i lokalnymi przedsiębiorcami; - zwiększenia rozpoznawalności mniej znanych części Mazowsza; - wzmocnienia lokalnej tożsamości i odpowiedzialności mieszkańców za dziedzictwo; - rozwoju turystyki przyjaznej mieszkańcom, środowisku i lokalnemu krajobrazowi. Proponowana wysokość dotacji dla jednej oferty: do 120.000 zł. Dla mniejszych projektów dotyczących pojedynczej miejscowości lub krótkiego szlaku warto przewidzieć dotacje w wysokości od 20.000 do 50.000 zł. W przypadku projektów partnerskich, obejmujących kilka gmin, miejscowości albo organizacji, zasadne byłoby dopuszczenie dotacji do 200.000 zł, pod warunkiem utworzenia spójnego produktu turystycznego o znaczeniu ponadlokalnym.	
32.	Rozdział 5 „Priorytetowe zadania publiczne zlecane do realizacji organizacjom pozarządowym”, § 16 - priorytetowe zadania publiczne realizowane przez Departament Polityki Ekologicznej, Geologii i Łowiectwa,	Proponuje się dodanie w § 16 nowego zadania publicznego w brzmieniu: Wspieranie lokalnych i międzypokoleniowych programów edukacji przyrodniczej i klimatycznej, opartych na poznawaniu, dokumentowaniu i ochronie	Edukacja przyrodnicza i klimatyczna jest najbardziej skuteczna wtedy, gdy odnosi się do miejsc dobrze znanych mieszkańcom i umożliwia im bezpośrednie działanie. Wiedza o środowisku nie powinna ograniczać się do przekazywania ogólnych informacji o zmianach klimatu, ochronie gatunków czy gospodarowaniu odpadami. Powinna pomagać mieszkańcom rozumieć procesy zachodzące w ich najbliższym otoczeniu oraz wpływ codziennych decyzji na stan lokalnej przyrody. Program współpracy na 2026 rok obejmuje działania edukacyjne	**Stanowisko Departamentu Polityki Ekologicznej, Geologii i Łowiectwa:** Propozycja nie została uwzględniona. Departament wystąpi z propozycją dodania nowego zadania w Programie jeśli będzie taka możliwość.

	w obszarze „Ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego”. Program na rok 2026 przewiduje m.in. działania dotyczące adaptacji do zmian klimatu, terenów podmokłych, edukacji przyrodniczej na obszarach chronionych, neutralności klimatycznej oraz form ochrony przyrody	zasobów najbliższego otoczenia oraz aktywnym udziale mieszkańców w działaniach na rzecz środowiska. Zakres zadania powinien obejmować w szczególności: - lokalne programy edukacyjne dotyczące bioróżnorodności, zmian klimatu, retencji, jakości powietrza, ochrony wód i odpowiedzialnego korzystania z zasobów przyrodniczych; - działania terenowe prowadzone w lasach, nad rzekami, w parkach, na terenach podmokłych, łąkach, w ogrodach i innych lokalnych przestrzeniach przyrodniczych; - społeczne rozpoznawanie i dokumentowanie zasobów przyrodniczych, w tym lokalnych gatunków, siedlisk, drzew, cieków wodnych i miejsc cennych przyrodniczo; - rozwój międzypokoleniowej edukacji przyrodniczej, łączącej wiedzę mieszkańców, specjalistów, dzieci, młodzieży i seniorów; - tworzenie lokalnych ścieżek, punktów i materiałów	dotyczące adaptacji do zmian klimatu, odtwarzania terenów podmokłych, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu i form ochrony przyrody. Są to ważne kierunki, jednak część z nich koncentruje się na określonych obszarach chronionych albo tematach wymagających specjalistycznego przygotowania. Brakuje wyraźnego, otwartego zadania pozwalającego organizacjom lokalnym prowadzić edukację przyrodniczą opartą na zasobach konkretnej miejscowości, gminy lub mikroregionu. Dotyczy to zwłaszcza małych miejscowości i obszarów wiejskich, gdzie mieszkańcy pozostają w bliskiej relacji z lasami, rzekami, łąkami, terenami rolniczymi i przydomowymi ogrodami, ale nie zawsze mają dostęp do regularnej oferty edukacyjnej. Organizacje pozarządowe, świetlice, biblioteki, szkoły i grupy mieszkańców mogą skutecznie prowadzić lokalne działania, takie jak obserwacja przyrody, inwentaryzacja społeczna, warsztaty terenowe, ochrona zapylaczy, budowanie małej retencji, kompostowanie, naprawianie przedmiotów czy ograniczanie odpadów. Działania te mają wartość edukacyjną, ale jednocześnie wzmacniają odpowiedzialność mieszkańców za wspólne otoczenie. Szczególnie istotny jest wymiar międzypokoleniowy. Starsi mieszkańcy często posiadają wiedzę o dawnym sposobie użytkowania terenów, lokalnych gatunkach, historii krajobrazu, rzemiośle i praktykach oszczędnego gospodarowania zasobami. Dzieci i młodzież mogą wnosić wiedzę cyfrową, dokumentacyjną i naukową. Połączenie tych perspektyw sprzyja zarówno ochronie środowiska, jak i wzmacnianiu lokalnej tożsamości. Proponowane zadanie powinno finansować nie tylko pojedyncze wydarzenia, lecz również dłuższe programy edukacyjne, obejmujące diagnozę lokalnych zasobów, cykl warsztatów, działania terenowe, przygotowanie materiałów oraz konkretne inicjatywy mieszkańców. Warto przy tym podkreślić, że przedmiotem zadania nie byłoby zarządzanie	

		edukacyjnych; - działania na rzecz ochrony zapylaczy, ptaków, małych zwierząt i lokalnych siedlisk; - edukację dotyczącą małej retencji, oszczędzania wody, kompostowania, ograniczania odpadów i ponownego wykorzystywania materiałów; - organizowanie warsztatów naprawczych, pracowni rękodzielniczych i działań typu maker space, promujących gospodarkę obiegu zamkniętego; - przygotowanie lokalnych liderów i animatorów edukacji przyrodniczej; - budowanie partnerstw pomiędzy organizacjami pozarządowymi, szkołami, bibliotekami, świetlicami, samorządami, parkami krajobrazowymi, instytucjami naukowymi i mieszkańcami. Rekomendowana maksymalna wysokość dotacji dla jednej oferty wynosi 100.000 zł	lasami ani ingerowanie w kompetencje innych instytucji. W poprzednich konsultacjach propozycje dotyczące analiz i działań na terenach leśnych były odrzucane jako niewchodzące w zakres kompetencji Marszałka. Proponowane zadanie dotyczy natomiast edukacji ekologicznej, aktywności obywatelskiej i ochrony dziedzictwa przyrodniczego, czyli obszarów już obecnych w Programie współpracy. Założenia proponowanego zadania Projekty powinny: - wynikać z rozpoznania lokalnych zasobów i problemów środowiskowych; -angażować mieszkańców w działania praktyczne; - łączyć edukację z ochroną konkretnego miejsca; - uwzględniać współpracę międzypokoleniową; - pozostawiać trwałe rezultaty, takie jak materiały edukacyjne, ścieżki, mapy, bazy wiedzy, ogrody, miejsca retencji lub lokalne zespoły wolontariuszy; - być realizowane z poszanowaniem prawa ochrony przyrody i własności terenu; - w razie potrzeby korzystać z wiedzy ekspertów przyrodniczych. Finansowanie powinno umożliwiać pokrycie kosztów: - pracy edukatorów, animatorów i ekspertów; - organizacji warsztatów i działań terenowych; - przygotowania materiałów edukacyjnych; - zakupu drobnego sprzętu do obserwacji i dokumentowania przyrody; -tworzenia oznakowania i punktów edukacyjnych; - dojazdów uczestników; - działań promocyjnych; - niewielkich, nieinwestycyjnych działań praktycznych związanych z ochroną środowiska. Planowane rezultaty Realizacja zadania powinna doprowadzić do: - zwiększenia wiedzy mieszkańców o lokalnych zasobach przyrodniczych i zmianach klimatu; - zwiększenia liczby mieszkańców uczestniczących w praktycznych działaniach ekologicznych; - powstania lokalnych programów i miejsc edukacji przyrodniczej; - przygotowania lokalnych liderów i animatorów działań ekologicznych; - zwiększenia udziału dzieci, młodzieży i seniorów w działaniach międzypokoleniowych; - lepszego rozpoznania lokalnych siedlisk, gatunków i miejsc cennych	

			przyrodniczo; - rozwoju praktyk związanych z retencją, oszczędzaniem wody, ograniczaniem odpadów i ponownym wykorzystaniem materiałów; - powstania trwałych partnerstw pomiędzy organizacjami, mieszkańcami, szkołami i samorządami; - zwiększenia odpowiedzialności mieszkańców za najbliższe otoczenie; - stworzenia modeli działań możliwych do wykorzystania w innych częściach Mazowsza. Proponowana wysokość dotacji dla jednej oferty: do 100.000 zł. Dla mniejszych inicjatyw lokalnych warto również przewidzieć możliwość przyznawania mikrograntów w wysokości od 5.000 do 25.000 zł, w szczególności na działania terenowe, warsztaty, społeczne dokumentowanie zasobów przyrodniczych oraz przygotowanie lokalnych materiałów edukacyjnych.	
33.	Rozdział 5 „Priorytetowe zadania publiczne zlecane do realizacji organizacjom pozarządowym”, § 19 – priorytetowe zadania publiczne realizowane przez Departament Organizacji, w obszarze działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych. Program na rok 2026 przewiduje działania dotyczące wzmacniania potencjału organizacji, budowania postaw aktywności obywatelskiej	Proponuje się dodanie w § 19 nowego zadania publicznego w brzmieniu: Wspieranie tworzenia i rozwoju lokalnych oraz międzypokoleniowych centrów wolontariatu, działających w szczególności na obszarach wiejskich, w małych miejscowościach i w społecznościach o ograniczonym dostępie do usług społecznych i obywatelskich. Zakres zadania powinien obejmować w szczególności: - diagnozowanie lokalnych potrzeb i możliwości angażowania wolontariuszy; - rekrutację, przygotowanie i szkolenie wolontariuszy;	Wolontariat jest jednym z podstawowych narzędzi budowania aktywności obywatelskiej, więzi społecznych i odpowiedzialności mieszkańców za swoje otoczenie. Program współpracy na 2026 rok wskazuje promocję wolontariatu jako jeden z elementów kształtowania społeczeństwa obywatelskiego. W katalogu współpracy pozafinansowej znajduje się także konkurs „Mazowieckie Barwy Wolontariatu”, którego celem jest promocja i rozwój wolontariatu. Samo promowanie wolontariatu nie wystarcza jednak do stworzenia trwałego systemu jego organizacji. Wolontariat wymaga codziennej pracy: rozpoznawania potrzeb, pozyskiwania osób gotowych do zaangażowania, przygotowania ich do działania, koordynowania zadań, zapewnienia bezpieczeństwa, wspierania wolontariuszy oraz współpracy z instytucjami i mieszkańcami. W wielu małych miejscowościach aktywność społeczna opiera się na zaangażowaniu pojedynczych liderów, sołtysów, członków organizacji, strażaków ochotników, nauczycieli, bibliotekarzy i mieszkańców. Brakuje natomiast stałych, lokalnych struktur, które łączyłyby osoby chcące pomagać z osobami, grupami i instytucjami potrzebującymi	**Stanowisko Departamentu Organizacji:** Propozycja nie została uwzględniona. Przedstawiona propozycja koncentruje się głównie na finansowaniu kosztów organizacyjnych i administracyjnych związanych z funkcjonowaniem centrów wolontariatu, takich jak wynagrodzenie koordynatora, rekrutacja, szkolenia, promocja czy obsługa formalna. W niewystarczającym zakresie określono natomiast konkretne działania merytoryczne realizowane na rzecz mieszkańców oraz ich rezultaty społeczne. W konsekwencji zasadniczym efektem realizacji zadania byłoby tworzenie i utrzymanie struktur organizacyjnych, a nie bezpośrednia realizacja zadania publicznego skierowanego

	oraz młodzieżowego wolontariatu, nie zawiera jednak odrębnego zadania służącego tworzeniu i trwałemu funkcjonowaniu lokalnych centrów wolontariatu	- rozwój wolontariatu młodzieżowego, senioralnego, rodzinnego, sąsiedzkiego i kompetencyjnego; - przygotowanie i wsparcie lokalnych koordynatorów wolontariatu; - organizowanie działań na rzecz osób starszych, samotnych, osób z niepełnosprawnościami, rodzin w trudnej sytuacji oraz innych mieszkańców wymagających wsparcia; - rozwój wolontariatu w kulturze, edukacji, ochronie środowiska, działaniach społecznych i lokalnych sytuacjach kryzysowych; - tworzenie partnerstw pomiędzy organizacjami pozarządowymi, samorządami, szkołami, bibliotekami, instytucjami kultury, podmiotami pomocy społecznej, ochotniczymi strażami pożarnymi i grupami nieformalnymi; - zapewnienie wolontariuszom niezbędnego wsparcia organizacyjnego, prawnego, ubezpieczeniowego i szkoleniowego; - prowadzenie działań promujących wolontariat oraz	wsparcia. Szczególnie duży potencjał ma wolontariat międzypokoleniowy. Osoby starsze mogą dzielić się wiedzą, doświadczeniem, umiejętnościami rękodzielniczymi, zawodowymi i społecznymi. Młodzież może wspierać seniorów w korzystaniu z technologii, docieraniu do usług i uczestnictwie w życiu społecznym. Dorośli mogą angażować się w działania sąsiedzkie, edukacyjne, opiekuńcze, kulturalne, ekologiczne i organizacyjne. Lokalne centrum wolontariatu nie musi być nową instytucją ani osobnym budynkiem. Może działać przy istniejącej organizacji pozarządowej, świetlicy, bibliotece, domu kultury, uniwersytecie ludowym lub innym miejscu aktywności lokalnej. Kluczowe jest zapewnienie osoby koordynującej, procedur, narzędzi pracy, szkoleń i środków na prowadzenie regularnej działalności. Proponowane zadanie odpowiada również na potrzebę budowania lokalnej odporności społecznej. Doświadczenia kryzysów zdrowotnych, pogodowych, migracyjnych i humanitarnych pokazują, że społeczności dysponujące siecią wolontariuszy szybciej rozpoznają potrzeby mieszkańców, sprawniej organizują pomoc i skuteczniej współpracują z samorządem oraz służbami. Założenia proponowanego zadania Wsparcie powinno być przeznaczone na tworzenie nowych centrów wolontariatu oraz rozwój już istniejących programów. Finansowanie powinno obejmować przede wszystkim: - wynagrodzenie koordynatora wolontariatu; - diagnozę potrzeb społeczności; - rekrutację i szkolenia wolontariuszy; - ubezpieczenia oraz niezbędną obsługę formalną; - superwizję i wsparcie osób pomagających; - koszty komunikacji i promocji; - drobne materiały i wyposażenie potrzebne do prowadzenia działań; - koszty dojazdów wolontariuszy; - organizację lokalnych akcji i programów; - rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej; - dokumentowanie i upowszechnianie dobrych praktyk. Zadanie powinno premiować projekty prowadzone w partnerstwie oraz inicjatywy łączące różne grupy	do określonych grup odbiorców. Z tego względu propozycja nie znajduje wystarczającego uzasadnienia dla wyodrębnienia odrębnego zadania w Programie współpracy. Zadanie publiczne pn. „Realizacja działań z zakresu wzmacniania potencjału mazowieckich organizacji pozarządowych oraz budowania postaw aktywności obywatelskiej” w obszarze „Działalność na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3, w zakresie określonym w art. 4 ust. 1 pkt 1-32a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie” umożliwia realizację działań tj. rozwój wolontariatu i aktywności społecznej mieszkańców.

		upowszechniających dobre praktyki; - tworzenie lokalnych systemów reagowania sąsiedzkiego i wolontariatu kryzysowego. Rekomendowana maksymalna wysokość dotacji dla jednej oferty wynosi 100 000 zł. Zadanie powinno dopuszczać realizację w formule wieloletniej, w szczególności na okres 24 miesięcy	wiekowe i środowiska. Planowane rezultaty Realizacja zadania powinna doprowadzić do: - powstania nowych lokalnych centrów i programów wolontariatu; - zwiększenia liczby mieszkańców regularnie angażujących się społecznie; - przygotowania lokalnych koordynatorów wolontariatu; - rozwoju wolontariatu senioralnego i międzypokoleniowego; - zwiększenia liczby działań na rzecz osób starszych, samotnych i wymagających wsparcia; - poprawy współpracy organizacji pozarządowych z samorządami i instytucjami lokalnymi; - wzmocnienia więzi sąsiedzkich i poczucia odpowiedzialności za wspólnotę; - zwiększenia zdolności lokalnych społeczności do reagowania w sytuacjach kryzysowych; - stworzenia trwałych modeli wolontariatu możliwych do zastosowania w innych częściach Mazowsza; - większego udziału mieszkańców terenów wiejskich i małych miejscowości w działaniach obywatelskich. Proponowana wysokość dotacji dla jednej oferty: do 100 000 zł na jedną ofertę. W przypadku zadań wieloletnich proponuje się możliwość przyznania dotacji do 180 000 zł na okres dwóch lat, z zachowaniem corocznego finansowania działań koordynacyjnych i programowych.	
34.	Rozdział 4 „Formy współpracy”, § 7 ust. 1 - współpraca o charakterze finansowym oraz Rozdział 5 „Priorytetowe zadania publiczne zlecane do realizacji organizacjom pozarządowym”. Propozycja dotyczy również zasad przygotowywania i ogłaszania otwartych	Proponuje się dodanie następującego zapisu: W otwartych konkursach ofert, w których jest to uzasadnione charakterem zadania publicznego, Województwo wyodrębnia ścieżkę konkursową albo odrębną pulę środków przeznaczoną dla małych i młodych organizacji pozarządowych. Za małe lub	Małe i nowo powstałe organizacje pozarządowe odgrywają szczególnie ważną rolę w rozwoju lokalnych wspólnot. Często powstają jako bezpośrednia odpowiedź na konkretne potrzeby mieszkańców, działają blisko ludzi i uruchamiają aktywność społeczną w miejscach, w których oferta instytucjonalna jest ograniczona. Dotyczy to zwłaszcza obszarów wiejskich, małych miast i miejscowości oddalonych od głównych ośrodków województwa. Obecny Program zakłada wzmacnianie organizacji pozarządowych, wspieranie aktywności obywatelskiej oraz rozwój społeczności lokalnych. Wśród zadań na 2026 rok przewidziano działania służące wzmacnianiu potencjału mazowieckich organizacji, Fundusz wkładów	**Stanowisko:** Propozycja nie zostanie uwzględniona. Proponowane rozwiązanie budzi istotne wątpliwości z punktu widzenia zasady równego dostępu do środków publicznych oraz równego traktowania podmiotów ubiegających się o dofinansowanie. W ramach jednego konkursu ofert nie powinno się stosować odmiennych zasad oceny, wymagań formalnych i warunków realizacji zadania w zależności od tego, czy oferent zostanie

	konkursów ofert w poszczególnych obszarach Programu	młode organizacje uznaje się w szczególności podmioty działające nie dłużej niż trzy lata albo organizacje, których przychody w poprzednim zakończonym roku obrotowym nie przekroczyły 200 000 zł. W ramach tej ścieżki stosuje się wymagania proporcjonalne do skali zadania i możliwości organizacji, w szczególności: - ograniczenie wymaganej historii działalności i doświadczenia organizacji; - możliwość wykazania doświadczenia osób tworzących zespół realizujący zadanie; - brak obowiązkowego finansowego wkładu własnego albo możliwość wniesienia wkładu własnego w formie osobowej i rzeczowej; - przekazywanie dotacji w formie zaliczkowej; - uproszczone wymagania dotyczące rezultatów, dokumentacji i rozliczenia, odpowiednie do wartości zadania; - możliwość finansowania kosztów koordynacji, obsługi administracyjnej i rozwoju organizacyjnego, niezbędnych	własnych oraz wspieranie aktywnych społeczności lokalnych. Jednocześnie w praktyce małe i młode organizacje często nie są w stanie skutecznie konkurować o dotacje z podmiotami dysponującymi wieloletnim doświadczeniem, rozbudowanymi zespołami, wysokimi przychodami oraz zapleczem administracyjnym. Problemem nie jest brak pomysłów ani brak aktywności społecznej, lecz nierówność potencjałów organizacyjnych. Nowa organizacja może posiadać kompetentny zespół, dobre rozpoznanie lokalnych potrzeb i silne zakorzenienie we wspólnocie, ale nie dysponować jeszcze historią zrealizowanych projektów, wysokim budżetem ani środkami pozwalającymi na wcześniejsze finansowanie zadania. Wymaganie znacznego doświadczenia instytucjonalnego, finansowego wkładu własnego albo kredytowania wydatków przez organizację może w praktyce wykluczać najmniejsze podmioty z dostępu do środków publicznych. Prowadzi to do sytuacji, w której środki trafiają przede wszystkim do organizacji już silnych, podczas gdy nowe inicjatywy lokalne nie mają możliwości zdobycia pierwszego doświadczenia i rozwinięcia trwałej działalności. Wyodrębnienie ścieżki dla małych i młodych organizacji byłoby realizacją zasady pomocniczości, zgodnie z którą zadania publiczne powinny być wykonywane możliwie blisko mieszkańców. Program na 2026 rok wskazuje, że województwo powinno pobudzać, wspomagać i uzupełniać działalność sektora pozarządowego, a organizacje mają być równorzędnymi partnerami administracji. Proponowana ścieżka nie oznacza obniżenia standardów realizacji zadań publicznych. Jej celem jest dostosowanie wymagań do skali projektu oraz umożliwienie oceny rzeczywistych kompetencji zespołu, jakości pomysłu, znajomości lokalnych potrzeb i zdolności do osiągnięcia zaplanowanych rezultatów. Założenia proponowanego rozwiązania: ścieżka powinna być stosowana w konkursach dotyczących w szczególności:	zakwalifikowany jako „mała” lub „młoda” organizacja. Wprowadzenie odrębnej ścieżki konkursowej lub puli środków, w ramach której obowiązywałyby istotnie odmienne wymagania, w szczególności w zakresie doświadczenia, wkładu własnego, rezultatów, dokumentacji czy sposobu rozliczenia, może prowadzić do nierównego traktowania podmiotów uczestniczących w tym samym postępowaniu. Takie rozwiązanie może również zaburzać przejrzystość i porównywalność składanych ofert. Dodatkowo proponowane kryteria kwalifikowania organizacji jako „małych” lub „młodych” mogą w praktyce generować trudności interpretacyjne i weryfikacyjne. Konieczność ustalania okresu działalności, poziomu przychodów, charakteru doświadczenia osób tworzących zespół czy prawidłowości deklarowanego wkładu osobowego i rzeczowego zwiększy obciążenia związane z oceną ofert i może utrudnić jednolite stosowanie zasad konkursu. Należy również zwrócić uwagę, że różnicowanie wymagań w ramach jednego konkursu może stwarzać ryzyko nadużyć oraz sytuacji, w których podmioty będą próbowały kwalifikować się do korzystniejszej ścieżki poprzez odpowiednie kształtowanie lub

		do prawidłowej realizacji zadania. Rekomendowana maksymalna wysokość dotacji w ścieżce dla małych i młodych organizacji wynosi 50 000 zł na jedną ofertę	- rozwoju społeczności lokalnych; - edukacji i uczenia się przez całe życie; - aktywności seniorów; - kultury lokalnej; - wolontariatu; - ekologii i edukacji przyrodniczej; - lokalnej turystyki i krajoznawstwa; - działań międzypokoleniowych. Może ona przyjąć formę: - osobnego konkursu; - wydzielonej części większego konkursu; - odrębnej puli środków; - regrantingu prowadzonego przez operatora regionalnego albo subregionalnego. Planowane rezultaty Wprowadzenie proponowanego rozwiązania powinno doprowadzić do: - zwiększenia liczby małych i nowych organizacji uczestniczących w konkursach Województwa; - większego udziału organizacji działających na obszarach wiejskich i w małych miejscowościach; - uruchomienia nowych inicjatyw społecznych odpowiadających na lokalne potrzeby; - zwiększenia terytorialnej dostępności oferty edukacyjnej, społecznej, kulturalnej i obywatelskiej; - zdobycia przez młode organizacje pierwszego doświadczenia w realizacji zadań publicznych; - wzmocnienia potencjału organizacyjnego i finansowego lokalnych podmiotów; - zwiększenia różnorodności organizacji współpracujących z Samorządem Województwa Mazowieckiego; - tworzenia trwałych partnerstw pomiędzy organizacjami, mieszkańcami i jednostkami samorządu terytorialnego. Proponowana wysokość dotacji dla jednej oferty: do 50 000 zł. W przypadku zastosowania mechanizmu regrantingu proponuje się mikrogranty w wysokości od 5 000 do 20 000 zł, przy czym operator powinien dodatkowo zapewniać organizacjom doradztwo, wsparcie w przygotowaniu projektu i pomoc w jego rozliczeniu.	przedstawianie danych dotyczących swojej działalności. Wsparcie małych i młodych organizacji jest zasadne, jednak nie powinno ono prowadzić do tworzenia odmiennych standardów dostępu, oceny i wymogów realizacji dla poszczególnych kategorii oferentów. Natomiast dobrą alternatywą dla proponowanego rozwiązania byłoby wprowadzenie w Karcie kryteriów merytorycznych dodatkowego kryterium np. Punkty dla młodych, małych organizacji pozarządowych.
Mazowieckie Stowarzyszenie Radioamatorów TESLA				
35.	§ 19 pkt 5, obszar Porządek i bezpieczeństwo	W § 19 pkt 5 proponuje się dodać lit. c w brzmieniu:	Łączność jest jednym z warunków skutecznego reagowania w sytuacjach zagrożenia. Program współpracy na 2026 rok obejmuje porządek i bezpieczeństwo publiczne oraz	**Stanowisko Departamentu Organizacji (Wydział Bezpieczeństwa Publicznego):**

	publiczne: a) Inicjatywy edukacyjne podnoszące świadomość mieszkańców Mazowsza w zakresie poprawy ich bezpieczeństwa, b) Wdrożenie dzieci i młodzieży w bezpieczeństwo mieszkańców Mazowsza.	c) Edukacja i ćwiczenia społeczne z zakresu łączności kryzysowej, obejmujące przygotowanie mieszkańców, organizacji społecznych i lokalnych wspólnot do korzystania z alternatywnych form komunikacji w sytuacjach zagrożenia, awarii infrastruktury lub ograniczonego dostępu do sieci telekomunikacyjnych.	ratownictwo i ochronę ludności, ale nie wskazuje wprost działań dotyczących łączności kryzysowej. Proponowane zadanie ma charakter edukacyjny i społeczny. Może obejmować warsztaty, pokazy, ćwiczenia terenowe, szkolenia z podstaw organizacji korespondencji radiowej, przygotowanie prostych procedur komunikacji oraz działania informacyjne dla mieszkańców. Nie zastępuje systemów państwowych ani służb, lecz wzmacnia odporność społeczną i przygotowanie lokalnych wspólnot. Założenia zadania: organizacja szkoleń i ćwiczeń z zakresu łączności kryzysowej, pokaz praktycznego wykorzystania radiokomunikacji, przygotowanie materiałów edukacyjnych, współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego, szkołami, organizacjami społecznymi lub grupami mieszkańców. Planowane rezultaty: zwiększenie wiedzy mieszkańców o sposobach komunikacji w sytuacjach awaryjnych, przeszkolenie uczestników w zakresie podstawowej organizacji łączności, przeprowadzenie ćwiczeń praktycznych, przygotowanie scenariuszy działań lokalnych oraz zwiększenie gotowości społecznej do współpracy w sytuacjach zagrożenia. Proponowana kwota dotacji dla jednej oferty: 20 000 - 50 000 zł.	Propozycja nie została uwzględniona. Proponowane działania wpisują się w zakres tematyczny zadań publicznych w obszarze „Porządek i bezpieczeństwo publiczne” (§ 19 ust. 5 lit. a). Zagadnienia związane z szeroko pojętą edukacją mieszkańców, ukierunkowaną na poprawę ich bezpieczeństwa, dają szerokie spektrum tematyczne co nie ogranicza kreatywności organizacji w proponowanych do realizacji działaniach.
Stowarzyszenie Koty Prezesowej				
36.	§ 15 ust. 1 „Ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego”	Dodać nowe zadanie publiczne: „Ograniczanie bezdomności zwierząt oraz wsparcie organizacji pozarządowych realizujących zadania z zakresu ratowania, leczenia, rehabilitacji i opieki	Obecny Program praktycznie nie obejmuje zwierząt bezdomnych i wolno żyjących, mimo że organizacje pozarządowe każdego dnia wykonują zadania publiczne odciążające gminy. W ostatnim czasie wzrosły również wymagania dotyczące dobrostanu zwierząt, co zwiększa koszty leczenia, utrzymania i zapewnienia odpowiednich warunków bytowych. Wprowadzenie nowego zadania pozwoli skuteczniej	**Stanowisko Departamentu Polityki Ekologicznej, Geologii i Łowiectwa:** Propozycja nie została uwzględniona. Zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy o ochronie zwierząt, zadania dot. bezdomności zwierząt leżą w kompetencjach gminy, a nie samorządu województwa. Gmina opracowuje i realizuje program opieki nad

		nad zwierzętami bezdomnymi i wolno żyjącymi.”	ograniczać bezdomność zwierząt oraz wspierać organizacje realizujące te działania. Proponowana dotacja: 150 000–300 000 zł na jedną ofertę.	zwierzętami bezdomnymi, który obejmuje także działania informacyjne i edukacyjne skierowane do mieszkańców. Zadanie nie mieści się w zakresie kompetencji samorządu województwa. Jednocześnie należy zauważyć, iż Samorząd Województwa Mazowieckiego już od 2023 roku realizuje Mazowiecki Program Zapobiegania Bezdomności Zwierząt – Mazowsze dla zwierząt, skierowany do gmin z terenu województwa mazowieckiego. Celem Programu jest wsparcie finansowe gmin w działaniach dążących do ograniczenia zjawiska bezdomności zwierząt, a w szczególności zmniejszenie niekontrolowanego rozmnażania się psów i kotów właścicielskich oraz kotów wolnożyjących w działaniach edukacyjnych dla mieszkańców w zakresie humanitarnego traktowania zwierząt oraz odpowiedzialnej i właściwej opieki nad zwierzętami, jak również wsparcie finansowe dla gmin przeznaczone na schroniska dla zwierząt.
37.	Zmiana § 21	Wyodrębnić z puli „Ekologia i ochrona zwierząt” środki przeznaczone wyłącznie na ochronę zwierząt bezdomnych i wolno żyjących	Obecnie środki przeznaczane są głównie na działania edukacyjne, klimatyczne i przyrodnicze. Brakuje dedykowanego finansowania dla organizacji zajmujących się zwierzętami bezdomnymi. Ochrona zwierząt nie jest wyłącznie obowiązkiem wynikającym z ustawy o ochronie zwierząt. Jest również elementem bezpieczeństwa publicznego, ochrony zdrowia, edukacji, ochrony środowiska oraz realizacji konstytucyjnej zasady	**Stanowisko Departamentu Polityki Ekologicznej, Geologii i Łowiectwa:** Propozycja nie została uwzględniona. Zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy o ochronie zwierząt, zadania dot. bezdomności zwierząt leżą w kompetencjach gminy, a nie samorządu województwa. Gmina opracowuje i realizuje program opieki nad

			humanitarnego traktowania zwierząt. Program współpracy Województwa Mazowieckiego powinien odzwierciedlać rosnącą rolę organizacji pozarządowych, które każdego dnia wykonują zadania o charakterze publicznym, często zastępując administrację i finansując je z własnych środków.	zwierzętami bezdomnymi, który obejmuje także działania informacyjne i edukacyjne skierowane do mieszkańców. Zadanie nie mieści się w zakresie kompetencji samorządu województwa.
38.	Brak zapisu	Obowiązkowe konsultacje z organizacjami zwierzęcymi	Przy opracowywaniu programów dotyczących ochrony zwierząt Województwo powinno konsultować projekty z organizacjami posiadającymi doświadczenie w ratowaniu zwierząt.	**Stanowisko Departamentu Polityki Ekologicznej, Geologii i Łowiectwa:** Propozycja nie została uwzględniona. Zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy o ochronie zwierząt, zadania dot. bezdomności zwierząt leżą w kompetencjach gminy, a nie samorządu województwa. Gmina opracowuje i realizuje program opieki nad zwierzętami bezdomnymi, który obejmuje także działania informacyjne i edukacyjne skierowane do mieszkańców. Zadanie nie mieści się w zakresie kompetencji samorządu województwa.
39.	Brak zapisu	Partnerstwa z gminami Dodać zapis: Preferowane będą projekty realizowane wspólnie przez organizacje pozarządowe i jednostki samorządu terytorialnego.	Pozwoli to lepiej wykorzystywać środki publiczne i zwiększy skuteczność realizacji ustawowych obowiązków gmin.	**Stanowisko Departamentu Polityki Ekologicznej, Geologii i Łowiectwa:** Propozycja uwzględniona. Departament rozważy włączenie samorządów terytorialnych w organizację projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe.
40.	Brak zapisu	Dodanie nowego programu: Mazowiecki Program Edukacji o Dobrostanie Zwierząt	Nowe zadanie obejmujące: szkoły, przedszkola, seniorów, właścicieli zwierząt, rolników, straże gminne, urzędników. Tematy: • obowiązki właścicieli, • nowe przepisy dotyczące dobrostanu,	**Stanowisko Departamentu Polityki Ekologicznej, Geologii i Łowiectwa:** Propozycja nie została uwzględniona. Samorząd Województwa Mazowieckiego już od 2023 roku realizuje Mazowiecki

			• znakowanie, • kastracja, • odpowiedzialna adopcja, • pierwsza pomoc zwierzętom.	Program Zapobiegania Bezdomności Zwierząt – Mazowsze dla zwierząt, skierowany do gmin z terenu województwa mazowieckiego. Celem Programu jest wsparcie finansowe gmin w działaniach dążących do ograniczenia zjawiska bezdomności zwierząt, a w szczególności zmniejszenie niekontrolowanego rozmnażania się psów i kotów właścicielskich oraz kotów wolnożyjących w działaniach edukacyjnych dla mieszkańców w zakresie humanitarnego traktowania zwierząt oraz odpowiedzialnej i właściwej opieki nad zwierzętami, jak również wsparcie finansowe dla gmin przeznaczone na schroniska dla zwierząt.
41.	§ 10 oraz § 16 – „Ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego”	Dodanie nowego zadania publicznego – Mazowiecki Program Ratowania Zwierząt Dodaje się nowe zadanie publiczne: „Wsparcie organizacji pozarządowych realizujących zadania z zakresu ratowania, leczenia, rehabilitacji i opieki nad zwierzętami bezdomnymi, kotami wolno żyjącymi oraz innymi zwierzętami wymagającymi pomocy, obejmujące w szczególności: • leczenie i diagnostykę, • hospitalizację,	Organizacje pozarządowe wykonują znaczną część zadań publicznych związanych z ochroną zwierząt, finansując leczenie i opiekę głównie z darowizn. Jednocześnie obowiązki dotyczące zapewnienia opieki zwierzętom wynikają z ustawy o ochronie zwierząt, a rosnące wymagania wynikające z nowych przepisów dotyczących dobrostanu zwierząt powodują wzrost kosztów ich realizacji. Program współpracy powinien uwzględniać rzeczywiste potrzeby organizacji wykonujących zadania publiczne i stworzyć instrument wsparcia pozwalający na skuteczne ratowanie zwierząt.	**Stanowisko Departamentu Polityki Ekologicznej, Geologii i Łowiectwa:** Propozycja nie została uwzględniona. Samorząd Województwa Mazowieckiego już od 2023 roku realizuje Mazowiecki Program Zapobiegania Bezdomności Zwierząt – Mazowsze dla zwierząt, skierowany do gmin z terenu województwa mazowieckiego. Celem Programu jest wsparcie finansowe gmin w działaniach dążących do ograniczenia zjawiska bezdomności zwierząt, a w szczególności zmniejszenie niekontrolowanego rozmnażania się psów i kotów właścicielskich oraz kotów wolnożyjących w działaniach

		• rehabilitację, • zakup leków, • sterylizację i kastrację, • znakowanie zwierząt, • prowadzenie domów tymczasowych, • transport zwierząt, • zakup specjalistycznej karmy, • zakup wyposażenia, • działania interwencyjne, • edukację mieszkańców, • współpracę z jednostkami samorządu terytorialnego."		edukacyjnych dla mieszkańców w zakresie humanitarnego traktowania zwierząt oraz odpowiedzialnej i właściwej opieki nad zwierzętami, jak również wsparcie finansowe dla gmin przeznaczone na schroniska dla zwierząt.
Hospicjum Opatrzności Bożej Księża Orioniści				
42.	Brak zapisu	Szkoła Opiekuna – edukacja rodzin pacjentów hospicjum domowego	Program edukacyjny skierowany do opiekunów rodzinnych pacjentów objętych opieką hospicjum domowego. Zadanie polegałoby na organizacji cyklicznych, bezpłatnych spotkań prowadzonych przez interdyscyplinarny zespół hospicyjny (lekarza, pielęgniarkę, psychologa oraz – w zależności od potrzeb – fizjoterapeutę). Spotkania obejmowałyby część teoretyczną oraz praktyczne warsztaty przygotowujące opiekunów do bezpiecznej opieki nad chorym w domu, w szczególności w zakresie: • podawania leków drogą podskórną, • postępowania w przypadku bólu, duszności, gorączki, niepokoju oraz innych najczęściej występujących objawów, • pielęgnacji pacjenta leżącego i profilaktyki odleżyn, • obsługi podstawowego sprzętu medycznego wykorzystywanego w opiece domowej,	**Stanowisko Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej:** Propozycja nie została uwzględniona. Działania w zakresie dot. opiekunów osób niepełnosprawnych mieszczą się w zakresie zadania pn. „Organizowanie i prowadzenie szkoleń, kursów i warsztatów dla członków rodzin osób niepełnosprawnych, opiekunów (...)”. Zaproponowane zadanie obejmuje także działania związane z przygotowaniem opiekunów do bezpiecznej opieki nad chorym w domu. Proponowane działania wpisują się w obszar ochrony i promocji

			• zasad postępowania w sytuacjach wymagających pilnego kontaktu z personelem hospicjum, • wsparcia psychologicznego dla opiekunów i radzenia sobie z obciążeniem związanym z opieką. Program zakłada organizację 12 spotkań w roku (jedno spotkanie miesięcznie), z udziałem 15–20 opiekunów podczas każdego spotkania. Uzasadnienie Rodziny pacjentów hospicjum domowego otrzymują instruktaż podczas wizyt personelu medycznego, jednak czas wizyty jest ograniczony i koncentruje się przede wszystkim na bieżących potrzebach chorego. Dodatkowe spotkania edukacyjne umożliwią przekazanie wiedzy w spokojnych warunkach, praktyczne ćwiczenie umiejętności oraz zadawanie pytań. Zwiększenie kompetencji opiekunów rodzinnych przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa pacjentów, zmniejszenia stresu opiekunów oraz ograniczenia liczby interwencji wynikających z niewiedzy lub niepewności dotyczącej postępowania z chorym. Projekt wpisuje się w działania na rzecz ochrony zdrowia, wspierania opiekunów nieformalnych oraz poprawy jakości życia mieszkańców Województwa Mazowieckiego. Proponowana kwota dotacji: 120 000 zł Przykładowe przeznaczenie środków: • wynagrodzenia osób prowadzących szkolenia ok. 56 000 zł, • przygotowanie materiałów edukacyjnych i instruktaży, ok. 20 000 zł, • zakup materiałów do ćwiczeń praktycznych (igły treningowe, zestawy demonstracyjne, środki opatrunkowe itp.), ok. 20 000 zł, • organizacja spotkań (obsługa administracyjna, materiały biurowe, poczęstunek), ok. 14 000 zł,	zdrowia. W związku z powyższym brak jest podstaw do uwzględnienia programu edukacyjnego w katalogu zadań przewidzianych do realizacji przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej.

			• ewaluacja projektu i działania informacyjne, ok. 10 000 zł. Zakładane rezultaty: • przeprowadzenie 12 spotkań edukacyjnych, • przeszkolenie około 180–240 opiekunów rodzinnych, • wzrost wiedzy i umiejętności uczestników w zakresie opieki nad pacjentem w warunkach domowych, • zwiększenie poczucia bezpieczeństwa opiekunów oraz poprawa jakości opieki nad pacjentami hospicjum domowego.	
43.	Brak zapisu	Doposażenie i rozwój infrastruktury rehabilitacyjnej służącej osobom z niepełnosprawnościami, w szczególności pacjentom z chorobami przewlekłymi, nieuleczalnymi oraz osobom wymagającym długotrwałej rehabilitacji i usprawniania funkcjonalnego	Zakres zadania może obejmować: • zakup nowoczesnego sprzętu rehabilitacyjnego i fizjoterapeutycznego, • wyposażenie sal rehabilitacyjnych i gabinetów fizjoterapii, • zakup urządzeń wspomagających usprawnianie ruchowe, pionizację i reedukację chodu, • zakup sprzętu do rehabilitacji neurologicznej, oddechowej i przeciwobrzękowej, • zakup wyposażenia poprawiającego dostępność świadczeń dla osób z niepełnosprawnościami, • dostosowanie pomieszczeń rehabilitacyjnych do potrzeb osób o ograniczonej sprawności. Uzasadnienie Dostęp do odpowiednio wyposażonego zakładu rehabilitacji ma kluczowe znaczenie dla utrzymania sprawności, ograniczania skutków niepełnosprawności oraz poprawy jakości życia pacjentów wymagających długotrwałej opieki i rehabilitacji. Doposażenie placówki umożliwi rozszerzenie zakresu świadczeń rehabilitacyjnych, zwiększenie bezpieczeństwa pacjentów i personelu oraz poprawę efektywności prowadzonej terapii. Realizacja zadania przyczyni się do wyrównywania szans osób z niepełnosprawnościami	**Stanowisko Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej:** Propozycja nie została uwzględniona. To działanie dotyczy doposażenia placówki, rozwoju infrastruktury rehabilitacyjnej oraz rehabilitacji leczniczej, a nie zawodowej i społecznej, która jest realizowana przez MCPS. W związku z powyższym brak jest podstaw do uwzględnienia zadania w katalogu zadań przewidzianych do realizacji przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej w ramach Rocznego programu współpracy (...).

			w dostępie do wysokiej jakości rehabilitacji na terenie Województwa Mazowieckiego. Proponowana kwota dotacji: 300 000 zł.	
44.	Brak zapisu	Tworzenie i prowadzenie dziennych domów pobytu dla osób z chorobami nieuleczalnymi oraz znaczną niepełnosprawnością	Placówki zapewniałyby pacjentom dzienną opiekę medyczną, pielęgniarską, rehabilitacyjną, psychologiczną i terapeutyczną, a także aktywizację społeczną dostosowaną do ich stanu zdrowia. Zakres wsparcia obejmowałby w szczególności: • opiekę pielęgniarską i lekarską, • rehabilitację i fizjoterapię, • terapię zajęciową, • wsparcie psychologiczne i duchowe, • opiekę socjalną, • wyżywienie, • transport pacjentów do i z ośrodka (w miarę możliwości organizacyjnych). Uzasadnienie Rosnąca liczba osób z chorobami przewlekłymi i nieuleczalnymi powoduje potrzebę tworzenia nowych form wsparcia poza opieką całodobową i hospicjum domowym. Dzienny dom pobytu umożliwia pacjentom pozostanie w środowisku rodzinnym przy jednoczesnym zapewnieniu profesjonalnej opieki przez kilka godzin dziennie. Stanowi również realne wsparcie dla opiekunów rodzinnych, którzy zyskują czas na odpoczynek, pracę zawodową lub załatwienie spraw osobistych. Takie rozwiązanie przyczynia się do poprawy jakości życia pacjentów i ich rodzin, ogranicza izolację społeczną oraz może opóźnić konieczność całodobowej opieki instytucjonalnej. Proponowana kwota wsparcia: Utworzenie jednego dziennego domu pobytu –1 200 000 zł (adaptacja pomieszczeń i wyposażenie),	**Stanowisko Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej:** Propozycja nie została uwzględniona. Osoby nieuleczalnie chore wymagają zapewnienia odpowiedniej opieki medycznej, natomiast zadania MCPS-u nie obejmują prowadzenia działań o charakterze medycznym. MCPS zleca jednak tworzenie i prowadzenie dziennych domów pobytu dla osób starszych z chorobami otępiennymi, w tym chorobą Alzheimera na pierwszym etapie choroby. Cele realizacji zadania obejmują: 1) zapewnienie osobom starszym z zespołem otępiennym dostępu do usług społecznych, opiekuńczych, aktywizacyjnych i wspierających w ramach dziennych domów pobytu (DDP), 2) aktywizację i integrację uczestników oraz ich udział w życiu lokalnej społeczności, 3) wsparcie rodzin i opiekunów osób starszych poprzez poradnictwo, grupy wsparcia i opiekę wytchnieniową, 4) podnoszenie kompetencji kadry oraz rozwój i promocję działalności DDP.

			Roczne funkcjonowanie placówki dla ok. 15–20 pacjentów – 1 200 000–1 800 000 zł, w zależności od zakresu świadczonych usług i liczby zatrudnionego personelu.	Realizowane działania mają charakter społeczny, opiekuńczy i wspierający, nie obejmują świadczeń ani usług medycznych.
Fundacja Jest				
45.	§ 10 ust. 1 – Priorytetowe zadania publiczne	„Ochrona i promocja zdrowia poprzez poprawę jakości żywienia dzieci i młodzieży w placówkach edukacyjnych oraz edukację żywieniową mieszkańców Województwa Mazowieckiego.”	Rosnąca liczba problemów zdrowotnych dzieci (otyłość, cukrzyca typu II, zaburzenia odżywiania) wymaga prowadzenia systemowych działań edukacyjnych oraz wspierania placówek oświatowych we wdrażaniu wysokich standardów żywienia. Program umożliwi realizację działań skierowanych do: szkół, przedszkoli, żłobków, Rad Rodziców, samorządów. Proponowana dotacja dla jednej oferty: 300 000 zł	**Stanowisko Departamentu Edukacji Publicznej i Sportu:** Propozycja nie została uwzględniona. Działania dot. edukacji żywieniowej wpisują się w zakres zadania publicznego pn. „1.Organizacja różnorodnych inicjatyw edukacyjnych: warsztatów, konferencji, seminariów, szkoleń o charakterze edukacyjnym” w obszarze „Nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie”.
46.	§ 10 ust. 1 – Priorytetowe zadania publiczne	„Regionalny Program Standardów Jakości Żywienia i Komunikacji w Placówkach Oświatowych.” Zakres, finansowanie: wdrażania standardów jakości, audytów społecznych, szkoleń, konsultacji, opracowania procedur, wsparcia szkół	W wielu placówkach brakuje jednolitych standardów jakości żywienia oraz współpracy pomiędzy szkołą, rodzicami i organem prowadzącym. Program pozwoli ograniczyć konflikty, poprawić jakość żywienia i zwiększyć bezpieczeństwo dzieci. Dotacja: 500 000 zł	**Stanowisko Departamentu Edukacji Publicznej i Sportu:** Propozycja nie została uwzględniona. Działania takie jak: ustanowienie obowiązkowych standardów żywienia dla wszystkich szkół, określenie wymagań dla stołówek i firm cateringowych, wprowadzenie obowiązkowych procedur współpracy szkoła–rodzice–organ prowadzący, kontrola i egzekwowanie tych standardów, to są to działania należące do kompetencji administracji rządowej i wymagają regulacji prawnych (ustawa, rozporządzenie ministra).

				W Polsce funkcjonują już regulacje dotyczące żywienia dzieci i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz programy edukacyjne promujące zdrowe żywienie.
47.	§ 10 ust. 1 – Priorytetowe zadania publiczne	„Program wsparcia Rad Rodziców w zakresie jakości żywienia dzieci”. Zakres: szkolenia, poradnictwo, konsultacje, webinary, publikacje, wzory dokumentów, sieć współpracy RR	Rady Rodziców posiadają ustawowe kompetencje, jednak często nie dysponują wiedzą i narzędziami umożliwiającymi skuteczne uczestnictwo w działaniach dotyczących żywienia dzieci. Program zwiększy aktywność obywatelską mieszkańców i poprawi współpracę ze szkołami. Dotacja: 150 000 zł	**Stanowisko Departamentu Edukacji Publicznej i Sportu:** Propozycja nie została uwzględniona. Działania takie jak: ustanowienie obowiązkowych standardów żywienia dla wszystkich szkół, określenie wymagań dla stołówek i firm cateringowych, wprowadzenie obowiązkowych procedur współpracy szkoła–rodzice–organ prowadzący, kontrola i egzekwowanie tych standardów, to są to działania należące do kompetencji administracji rządowej i wymagają regulacji prawnych (ustawa, rozporządzenie ministra). W Polsce funkcjonują już regulacje dotyczące żywienia dzieci i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz programy edukacyjne promujące zdrowe żywienie.
48.	§ 10 ust. 1 – Priorytetowe zadania publiczne	„Regionalny program edukacji żywieniowej dzieci, młodzieży i rodzin”. Zakres, finansowanie: warsztatów, pikników, mobilnych pracowni kulinarnych, zajęć	Największą skuteczność osiągają działania prowadzone równocześnie z dziećmi, rodzicami i nauczycielami. Program wpisuje się w politykę zdrowotną województwa. Dotacja: 250 000 zł	**Stanowisko Departamentu Edukacji Publicznej i Sportu:** Propozycja nie została uwzględniona. Działania takie jak: ustanowienie obowiązkowych standardów żywienia dla wszystkich szkół, określenie wymagań dla stołówek i firm cateringowych,

		praktycznych, kampanii społecznych, materiałów edukacyjnych		wprowadzenie obowiązkowych procedur współpracy szkoła–rodzice–organ prowadzący, kontrola i egzekwowanie tych standardów, to są to działania należące do kompetencji administracji rządowej i wymagają regulacji prawnych (ustawa, rozporządzenie ministra). W Polsce funkcjonują już regulacje dotyczące żywienia dzieci i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz programy edukacyjne promujące zdrowe żywienie. Ponadto działania polegające na organizacji warsztatów, pikników, mobilnych pracowni kulinarnych, zajęć praktycznych, kampanii społecznych, materiałów edukacyjnych w obszarze edukacji żywieniowej może być zgłaszane w ramach Budżetu Obywatelskiego Mazowsza, w ramach którego wysokość dotacji może wynieść do 240 tys. zł na projekt miękki.
49.	§ 10 ust. 1 – Priorytetowe zadania publiczne	„Program współpracy samorządów i organizacji pozarządowych na rzecz poprawy jakości żywienia dzieci.” Zakres: konsultacje, opracowanie lokalnych standardów, dobre praktyki, szkolenia JST, wizyty studyjne, raporty	Samorządy potrzebują merytorycznego wsparcia przy organizacji żywienia w placówkach edukacyjnych. Program pozwoli wykorzystać doświadczenie organizacji pozarządowych jako partnerów samorządów. Dotacja: 300 000 zł	**Stanowisko Departamentu Edukacji Publicznej i Sportu:** Propozycja nie została uwzględniona. Proponowane zadanie może być zgłaszane w ramach Budżetu Obywatelskiego Mazowsza, w ramach którego wysokość dotacji może wynieść do 240 tys. zł na projekt miękki.

50.	§ 10 ust. 1 – Priorytetowe zadania publiczne	„Monitoring jakości żywienia dzieci w placówkach edukacyjnych”. Zakres: badania, diagnozy, raporty, analizy, rekomendacje	Brakuje aktualnych danych dotyczących jakości żywienia dzieci w województwie mazowieckim. Program pozwoli tworzyć polityki publiczne oparte na danych oraz dobrych praktykach. Dotacja: 250 000 zł	**Stanowisko Departamentu Edukacji Publicznej i Sportu:** Propozycja nie została uwzględniona. Proponowane zadanie może być zgłaszane w ramach Budżetu Obywatelskiego Mazowsza, w ramach którego wysokość dotacji może wynieść do 240 tys. zł na projekt miękki.
51.	§ 10 ust. 1 – Priorytetowe zadania publiczne	„Przeciwdziałanie marnowaniu żywności i edukacja klimatyczna poprzez zdrowe żywienie.” Zakres: warsztaty, kampanie, szkolne ogrody, kompostowanie, lokalna żywność, kuchnia zero waste	Projekt łączy edukację zdrowotną z celami klimatycznymi i wpisuje się w kierunki rozwoju województwa dotyczące zrównoważonego rozwoju. Dotacja: 200 000 zł	**Stanowisko Departamentu Edukacji Publicznej i Sportu:** Propozycja nie została uwzględniona. Działania dotyczące edukacji klimatycznej wpisują się w zakres zadania publicznego pn. „1.Organizacja różnorodnych inicjatyw edukacyjnych: warsztatów, konferencji, seminariów, szkoleń o charakterze edukacyjnym” w obszarze „Nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie”. Szeroki zakres zadania konkursowego nr 1 pozwala na złożenie ofert dotyczących realizacji różnorodnych inicjatyw edukacyjnych, w tym również związanych z edukacją klimatyczną. Ponadto proponowane zadanie może być zgłaszane w ramach Budżetu Obywatelskiego Mazowsza, w ramach którego wysokość dotacji może wynieść do 240 tys. zł na projekt miękki.

52.	Brak zapisu	Dodanie do Programu nowej zasady współpracy: „Województwo wspiera rozwój innowacyjnych modeli współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi, jednostkami samorządu terytorialnego, placówkami edukacyjnymi, środowiskiem naukowym oraz przedsiębiorcami na rzecz poprawy zdrowia publicznego i jakości żywienia mieszkańców Mazowsza.”	Współczesne wyzwania związane z ochroną zdrowia, edukacją oraz profilaktyką chorób cywilizacyjnych wymagają współpracy wielu środowisk. Skuteczne działania na rzecz poprawy zdrowia publicznego nie mogą być realizowane wyłącznie przez administrację publiczną ani przez pojedyncze organizacje społeczne. Konieczne jest tworzenie trwałych partnerstw pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi, placówkami edukacyjnymi, środowiskiem naukowym oraz przedsiębiorcami. Taki model współpracy pozwala lepiej diagnozować potrzeby mieszkańców, projektować innowacyjne rozwiązania, efektywniej wykorzystywać środki publiczne oraz zwiększać trwałość i skalę realizowanych działań. Partnerstwa międzysektorowe umożliwiają także wymianę wiedzy, doświadczeń i dobrych praktyk, co przekłada się na wyższą jakość realizowanych zadań publicznych. Szczególnego znaczenia nabiera to w obszarze jakości żywienia dzieci i młodzieży oraz promocji zdrowego stylu życia, gdzie niezbędne jest równoczesne zaangażowanie szkół, rodziców, ekspertów, samorządów oraz podmiotów odpowiedzialnych za organizację żywienia. Wdrażanie nowych standardów żywienia w placówkach edukacyjnych wymaga nie tylko zmian organizacyjnych, ale również edukacji, dialogu społecznego i wspólnego wypracowywania rozwiązań. Proponowany zapis stworzy podstawę do realizacji innowacyjnych projektów partnerskich, pilotaży, działań badawczo-rozwojowych oraz programów wdrożeniowych, wzmacniając rolę organizacji pozarządowych jako partnerów samorządu w realizacji polityk publicznych. Jednocześnie wpisuje się w cele Programu współpracy dotyczące zwiększania skuteczności organizacji pozarządowych,	**Stanowisko Departamentu Edukacji Publicznej i Sportu:** Propozycja nie została uwzględniona. Wielosektorowa współpraca na rzecz poprawy zdrowia publicznego to zadanie o charakterze systemowym, które powinno być realizowane np. na wzór Wojewódzkich Zespołów Koordynacji (WZK). WZK zostały właśnie po to ustawowo umocowane, aby zapewnić stałą koordynację różnych interesariuszy na poziomie regionalnym (ustawa z dnia 27 lutego 2026 r. o wojewódzkich zespołach koordynacji do spraw polityki umiejętności).

			wspierania innowacyjnych rozwiązań oraz rozwoju współpracy międzysektorowej. Proponowana wysokość dotacji dla jednej oferty: 300 000–500 000 zł, w zależności od skali partnerstwa i zasięgu projektu.	
Fundacja „Bujaj Mnie”				
53.	Brak zapisu	Regionalne Centrum Wsparcia, Doradztwa i Wytchnienia dla Kobiet „Wybieram Siebie”	1. Uzasadnienie potrzeby realizacji projektu. Projekt odpowiada na pogłębiający się kryzys „wypalenia opiekuńczego” oraz chroniczny stres dotykający kobiety pełniące role opiekuńcze (opiekunki OzN i seniorów) oraz te mierzące się z problemem współuzależnienia. Obecne wsparcie instytucjonalne (np. PCPR) koncentruje się na finansach, pomijając sferę dobrostanu i regeneracji psychofizycznej. Kobiety współuzależnione często doświadczają izolacji, poczucia winy i utraty tożsamości. Zamiast samej teorii, program oferuje „wytchnienie przez doświadczenie”, ponieważ projekt sam w sobie jest narzędziem naprawczym, dającym natychmiastową redukcję napięć. 2. Innowacyjne założenia projektu. Innowacja polega na zastosowaniu modelu holistycznego, który łączy trzy filary: 1) Filar Terapeutyczny: praca nad emocjami i mechanizmami współuzależnienia. 2) Filar profilaktyczno - regeneracyjno - wizerunkowy: to nowatorskie podejście traktuje dbałość o ciało i wizerunek nie jako luksus, ale jako kluczowy element profilaktyki zdrowia psychicznego. Wykorzystujemy sesje regeneracyjne (masaże, refleksologię) oraz profesjonalne doradztwo wizerunkowe jako narzędzia do natychmiastowej redukcji napięć stresowych,	**Stanowisko Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej:** Propozycja nie została uwzględniona. Zadanie w zakresie dot. opiekunów osób niepełnosprawnych może zostać zrealizowane w zakresie zaplanowanego zadania pn. „Organizowanie i prowadzenie szkoleń, kursów i warsztatów dla członków rodzin osób niepełnosprawnych, opiekunów (...)”. Nowelizacja ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, obowiązująca od 1 września 2026 r. wprowadziła zmiany w art. 19a ustawy. Daje to możliwość organizacjom dofinansowania zadania w trybie małych grantów w kwocie 20 tys. zł/ofertę, łącznie do 40 tys. zł na realizację 2 zadań publicznych w roku. Opis grupy docelowej musi być spójny z jednym z obszarów, w których MCPS zleca zdania publiczne.

			co bezpośrednio zapobiega wystąpieniu „wypalenia opiekuńczego” i chronicznego zmęczenia. Komponent profilaktyczny jest kluczowy, ponieważ stanowi formę interwencji przedkryzysowej. Zamiast reagować dopiero na pełne załamanie emocjonalne, oferujemy opiekunkom profesjonalne narzędzia regeneracji, które pozwalają im zachować zasoby niezbędne do codziennego funkcjonowania. Projekt pełni funkcję edukacyjną, wyposażając uczestniczki w wiedzę i konkretne metody pracy nad własnym dobrostanem psychofizycznym, co trwale podnosi ich odporność na stres. Praca z wizerunkiem jest działaniem profilaktycznym przeciwko izolacji społecznej i utracie tożsamości. Pomaga kobietom wyjść z roli osoby wyłącznie „niosącej pomoc”, co buduje ich odporność psychiczną i poczucie własnej wartości. Dzięki holistycznej profilaktyce łączymy dobrostan fizyczny z psychicznym, uznając, że zregenerowane ciało jest fundamentem do dalszej pracy terapeutycznej. Jest to gotowy „produkt naprawczy”, który przynosi szybki efekt poprawy nastroju, stanowiąc barierę dla rozwoju stanów lękowych i depresyjnych. 3) Filar Doradczy proponuje profesjonalne wsparcie w nawigowaniu po systemie pomocy społecznej i prawnej. 3. Konkretne działania. Specjalistyczne spotkania doradcze „Bądź ekspertem w swoim życiu”,: indywidualne i grupowe sesje z doradcą systemowo-prawnym, dedykowane kobietom w procesie wychodzenia ze współuzależnienia oraz opiekunkom osób zależnych. Działanie obejmuje: • Audyt uprawnień: pomoc w identyfikacji dostępnych form wsparcia finansowego i pozafinansowego.	

			• Doradztwo proceduralne: wsparcie w przygotowywaniu wniosków i pism do instytucji publicznych, co realnie wzmacnia sprawczość beneficjentek. • Edukację prawną: w zakresie przepisów dotyczących opieki i przeciwdziałania patologiom społecznym. Spotkania te stanowią merytoryczny fundament projektu, przekładając dobrostan psychiczny wypracowany na warsztatach na konkretne, stabilne rozwiązania w życiu codziennym uczestniczek • Warsztaty „Architektura eMOCji”: cykl spotkań psychoterapeutycznych/coachingowych skoncentrowanych na mechanizmach współuzależnienia, stawianiu granic bez poczucia winy oraz budowaniu odporności psychicznej. To pogłębiony program wsparcia grupowego, prowadzony przez psychoterapeutę lub coacha, skierowany do kobiet opiekujących się osobami zależnymi oraz mierzących się ze współuzależnieniem. • Strefa Wytchnienia „W Zdrowym Ciele Zdrowy Duch”: sesje regeneracji przez ciało (refleksologia, masaże terapeutyczne, porady stylistki) jako narzędzie budowania nowej tożsamości i świadomości. • Długotrwałe obciążenie fizyczne i psychiczne prowadzi do somatyzacji stresu. Regularna regeneracja ciała zapobiega wystąpieniu trwałych schorzeń psychosomatycznych oraz wypaleniu opiekuńczemu. Spotkania ze stylistką należy opisać jako działanie mające na celu odbudowę tożsamości i pewności siebie. Dzięki poradom wizerunkowym uczestniczki na chwilę wychodzą z roli „osoby pomagającej” i skupiają się na własnej atrakcyjności. Jest to kluczowy krok w procesie „wybierania siebie” i przeciwdziałania utracie poczucia własnej wartości. Cel profilaktyczny to ochrona przed depresją	

			i obniżonym nastrojem wynikającym z całkowitej rezygnacji z własnych potrzeb. • Pakiet Interwencyjny „Interwencyjne Wsparcie": indywidualne konsultacje dla kobiet w kryzysie emocjonalnym. Działanie to stanowi uzupełnienie pracy warsztatowej, oferując pomoc dla kobiet w najtrudniejszych momentach. To pakiet indywidualnych konsultacji interwencyjnych prowadzonych przez wykwalifikowanego psychoterapeutę lub psychologa, poprzez pomoc w sytuacjach nagłego kryzysu lub długotrwałego, drastycznego przeciążenia psychicznego, które uniemożliwia codzienne funkcjonowanie. Skupienie się na rozwiązaniu konkretnego, palącego problemu i redukcji ostrego napięcia. To indywidualna praca nad rozpoznaniem i przepracowaniem trudnych emocji, co pozwala na odzyskanie równowagi niezbędnej do opieki nad rodziną. Adresatki Interwencyjnego Wsparcia, to uczestniczki Centrum znajdujące się w stanie wymagającym pilnej interwencji kryzysowej, dla których wsparcie grupowe jest w danym momencie niewystarczające. 4. Propozycje kluczowych partnerstw regionalnych, pogrupowane według filarów Twojego projektu: • Fundacja Przystań z nami – fundacja wspierająca zdrowie psychiczne oraz oferująca profesjonalną psychoterapię online, • Ośrodek Leczenia Uzależnień FILAR z Grodziska Mazowieckiego, • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR) w Grodzisku Mazowieckim, • Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej (MCPS), • Federacja Mazowia, • Lokalni przedsiębiorcy i eksperci, • Świetlica w Szczęsnem,	

			• Biblioteka Publiczna/Mediateka w Grodzisku Mazowiecki, • Lokalne media. 5. Spodziewane rezultaty. Objęcie wsparciem co najmniej 20 – 30 kobiet z regionu oraz zrealizowanie pakietu godzin doradczych i terapeutycznych. Redukcja poziomu lęku i stresu, wyjście z izolacji społecznej, wzrost sprawczości kobiet w relacjach rodzinnych oraz zawodowych. Elementem trwałości projektu będzie sformalizowanie i kontynuacja działań terapeutycznej grupy wsparcia dla kobiet współuzależnionych „Między Ciszą a Siłą". Grupa ta, wyrosła z realnych potrzeb mieszkanek regionu, stanie się stałym filarem działalności Centrum, integrując się z szeroką siecią samopomocową „Wybieram Siebie". Zapewni to uczestniczkom bezpieczną przestrzeń do dalszej pracy nad budowaniem odporności psychicznej i budowaniem zdrowych relacji, zapobiegając nawrotom kryzysów emocjonalnych po zakończeniu finansowania z dotacji. 6. Wnioskowana kwota dotacji: 40 000 zł – 45 000 zł. Kwota ta pozwoli na sfinansowanie wysokiej klasy specjalistów (psychoterapeutów, doradców, masażystów i innych specjalistów), wynajem profesjonalnych przestrzeni oraz zakup niezbędnego wyposażenia strefy wytchnienia. Połączenie doradztwa systemowego ze wsparciem wizerunkowym sprawia, że oferta jest unikalna na skalę województwa mazowieckiego i wpisuje się w priorytety dotyczące innowacji społecznych.	
Stowarzyszenie Kastor – Inicjatywa dla Rozwoju				
54.	Rozdział 5. § 14 pkt 2	Dodanie Priorytetowego zadania publicznego realizowanego przez Departament Kultury,	Zadanie zakłada upamiętnienie bohaterskich postaw Polek i Polaków w czasie II wojny światowej oraz popularyzację wartości takich jak odwaga, solidarność, odpowiedzialność, wzajemna pomoc i szacunek dla drugiego człowieka. Jego	**Stanowisko Departamentu Kultury, Promocji i Turystyki:**

		Promocji i Turystyki w obszarze Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego: Upamiętnienie bohaterskich postaw Polek i Polaków w czasie II wojny światowej oraz popularyzacja wartości takich jak odwaga, solidarność, poświęcenie i odpowiedzialność za drugiego człowieka	istotą będzie połączenie działań artystycznych edukacyjnych i historycznych, tak aby przekaz dotyczący wydarzeń wojennych był dostępny, poruszający i zrozumiały dla odbiorców w różnym wieku. Zadanie obejmie organizację koncertu słowno-muzycznego opartego na pieśniach, piosenkach i tekstach nawiązujących do doświadczeń wojennych, pamięci rodzinnej i lokalnych historii. Muzyka i słowo staną się narzędziem przekazywania wiedzy, wywoływania refleksji oraz budowania więzi międzypokoleniowych. Wydarzenie będzie łączyć element artystyczny z opowieściami o zwykłych ludziach, którzy w sytuacjach zagrożenia wykazywali się odwagą, solidarnością i gotowością do niesienia pomocy. Aby działanie dotarł do szerszego grona odbiorów w trakcie koncertu będzie realizowana transmisja na żywo, którą później będzie można również oglądać w przestrzeni internetowej. Drugim ważnym działaniem będzie przygotowanie cyklu podcastów poświęconych autentycznym historiom z okresu II wojny światowej. Materiały powstaną na podstawie rozmów ze świadkami historii, członkami ich rodzin, regionalistami, historykami oraz osobami posiadającymi rodzinne wspomnienia, fotografie, listy i dokumenty. Nagrania pozwolą zachować głosy ludzi oraz historie, które często nie zostały dotąd szerzej opisane. Zadanie realizowane we współpracy z lokalnymi instytucjami kultury, szkołami, bibliotekami, organizacjami społecznymi i mieszkańcami. Szczególne znaczenie będzie miało włączenie młodzieży w poznawanie lokalnej historii, rozmowy ze starszym pokoleniem oraz odkrywanie rodzinnych i sąsiedzkich opowieści. Działania będą prowadzone z poszanowaniem prawdy historycznej, godności bohaterów i ofiar oraz różnorodności wojennych doświadczeń.	Propozycja częściowo uwzględniona. Proponowane działania dotyczące upamiętnienia bohaterów i wydarzeń II wojny światowej, edukacji historycznej oraz przekazania pamięci między pokoleniami znajdują odzwierciedlenie w obecnym katalogu zadań. Mogą być realizowane m.in. w ramach: zadania nr 11 „Kultura w sercu regionu”, nr 8 „Kultura edukuje” oraz nr 4 „Kultura łączy pokolenia”. Koncert słowno-muzyczny może być realizowany w zakresie zadania nr 3 „Otwarci na kulturę”.

			Uzasadnienie potrzeby realizacji zadania: Pamięć o Polkach i Polakach, i o ich bohaterskich a często heroicznych postawach jest częścią dziedzictwa historycznego i tożsamości mieszkańców Mazowsza. Wiele historii pomocy nadal pozostaje jednak znanych wyłącznie rodzinom lub lokalnym społecznościom. Ich bohaterowie często nie mają pomników, tablic pamiątkowych ani miejsca w powszechnej świadomości. Z upływem czasu odchodzą ostatni świadkowie wydarzeń, a wraz z nimi mogą zostać utracone relacje, dokumenty, fotografie i rodzinne wspomnienia. Potrzebne jest więc aktywne dokumentowanie oraz przekazywanie tych historii kolejnym pokoleniom. Zadanie pozwoli ocalić pamięć o osobach, które nie były żołnierzami ani przywódcami, lecz w chwili próby podjęły odpowiedzialność za życie drugiego człowieka. Poznawanie ich historii może budować poczucie dumy z przodków i lokalnej wspólnoty, ale także skłaniać do refleksji nad ceną wolności oraz odpowiedzialnością za jej ochronę. Wolność, bezpieczeństwo i pokój nie są wartościami danymi raz na zawsze. Historie wojenne pokazują, że mogą zostać utracone, jeśli społeczeństwo pozostaje obojętne wobec przemocy, niesprawiedliwości i krzywdy innych. Przypominanie postaw ludzi, którzy mimo zagrożenia pomagali potrzebującym, uczy, że życie i godność każdego człowieka mają znaczenie, niezależnie od jego pochodzenia, przekonań czy sytuacji życiowej. Dla współczesnych odbiorców, szczególnie młodzieży, historie te mogą stać się moralnym drogowskazem. Pokazują, że nawet w bardzo trudnych warunkach człowiek ma możliwość wyboru między obojętnością a działaniem, lękiem a odpowiedzialnością, milczeniem a obroną drugiego człowieka. Bohaterstwo nie zawsze oznacza wielkie czyny. Często zaczyna	

			się od pomocy, sprzeciwu wobec zła, podzielenia się tym, co się posiada, lub opowiedzenia się po stronie osoby słabszej. Zadanie może także wzmacniać więzi międzypokoleniowe. Rozmowy ze świadkami historii, nagrania wspomnień, koncerty i podcasty stworzą przestrzeń do spotkania młodszych i starszych odbiorców. Dzięki temu rodzinne i lokalne historie nie zostaną zapomniane, lecz staną się częścią wspólnej pamięci. W czasach napięć społecznych, wojen, narastającej obojętności i podziałów szczególnie ważne jest przypominanie wartości, które łączą ludzi: szacunku, empatii, odwagi, solidarności i odpowiedzialności. Zadanie nie będzie wyłącznie opowieścią o przeszłości. Jego celem jest pokazanie, że postawy ludzi żyjących w czasie wojny mogą inspirować również dzisiaj i pomagać w budowaniu społeczeństwa bardziej wrażliwego na krzywdę, gotowego do pomocy oraz świadomego wartości wolności i ludzkiego życia. Planowane rezultaty: Rezultatem będzie zwiększenie wiedzy odbiorców na temat postaw mieszkańców Polski i Mazowsza w czasie II wojny światowej oraz przywrócenie pamięci o osobach, których czyny nie zostały dotąd odpowiednio udokumentowane lub upowszechnione. Dzięki koncertowi słowno-muzycznemu uczestnicy poznają historię poprzez emocje, muzykę i osobiste opowieści. Wydarzenie będzie sprzyjało integracji mieszkańców, budowaniu więzi między młodszym i starszym pokoleniem oraz rozmowie o wartościach, które pozostają aktualne także współcześnie. Trwałym rezultatem będzie też autorski scenariusz wydarzenia. Wymiernym rezultatem będzie również udział co najmniej 150 osób (publiczność) w wydarzeniu	

			stacjonarnym, w tym młodzieży, seniorów, rodzin, mieszkańców Mazowsza oraz przedstawicieli lokalnych instytucji. Zrealizowana zostanie także transmisja internetowa na żywo z koncertu, której zapis zostanie udostępniony w Internecie po zakończeniu wydarzenia i dotrze do kolejnych kilkuset osób. Powstanie cykl 10 podcastów i nagrań zawierających relacje świadków, wspomnienia rodzinne oraz historie związane z konkretnymi osobami i miejscowościami. Materiały te stworzą trwałe archiwum społeczne, które będzie mogło być wykorzystywane po zakończeniu działań przez szkoły, biblioteki, instytucje kultury, organizacje społeczne i mieszkańców. Podcasty osiągną co najmniej 500 wyświetleń. Zadanie przyczyni się także do rozwoju zainteresowania historią lokalną, zachęci mieszkańców do dzielenia się rodzinnymi pamiątkami i wspomnieniami oraz wzmocni poczucie odpowiedzialności za wspólne dziedzictwo. Wśród młodzieży wzrośnie świadomość, że historia składa się nie tylko z wielkich wydarzeń i nazwisk, ale także z decyzji podejmowanych przez zwykłych ludzi. Proponowana kwota dotacji: 135.000 zł Kwota ta obejmuje honoraria artystów, opracowanie scenariusza, reżyserię, kierownictwo muzyczne, obsługę techniczną wydarzenia, scenografię koncertu, transmisję na żywo, a także produkcję podcastów historycznych, oraz promocję i administrację zadania. Kwota ta obejmuje przygotowanie dużego koncertu słowno-muzycznych z udziałem 20 artystów na scenie oraz produkcję cyklu 10 podcastów historycznych z udziałem zawodowych aktorów, historyków, regionalistów i lokalnej społeczności.	

55.	Rozdział 5. § 11 pkt 4	Dodanie Priorytetowego zadania publicznego realizowanego przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej w obszarze Działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym: Integracyjne spotkania dla osób wymagających szczególnego wsparcia - Muzyka, słowo i pamięć	Zadanie zakłada organizację cyklu interaktywnych spotkań słowno-muzycznych w ośrodkach dziennej opieki oraz w miejscach pobytu osób, które z powodu choroby nie mogą opuszczać miejsca zamieszkania. Spotkania będą realizowane w różnych miejscowościach województwa mazowieckiego. Każdy ośrodek lub grupa odbiorców zostanie objęta jednym wydarzeniem, dostosowanym do wieku, możliwości poznawczych, stanu zdrowia i potrzeb uczestników. Program będzie obejmował: • wykonywanie popularnych piosenek znanych uczestnikom z młodości; • wspólne śpiewanie i uzupełnianie fragmentów tekstów; • krótkie skecze i scenki humorystyczne; • zabawy słowem i ćwiczenia oparte na skojarzeniach; • rozmowy o wspomnieniach związanych z muzyką i dawnymi obyczajami; • proste ćwiczenia rytmiczne, gesty i ruch możliwy do wykonania również na siedząco; • aktywną, lecz dobrowolną interakcję prowadzących z uczestnikami. Każdy odbiorca będzie mógł uczestniczyć zgodnie ze swoimi możliwościami – śpiewając, odpowiadając na pytania, wykonując gesty, reagując na rytm, dzieląc się wspomnieniem albo jedynie słuchając i przebywając z grupą. Przed każdym wydarzeniem program zostanie skonsultowany z personelem placówki, opiekunami lub rodziną. Pozwoli to dobrać odpowiedni repertuar, tempo, długość spotkania oraz sposób komunikacji z uczestnikami. W przypadku osób	**Stanowisko Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej:** Propozycja nie została uwzględniona. MCPS zleca w trybie otwartego konkursu ofert (zadanie wieloletnie) zadanie publiczne, polegające na utworzeniu i działaniu dziennych domów pobytu dla osób starszych z chorobami otępiennymi, w tym chorobą Alzheimera na pierwszym etapie choroby. W ramach zadania świadczone są m.in. specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz w zakresie aktywizacji: 1) fizycznej, 2) intelektualnej, 3) integracyjnej, 4) kulturalno-oświatowej, np. pielęgniarki, opiekuna, terapeuty zajęciowego, logopedy, organizatora życia kulturalnego i innych w zakresie określonym w celach zadania publicznego. Tym samym, w ramach zleconego zadania organizacje zapewniają specjalistyczne usługi również w zakresie regularnej i stałej aktywizacji kulturalno-oświatowej.

			przebywających w domach prywatnych wydarzenia będą miały bardziej kameralną formę. Zadanie zakłada współpracę z ośrodkami pomocy społecznej, domami dziennego pobytu, placówkami opiekuńczymi, organizacjami wspierającymi osoby chore i z niepełnosprawnościami oraz z opiekunami nieformalnymi. Uzasadnienie potrzeby realizacji zadania: Zadanie odpowiada na potrzeby osób neuroróżnorodnych, przewlekle i nieuleczalnie chorych, a także osób z chorobami otępiennymi, w tym z chorobą Alzheimera. Jego odbiorcami będą podopieczni ośrodków dziennej opieki oraz osoby, które ze względu na stan zdrowia, niepełnosprawność lub ograniczoną mobilność nie mogą samodzielnie opuszczać miejsca zamieszkania. Osoby te często mają utrudniony dostęp do wydarzeń kulturalnych, integracyjnych i aktywizujących. Ich codzienność może być związana z izolacją, ograniczoną liczbą kontaktów społecznych, obniżonym nastrojem, trudnościami w komunikowaniu się oraz stopniowym wycofaniem z aktywności. Szczególnie osoby przebywające stale w domu są narażone na poczucie samotności i wykluczenia z życia lokalnej społeczności. Potrzebne jest zatem przeniesienie wartościowej oferty kulturalnej i wspierającej bezpośrednio do miejsc, w których przebywają odbiorcy. Dzięki temu udział w spotkaniach nie będzie uzależniony od możliwości samodzielnego dojazdu, sprawności ruchowej ani umiejętności artystycznych. Podstawą spotkań będą dobrze znane piosenki z młodości uczestników, humorystyczne skecze, krótkie teksty, zabawy słowem, skojarzenia oraz rozmowy o wspomnieniach. Znane melodie mogą wywoływać pozytywne emocje, uruchamiać pamięć autobiograficzną i ułatwiać nawiązywanie kontaktu.	

			W przypadku osób z zaburzeniami pamięci muzyka często staje się jednym z najbardziej dostępnych sposobów porozumiewania się z otoczeniem. Zadanie odpowiadać będzie także na potrzeby osób neuroróżnorodnych, które mogą mieć trudności z uczestnictwem w standardowych wydarzeniach kulturalnych. Kameralna, przyjazna forma, możliwość reagowania w indywidualny sposób oraz brak presji na aktywny udział pozwolą dostosować spotkania do zróżnicowanych potrzeb odbiorców. Spotkania nie będą miały charakteru leczenia ani nie zastąpią profesjonalnej terapii medycznej. Będą jednak pełnić ważną funkcję wspierającą, aktywizującą, integracyjną i poprawiającą dobrostan psychiczny uczestników. Mogą przynieść chwilę radości, pobudzić wspomnienia, zachęcić do rozmowy i stworzyć poczucie uczestnictwa we wspólnym wydarzeniu. Realizacja zadania w wielu miejscowościach Mazowsza umożliwi dotarcie także do mniejszych ośrodków i osób, które rzadko korzystają z oferty kulturalnej. Jednorazowa formuła spotkań pozwoli objąć działaniami większą liczbę placówek i środowisk, w tym miejsca, w których brakuje podobnych inicjatyw. Planowane rezultaty: Bezpośrednim rezultatem będzie realizacja około 14 spotkań słowno-muzycznych na terenie Mazowsza, w tym w ośrodkach dziennej opieki oraz kameralnych spotkań dla osób niemobilnych. Rezultaty ilościowe: • 14 interaktywnych spotkań słowno-muzycznych;	

			• objęcie działaniami 14 ośrodków, placówek lub grup odbiorców z terenu Mazowsza; • udział 210 osób neuroróżnorodnych, przewlekle i nieuleczalnie chorych, osób z chorobami otępiennymi oraz osób o ograniczonej mobilności; • przygotowanie 14 programów dostosowanych do wieku, stanu zdrowia i możliwości uczestników; • w ramach 1 spotkania: wykonanie minimum 6–8 popularnych piosenek, przeprowadzenie minimum 2 zabaw słownych lub ćwiczeń opartych na skojarzeniach, zaprezentowanie 1 krótkiego skeczu albo scenki humorystycznej, przeprowadzenie 1 rozmowy dotyczącej wspomnień, muzyki lub dawnych obyczajów, przeprowadzenie minimum 1 prostego ćwiczenia rytmicznego lub ruchowego, odbycie konsultacji z personelem, opiekunem lub rodziną. Rezultaty jakościowe: • poprawa nastroju i samopoczucia uczestników; • pobudzenie pamięci i przywoływanie pozytywnych wspomnień; • zwiększenie aktywności i gotowości do kontaktu z innymi; • ograniczenie poczucia samotności i społecznego wykluczenia; • stworzenie bezpiecznej przestrzeni do wyrażania emocji; • umożliwienie osobom chorym i niemobilnym udziału w wydarzeniu kulturalnym;	

			• budowanie więzi między uczestnikami, opiekunami i personelem placówek; • zwiększenie zainteresowania wykorzystywaniem muzyki i słowa w codziennej aktywizacji podopiecznych. Proponowana kwota dotacji: 90.000 zł Kwota ta obejmuje przygotowanie i prowadzenie wydarzeń, wynagrodzenia artystów, transport zespołu i sprzętu, koordynację współpracy z placówkami, materiały, nagłośnienie, promocję, dokumentację oraz obsługę administracyjną zadania.	

Tabela nr 2
Zestawienie uwag i propozycji zgłoszonych na etapie konsultacji projektu „Rocznego programu współpracy Województwa Mazowieckiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2027 rok”

L.p.	Zapis w projekcie Programu współpracy na 2026 rok, do którego zgłaszane są uwagi wraz z nr paragrafu, ustępu, punktu	Sugerowana zmiana (konkretna propozycja nowego brzmienia paragrafu, ustępu, punktu) ewentualnie propozycja zapisu w projekcie Programu współpracy na 2027 rok	Uzasadnienie	Sposób rozpatrzenia propozycji
I	II	III	IV	V

Fundacja AVE				
1.	Paragraf 8	Dodanie pkt 14) Dedykowanie w miesięczniku „Kocham Mazowsze” 2 stron projektom realizowanym przez mazowieckie NGO	Wydawany w dużym nakładzie i przy wysokich nakładach finansowych miesięcznik Samorządu Woj. Mazowieckiego w znikomy sposób promuje NGO-sy i współpracę Samorządu z organizacjami. Należy wprowadzić dedykowane strony, na których redaktorzy pisma zamieszczaliby reportaże z wybranych projektów realizowanych przez NGO-sy w ramach dofinansowania Samorządu Woj. Mazowieckiego (wybrane projekty typowane byłyby przez Departamenty realizujące konkursy).	**Stanowisko Kancelarii Marszałka:** Propozycja nie została uwzględniona. Wydawany w dużym nakładzie i przy wysokich nakładach finansowych miesięcznik Samorządu Woj. Mazowieckiego w znikomy sposób promuje NGO-sy i współpracę Samorządu z organizacjami. Należy wprowadzić dedykowane strony, na których redaktorzy pisma zamieszczaliby reportaże z wybranych projektów realizowanych przez NGO-sy w ramach dofinansowania Samorządu Woj. Mazowieckiego (wybrane projekty typowane byłyby przez Departamenty realizujące konkursy). Na łamach pisma Samorządu Województwa Mazowieckiego „Mazowsze.serce Polski” poruszamy tematy istotne dla mieszkańców naszego regionu - dotyczące zdrowia, bezpieczeństwa, jakości życia, polityki społecznej, edukacji czy dostępności. Przedstawiamy konkretne zagadnienia, reagując na zapotrzebowanie lub w odniesieniu do aktualnych wydarzeń. Każdy z materiałów powstaje przy współpracy jednostek, dla których organem prowadzącym jest SWM, a także instytucji, fundacji i stowarzyszeń, które

				uzyskały dofinansowanie z budżetu samorządu województwa. W związku z powyższym, wprowadzenie na stałe 2 stron dedykowanych projektom realizowanym przez mazowieckie NGO miałoby charakter sprawozdawczy i nie jest zasadne.
2.	Paragraf 21	Zwiększenie środków na współpracę z NGO w pkt 4: 7) edukacja 9) turystyka 10) kultura 12) działalność na rzecz integracji... O co najmniej współczynnik inflacji (proponowany wzrost w każdym obszarze o 5%)	W ww. obszarach wpływa bardzo dużo ofert, zwłaszcza w konkursach z obszary 7, 9 i 10. Wspólne działania NGO-sów i Samorządu są nie tylko niezwykle istotnym elementem tworzenia potrzebnej oferty dla mieszkańców i odpowiadania na ich potrzeby, ale również ważnym spoiwem integrującym społeczność Mazowsza i kształtującym jego tożsamość, jak również promującym Mazowsze. Zaproponowana wysokość środków tych obszarach jest na poziomie roku 2026, tymczasem koszty działań ze względu na wzrost cen, są znacząco wyższe. Jednocześnie działania w obszarze edukacji mają szczególne znaczenie na kanwie niedawnego kryzysu w tej dziedzinie, czego jedną z emanacji były ataki nożowników. Aby nie tylko utrzymać poziom działań z lat ubiegłych, ale realnie odpowiedzieć na rosnące potrzeby społeczne, konieczne jest zwiększenie budżetów ww. konkursów (w tym zwiększenie kwot, o które mogą ubiegać się organizacje na realizację 1 zadania). 5% wydaje się minimalnym wzrostem, pozwalającym utrzymać poziom działań na dotychczasowym poziomie. Realny rozwój współpracy i oferty dla mieszkańców w tych dziedzinach wymagałby zwiększenie o co najmniej 10-15%. Warto zauważyć, że działania edukacyjno-wychowawcze, jak również kształtujące właściwe nawyki w zakresie spędzania wolnego czasu, to istotny element PROFILAKTYKI, która chroni nas przed patologiami, których koszty są znacznie większe. W kontekście współpracy europejskiej szczególne znacznie	**Stanowisko Departamentów:** Propozycja nie została uwzględniona. Poziom środków zostanie zwiększony jeśli będzie taka możliwość.

			ma z kolei współpraca z Ukrainą – rosnące w Polsce nastroje antyukraińskie, podsycane przez populistycznych polityków, stanowią realne zagrożenie społeczne. Koniecznie trzeba temu przeciwdziałać, dlatego warto zwiększyć pulę środków w tym obszarze.	
3.	Paragraf 29, pkt 9	Warto uzupełnić brzmienie ww. punktu: Konkursy na działania całoroczne zostaną ogłoszone nie później niż do dn. 10 lutego 2027 roku	Wprowadzenie konkretnej daty spowoduje, że projekty będą mogły być realizowane przez większą część roku. Obecnie projekty całoroczne w wielu obszarach ze względu na późny termin naborów ofert de facto obejmują okres 5-6 miesięcy, co ogranicza ich efektywność. Wobec braku konkursów wieloletnich w wielu dziedzinach (np. edukacja), należy dołożyć starań, aby konkursy były ogłaszane i rozstrzygane jak najwcześniej. Podobny zapis od wielu, wielu lat funkcjonuje w Programie Współpracy m.st. Warszawy z NGO. Zaznaczmy, że Warszawa przeznacza na realizację konkursów dużo wyższe środki rzędu 260-270 mln zł. Mimo to udaje się ogłosić wszystkie konkursy całoroczne (zgodnie z zapisami Programu Współpracy) do końca listopada roku poprzedzającego realizację zadań. To powoduje, że większość konkurs jest rozstrzygnięta do końca stycznia i nie ma „dziur" w działaniach, które stanowią istotny regres w wielu dziedzinach.	**Stanowisko Departamentu Organizacji:** Propozycja nie została uwzględniona. Program współpracy określa ramy współpracy Województwa Mazowieckiego z organizacjami pozarządowymi, natomiast szczegółowe terminy ogłaszania poszczególnych otwartych konkursów ofert wynikają z harmonogramu konkursów i są uzależnione m.in. od procedury uchwalania budżetu Województwa Mazowieckiego, przygotowania dokumentacji konkursowej oraz specyfiki poszczególnych zadań publicznych. Wprowadzenie do Programu sztywnej daty ogłoszenia wszystkich konkursów całorocznych mogłoby ograniczyć możliwość elastycznego reagowania na okoliczności występujące w trakcie roku i wymagało aktualizacji Programu w sytuacji jej zmiany.
Miejski Klub Sportowy Korona				
4.	§ 12 ust. 1 i ust. 2	§ 12 ust. 1 lit. c) Organizacja na Mazowszu imprez sportowych i rekreacyjnych	Wskazana struktura priorytetów niemal całkowicie pomija całoroczne szkolenie i rekreację dzieci i młodzieży w małych miastach i gminach miejsko-wiejskich (np. Góra Kalwaria	**Stanowisko Departamentu Edukacji Publicznej i Sportu:**

		o zasięgu lokalnym, gminnym, ponadpowiatowym, wojewódzkim, ogólnopolskim i międzynarodowym, promujących w województwie kulturę fizyczną i osiągnięcia sportowe regionu § 12 ust. 1 lit. g) Wspieranie i upowszechnianie sportu powszechnego oraz stałego szkolenia dzieci i młodzieży w małych i średnich ośrodkach miejsko-wiejskich § 12 ust. 2 lit. c) Działania związane z rozwijaniem talentów i pasji dzieci oraz młodzieży z terenów wiejskich i miejsko-wiejskich	nie kwalifikuje się jako typowe środowisko wiejskie, a mały klub nie rywalizuje w skali międzynarodowej czy wyczynowej OZS). Ograniczenie wsparcia imprez wyłącznie do wydarzeń „ponadpowiatowych" wyklucza z finansowania lokalne turnieje, ligi międzyszkolne czy festyny sportowo-rekreacyjne, które najsilniej budują tożsamość i więzi w społeczności lokalnej.	Propozycja nie została uwzględniona. - Proponowany zapis § 12 ust. 1 lit. c) odnosi się do zadań będących w kompetencji władz lokalnych tj. miast i gmin. - Proponowany zapis § 12 ust. 1 lit. g) wprowadza ograniczenie i wykluczenie realizacji zadań. Aktualny zapis umożliwia organizacjom pozarządowym realizację zadania na terenie Województwa Mazowieckiego bez względu na wielkość ośrodka. **Stanowisko Departamentu Edukacji Publicznej i Sportu:** Propozycja uwzględniona. Dopisanie - terenów miejsko-wiejskich w § 12 ust. 2 lit. c).
5.	§ 12 ust. 1	§ 12 ust. 1 lit. h) Wykorzystanie kultury fizycznej, sportów umysłowych i rekreacji jako narzędzi profilaktyki zdrowia psychicznego, przeciwdziałania wykluczeniu oraz budowania odporności społecznej dzieci i młodzieży.	Zadania związane z ochroną zdrowia psychicznego, profilaktyką uzależnień, wzmacnianiem kompetencji społecznych oraz wsparciem rodziny przydzielono wyłącznie do Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej (MCPS). Tymczasem w części sportowej (§ 12 ust. 1) brak jest jakichkolwiek odniesień do wychowawczej i profilaktycznej roli sportu. Projekty łączące aktywność fizyczną z rozwojem umysłowym i profilaktyką emocjonalną (np. projekty lig szachowych czy integracyjne mecze młodzieżowe) wpisują się idealnie w budowanie odporności społecznej. Obecna konstrukcja	**Stanowisko Departamentu Edukacji Publicznej i Sportu:** Propozycja nie została uwzględniona. Założenia zadań określonych w § 12 ust. 1 uwzględniają już rolę wychowawczą i profilaktyczną. Nie ma konieczności tworzenia odrębnego zadania.

			Programu utrudnia klubom sportowym aplikowanie o środki na działania interdyscyplinarne, spychając je wyłącznie do wąskiej szuflady „rywalizacji sportowej”.	
6.	§ 12 ust. 1	§ 12 ust. 1 lit. i) Wspieranie lokalnych inicjatyw sportowo-rekreacyjnych oraz stałego szkolenia dzieci i młodzieży (Małe Granty Lokalne); realizacja całorocznych zajęć sportowych, szkoleniowych i rekreacyjnych przez organizacje pozarządowe posiadające siedzibę oraz prowadzące działalność na terenie gmin wiejskich, miejsko-wiejskich oraz miast niebędących siedzibami powiatu. § 21 ust. 4 pkt 6) Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej wynosi 26 500 000 zł (w tym: 24 500 000 zł w trybie konkursowym, z czego co najmniej 3 000 000 zł przeznacza się na realizację zadań, o których mowa w § 12 ust. 1 lit. i (Małe Granty Lokalne) z maksymalną kwotą dofinansowania pojedynczego projektu do 20 000 zł; 2 000 000 zł w trybie pozakonkursowym);	Obecny katalog priorytetów w § 12 ust. 1 faworyzuje sport wyczynowy (System Sportu Młodzieżowego, okręgowe związki sportowe) oraz duże imprezy o zasięgu ponadpowiatowym lub międzynarodowym. Brakuje w nim zadania dedykowanego codziennej, pracy u podstaw w mniejszych miejscowościach (takich jak Góra Kalwaria). Wprowadzenie tego zapisu daje podstawę prawną do ogłoszenia dedykowanego naboru dla małych, lokalnych klubów sportowych. Ponadto małe kluby, realizujące takie zadania, nadal będą rywalizować o te same pieniądze z podmiotami z budżetami rzędu milionów złotych. Wskazanie sub-limitu (np. 3 mln zł z ogólnej puli 24,5 mln zł w trybie konkursowym) oraz wprowadzenie maksymalnego progu jednostkowego grantu (do 20 tys.zł) zabezpieczy środki wyłącznie dla małych podmiotów i pozwoli na dofinansowanie co najmniej 150 lokalnych projektów na całym Mazowszu.	**Stanowisko Departamentu Edukacji Publicznej i Sportu:** Propozycja nie została uwzględniona. Proponowana zmiana dotyczy zadań będących w kompetencji władz lokalnych tj. miast i gmin.

7.	§ 7	§ 7 ust. 4a. W ogłoszeniach o otwartych konkursach ofert w obszarze wspierania i upowszechniania kultury fizycznej oraz edukacji stosuje się kryteria oceny merytorycznej uwzględniające wyrównywanie dostępności do infrastruktury i oferty sportowo-edukacyjnej, przyznając dodatkowe punkty preferencyjne ofertom składanym przez podmioty prowadzące działalność poza głównymi ośrodkami miejskimi (powyżej 100 tys. mieszkańców) oraz wykazującym bezpośrednie powiązanie sportu z budowaniem odporności społecznej i profilaktyką zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży.	Realizacja zasady uczciwej konkurencji i równości szans (zadeklarowana w § 4 pkt 5 Programu) wymaga wyrównywania barier wynikających z potencjału organizacyjnego i finansowego. Baza sportowa i sponsorzy prywatni w mniejszych miejscowościach są drastycznie ograniczeni w porównaniu do metropolii warszawskiej. Zaproponowane dodatkowe kryterium premiujące w ocenie merytorycznej stworzy lokalnym klubom realną szansę na uzyskanie punktacji kwalifikującej do dotacji.	**Stanowisko Departamentu Edukacji Publicznej i Sportu:** Propozycja nie została uwzględniona. Obowiązujące zasady i tryb wyboru ofert zapewniają równe traktowanie wszystkich oferentów bez względu na liczbę mieszkańców w danym regionie.
8.	§ 7 ust. 2	§ 7 ust. 2. Zlecanie realizacji zadań publicznych następuje w trybie otwartego konkursu ofert lub w trybie określonym w art. 19a ustawy. Województwo zapewnia ciągły nabór wniosków w trybie art. 19a ustawy	Tryb z art. 19a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tzw. małe dotacje do 10 tys. zł, rozpatrywane w procedurze uproszczonej w ciągu kilku tygodni) jest idealnym narzędziem dla małych klubów działających elastycznie i reagujących na bieżące potrzeby społeczności. Jednakże z powodu braku podziału tej kwoty na transze czasowe, środki są przydzielane według zasady „kto pierwszy, ten lepszy”. Co w praktyce prowadzi do tego, że pula środków z reguły	**Stanowisko Departamentu Edukacji Publicznej i Sportu:** Propozycja nie została uwzględniona. Nabór w trybie art. 19a ogłaszany przez Województwo prowadzony jest w trybie ciągłym, do wyczerpania środków. Bardzo duże zainteresowanie znacznie

		w obszarach sportu i edukacji, ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia nagłych, lokalnych inicjatyw integracyjnych, profilaktycznych i aktywizacyjnych organizowanych przez małe kluby sportowe i stowarzyszenia lokalne.	wyczerpuje się bardzo szybko (często już w I lub II kwartale roku). W obecnym systemie wnioski złożone w drugiej połowie roku na nagłą, nieprzewidzianą inicjatywę lokalną (np. pilne wsparcie integracyjne, nagły wyjazd na zawody, reakcja na lokalny kryzys społeczny) nie mają szansy na pozytywną ocenę formalną z powodu braku alokacji.	przekraczające zabezpieczone środki powoduje, że podział czasowy będzie nieefektywny z uwagi na ogromne potrzeby widoczne już od pierwszych godzin naboru wniosków. Podział środków uniemożliwi przeprowadzenie wielu wartościowych inicjatyw i będzie krzywdzący dla wielu oferentów, którzy już w pierwszych miesiącach roku budżetowego mają zaplanowany harmonogram swoich działań. W ocenie Departamentu wskazane nagłe i nieprzewidziane inicjatywy lokalne tj. pilne wsparcie integracyjne oraz lokalny kryzys społeczny nie wpisują się w obszar „Wspieranie i upowszechniania kultury fizycznej”. Nagłe wyjazdy na zawody bardzo wąskiej grupy odbiorców powinny być kierowane do samorządów lokalnych.
Stowarzyszenie „Razem dla Sochocina”				
9.	§ 19 ust. 1 pkt 1 lit. a-c oraz § 21 ust. 4 pkt 14 i 15 dotyczące wzmacniania potencjału organizacji pozarządowych i wspierania rozwoju wspólnot i społeczności lokalnych	W ramach konkursów dotyczących wzmacniana potencjału organizacji pozarządowych oraz wspierania rozwoju wspólnot i społeczności lokalnych Województwo przeznaczy co najmniej 20% środków na projekty realizowane przez organizacje działające	Małe organizacje wiejskie pełnią kluczową rolę w integracji społecznej mieszkańców, aktywizacji seniorów, organizacji wydarzeń kulturalnych i edukacyjnych oraz budowaniu kapitału społecznego. Konkurują jednak o środki z dużymi organizacjami dysponującymi profesjonalnym personelem i zapleczem administracyjnym. Wydzielenie części środków zwiększy dostępność wsparcia dla lokalnych inicjatyw obywatelskich oraz przyczyni się do bardziej zrównoważonego rozwoju regionu.	**Stanowisko Departamentu Organizacji:** Propozycja nie została uwzględniona. W otwartych konkursach ofert organizacje pozarządowe powinny mieć możliwość ubiegania się o środki na równych i przejrzystych zasadach, zgodnie z warunkami określonymi w ogłoszeniu konkursowym. Wprowadzenie stałej puli środków przeznaczonej wyłącznie dla organizacji

		na terenach wiejskich oraz w miejscowościach do 20 tys. mieszkańców		działających na określonym terytorium ograniczałoby możliwość oceny ofert przede wszystkim pod względem jakości, zasadności i sposobu realizacji zadania publicznego. Potrzeby społeczności lokalnych, w tym mieszkańców terenów wiejskich i małych miejscowości, mogą być uwzględniane przy określaniu zakresu poszczególnych konkursów oraz kryteriów oceny ofert.
10.	§ 8 pkt 8 dotyczący wzmacniania merytorycznego organizacji pozarządowych poprzez szkolenia i doradztwa	Województwo zapewnia bezpłatne doradztwo i szkolenia dostępne stacjonarnie w każdym subregionie Mazowsza oraz w formule on-line, ze szczególnym uwzględnieniem małych organizacji pozarządowych działających na terenach wiejskich i w małych miastach	Wiele małych organizacji nie posiada zasobów kadrowych umożliwiających skuteczne przygotowanie ofert konkursowych i rozliczanie projektów. Zwiększenie dostępności wsparcia szkoleniowo-doradczego pozwoli na szersze uczestnictwo organizacji społecznych w realizacji zadań publicznych oraz skuteczniejsze wykorzystanie środków samorządu województwa.	**Stanowisko Departamentu Organizacji:** Propozycja nie została uwzględniona. Obecne brzmienie § 8 pkt 8 Programu przewiduje wzmacnianie merytoryczne organizacji pozarządowych, m.in. poprzez organizację konferencji, seminariów, szkoleń, konsultacji telefonicznych oraz doradztwa w zakresie przygotowywania dokumentów, w tym wniosków konkursowych, sprawozdań i rozliczeń. Zapis ten umożliwia realizację działań szkoleniowych i doradczych w różnych formach, z uwzględnieniem potrzeb organizacji pozarządowych z terenu całego województwa. Jednocześnie określenie szczegółowego sposobu organizacji tych działań, w tym zapewnienie ich stacjonarnej dostępności w każdym podregionie Mazowsza, wykracza poza ramowy charakter Programu i powinno być uzależnione od bieżących potrzeb oraz

				możliwości organizacyjnych i finansowych Województwa. Wsparcie merytoryczne dla organizacji pozarządowych jest już realizowane przez Województwo oraz podmioty, które w ramach konkursów ofert prowadzą szkolenia, doradztwo i działania wzmacniające potencjał mniejszych organizacji pozarządowych. W związku z powyższym proponuje się pozostawienie dotychczasowego brzmienia zapisu.
11.	§ 25 ust. 1 określający mierniki realizacji Programu	Dodać pkt 8 w brzmieniu „8) liczba organizacji pozarządowych z terenów wiejskich i miast poniżej 20 tys. mieszańców, które uzyskały wsparcie finansowe w ramach Programu”	Pozwoli to monitorować rzeczywisty udział małych organizacji w realizacji Programu oraz ocenić, czy środku publiczne docierają równomiernie do wszystkich części województwa, a nie jedynie o największych podmiotów.	**Stanowisko Departamentu Organizacji:** Propozycja uwzględniona.
12.	§ 7 ust. 2 dotyczy zlecania realizacji zadań publicznych	Dodać zapis: „W ogłoszeniach konkursowych rekomenduje się tworzenie uproszczonych ścieżek grantowych dla projektów o wartości do 20 000 zł realizowanych przez małe organizacje pozarządowe”	Niewielkie organizacje często realizują lokalne przedsięwzięcia o małej wartości finansowej, ale wysokim znaczeniu społecznym. Uproszczenie procedur zwiększy dostęp do środków publicznych i ograniczy bariery administracyjne.	**Stanowisko Departamentu Organizacji:** Propozycja nie została uwzględniona. Tryb zlecania realizacji zadań publicznych oraz wymagania związane ze składaniem i oceną ofert wynikają z obowiązujących przepisów prawa. Program współpracy nie powinien wprowadzać odrębnej „uproszczonej ścieżki grantowej”, która nie została przewidziana w przepisach regulujących zlecanie zadań publicznych. Zasady ogłaszania i przeprowadzania otwartych konkursów ofert określają

				przepisy art. 13–15 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Przepisy te nie przewidują odrębnej uproszczonej ścieżki konkursowej dla projektów o wartości do 20 000 zł. Jednocześnie ustawa w art. 19a przewiduje możliwość zlecania realizacji zadań publicznych z pominięciem otwartego konkursu ofert, w ramach tzw. małych grantów, dla których określono uproszczoną procedurę oraz wzory dokumentów.
Federacja Mazowia				
13.	Dodanie punktu w Rozdziale 5, § 13. Priorytetowe zadania publiczne realizowane przez Departament Rozwoju Regionalnego i Funduszy Europejskich w obszarze Działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości:	Dodać zadanie „Wspieranie inicjatyw z obszaru edukacji pracowniczej” lub „Wzmocnienie roli regionalnych animatorów związków zawodowych”	W interesie Samorządu Województwa Mazowieckiego powinien być zrównoważony rozwój naszego regionu, który obejmuje nie tylko rozwój przedsiębiorczości, ale także budowanie dobrej jakości dialogu społecznego, który nie jest możliwy bez świadomego udziału wszystkich stron. Takie zadanie powinno znaleźć się w rocznym programie współpracy Samorządu Województwa Mazowieckiego, ponieważ na terenie województwa mazowieckiego działają organizacje pozarządowe zajmujące się m.in. edukacją pracowniczą, i nie jest to tylko domena działania związków zawodowych (np. Fundacja Centrum Organizowania Związków Pracowniczych). We współczesnym społeczeństwie obok edukacji z zakresu przedsiębiorczości, ważna jest edukacja w zakresie praw pracowniczych młodych ludzi, w szczególności tych, którzy uczestniczą w edukacji w szkołach branżowych i zawodowych. Związki zawodowe są jednym z najważniejszych podmiotów życia społeczno- gospodarczego. Jednak w Polsce poziom	**Stanowisko Departamentu Rozwoju Regionalnego i Funduszy Europejskich:** Propozycja nie została uwzględniona. W ubiegłych latach zgłaszano propozycję dodania zadania. Departament podtrzymuje swoje stanowisko z tamtego okresu. Organizowane przez Departament konkursy wspierające przedsiębiorczość są przede wszystkim ukierunkowane na realizację celów określonych w Regionalnej Strategii Innowacji dla Mazowsza. Skupiają się one na wspieraniu procesu przedsiębiorczego odkrywania oraz budowaniu sprawnego ekosystemu wspierania innowacyjności w regionie. Tematyka proponowanego

			uzwiązkowienia wynosi jedynie 5.5%, a średni poziom uzwiązkowienia w Unii Europejskiej wynosi 23%, a w krajach skandynawskich wynosi około 70%. Powinniśmy podjąć działania, które będą zwiększać wiedzę i zainteresowanie młodych dołączaniem do związków zawodowych, a także budowaniem pozytywnego wizerunku związków zawodowych na Mazowszu, co nie tylko poprawi sytuację pracowników (oraz młodych na rynku pracy), którzy będą znać przysługujące im prawa, ale także pozwoli dorównać średniej europejskiej. Działanie może być realizowane w formie pilotażu.	zadania nie odpowiada bezpośrednio celom wskazanej strategii.
14.	§ 17. Priorytetowe zadania publiczne realizowane przez Departament Gospodarki Odpadami, Emisji i Pozwoleń Zintegrowanych w obszarze Ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego:	Działania związane z edukacją w zakresie przeciwdziałania marnowaniu żywności i racjonalne gospodarowanie zasobami żywnościowymi	1Art. 14 ust. 1 pkt 8 ustawy o samorządzie województwa wskazuje ochronę środowiska jako jeden z obszarów zadań samorządu województwa, a istotną częścią ochrony środowiska jest przeciwdziałanie marnowaniu żywności. Według badań Federacji Polskich Banków Żywności w Polsce marnuje się rocznie około 5 mln ton żywności, a gospodarstwa domowe odpowiadają za znaczną część tych strat, dlatego tak ważne jest prowadzenie działań edukacyjnych w tym zakresie. Działania związane z edukacją w zakresie przeciwdziałania marnowaniu żywności" jest uzasadnione potrzebą zwiększania świadomości ekologicznej mieszkańców województwa oraz promowania racjonalnego gospodarowania zasobami żywności. Marnowanie żywności powoduje nieuzasadnione zużycie zasobów naturalnych, zwiększa ilość powstających odpadów oraz generuje straty ekonomiczne w gospodarstwach domowych i całym łańcuchu żywnościowym. Problem ten wymaga podejmowania systematycznych działań edukacyjnych, które pomagają kształtować odpowiedzialne postawy konsumenckie i zmieniać codzienne nawyki.	**Stanowisko Departamentu Gospodarki Odpadami, Emisji i Pozwoleń Zintegrowanych:** Propozycja nie została uwzględniona. W ramach realizacji działań edukacyjnych i informacyjnych w zakresie gospodarki odpadami ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ) jest ogłaszany otwarty konkurs ofert, w którym jednym z celów realizacji zadania publicznego jest: 1) realizacja założeń Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Mazowieckiego 2030 (PGO WM 2030), w tym przede wszystkim załącznika nr 2 tj. Programu zapobiegania powstawaniu odpadów w województwie mazowieckim polegająca na intensyfikacji działań w zakresie prowadzenia wieloetapowej edukacji ekologicznej, mającej

				na względzie m. in. zapobieganie powstawaniu odpadów, w tym odpadów żywności oraz promowanie zasady „zero waste”. Organizacje pozarządowe mogą składać oferty związane z problematyką marnowania żywności, zatem uwzględnienie proponowanego zapisu jako odrębnego zadania jest bezzasadnie – ponieważ dotyczy działań objętych realizacją w ramach GOZu - czyli zadania priorytetowego wpisanego w § 17 ust. 2 *„Rocznego programu współpracy…”*
15.	§ 18. Priorytetowe zadania publiczne realizowane przez Kancelarię Marszałka	Dodać zadanie „Wspieranie inicjatywy w ramach Europejskiego Tygodnia Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Pracy”	Każdego roku w październiku obchodzimy „Europejski Tydzień Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Pracy” warto aby Samorząd Województwa Mazowieckiego, który co roku wspiera inicjatywy w ramach Europejskiego Tygodnia Przedsiębiorczości, uwzględnił również udział inicjatyw związanych z bezpieczeństwem i ochroną zdrowia w pracy. Badania GUS z 2022 roku pokazały, że w końcu grudnia w województwie mazowieckim pracowało ponad 2,6 mln osób, w tym w warunkach szkodliwych dla zdrowia i uciążliwych pracowało 40,5 tys. osób. W 2022 r. w województwie mazowieckim odnotowano 8676 wypadków przy pracy (poza rolnictwem indywidualnym), w tym śmierć poniosło 26 osób, a 44 osoby doznały ciężkich uszkodzeń ciała. Natomiast liczba dni niezdolności do pracy spowodowanej wypadkami przy pracy w 2022 roku wynosiła 367,2 tys. Widząc powyższe dane nie można ignorować faktu, jak poważnym problemem w województwie mazowieckim jest bezpieczeństwo i ochrona zdrowia w pracy. W 2022 roku zginęło w pracy o 26 osób za dużo.	**Stanowisko Kancelarii Marszałka:** Propozycja nie została uwzględniona. Zadanie nie wpisuje się w zakres działań realizowanych przez Kancelarię. Samorząd Województwa odpowiedzialny jest za rozwój gospodarczy i cywilizacyjny regionu. Wykonuje on określone w ustawach zadania o charakterze usług publicznych m.in. w zakresie ochrony zdrowia. Wśród nich są też działania zmierzające do rozpoznawania, eliminowania lub ograniczana zagrożeń i szkód dla zdrowia fizycznego i psychicznego m.in. w środowisku pracy. Wydarzenia organizowane w ramach Europejskiego Tygodnia Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia mają na celu podniesienie świadomości nt. bezpieczeństwa w miejscu pracy

				i dbania o zdrowie pracowników. Bezpieczeństwo i zdrowie pracowników są kluczowym elementem każdego przedsiębiorstwa we wszystkich sektorach gospodarki. Pracodawca dbając o pracowników tworzy lepsze warunki do rozwoju firmy, a co za tym idzie w rozwój gospodarki.